

మహిళా ఉద్యమ కరణిపిక

తెలుగు పుర్రు

త్రైమాసిక

అక్టోబర్-డిసెంబర్, 2008

మండుతున్న
నిత్యవసరాలు

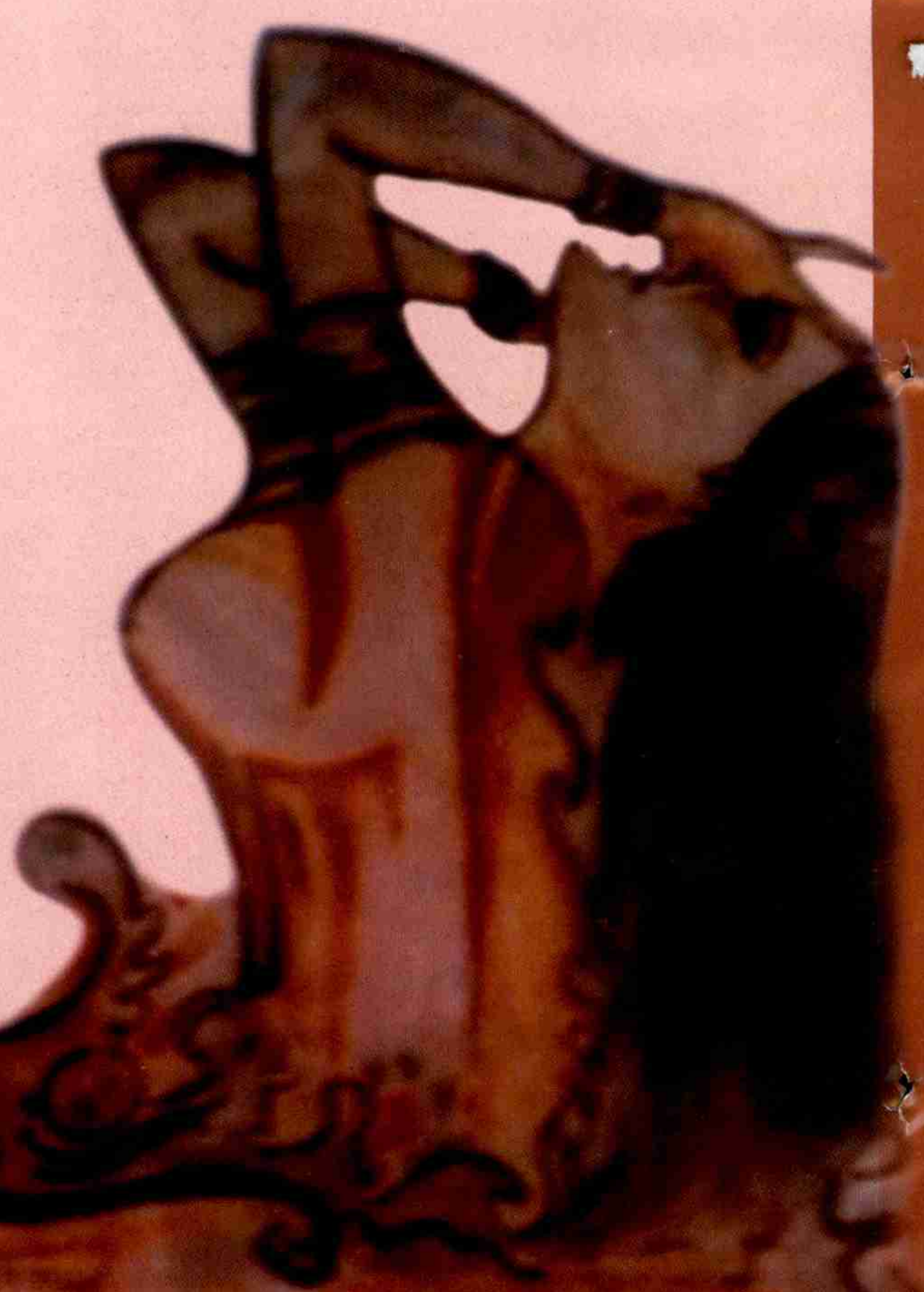

మనిషి కోసం

-డా॥ శిలాలోలిత

ఒక ఆకు రాలిపడింది
నిశ్శబ్దం చెదిరిపోయింది
నేనెవర్ని?
నిశ్శబ్దం చుట్టూ మనుషుల్లా శబ్దాలు
ఏ ఆచ్ఛాదనలు లేని రూపానికై
అన్వేషణ, నిరీక్షణ
ఆవలి అంచుకెళ్ళొద్దామంటే
బతుకు ముడికి దారొక్కటే
ముడింకా విడివడలేదు
... ..
నేనొక ఆడదాన్నని
నన్ననుక్షణం రాపాడుతూనే వుంటారు
ఆడతనమంటే ఏమిటి?
నన్ను నేనే వెతుక్కోలేకపోతున్నాను కదా?
మరి, ఈ ఆడదాన్నెక్కడ పట్టుకోను?
నవ్వినా, నడిచినా
తుళ్ళినా, తుమ్మినా
ఆలోచించినా, ఆచరించినా
అన్నీ తప్పులే-అన్నీ అసందర్భాలే
నా కోసం నేను బ్రతక్కుడదట
త్యాగాల పందిట్లో విరబూయాలట
తన్నినా నవరత్నాలే జిమ్మాలట
ఈ శరీరం
ఈ కుక్షి
ఈ శ్రమ
ఈ అనుసృజన
అన్నీ-అన్నీ మగాడి కోసమేనట
.... ..
ఎవరీ మొగాడు?
ఎటు వెతికినా, చూసినా
తిరిగినా, మలిగినా
ఎటుచూసినా మొగాడే

అన్ని రకాల బాంధవ్య రూపాల్లో
సామాజిక బహురూపాల్లో
అన్ని చోట్లా ధర్మ దర్శనం
వ్యవస్థలో ఓట్లన్నింటినీ
బలవంతంగా వేయించుకున్న రాజనీతిజ్ఞుడు
వాగ్దానాలు -కంటితుడుపు వ్యవహారాలు
బానిసత్వం -స్థలాలు మారింది
భావదాస్యం- ఇంటింటా పరిమళిస్తోంది
ఆడని ఆడగా
మగని మగగా కాక
మనిషిని మనిషిగా చూసే చూపుకోసం
జీవన వనిలో కలుపు మొక్కల్ని ఏరుతూ
బతుకు వృక్షం కింద వెలుగు చారల కోసం
తొలి పొద్దుపొడుపులోని కిరణాలకై అన్వేషణ
రేపటిరోజు ఎంతో దూరంలో లేదు
ఇక్కడే వుంది
మనిషిక్కడ మరుగుజ్జు కాదు
మనిషితనం ఇరువురి జీవన విధానమక్కడ

ధరలు పైపైకే

చైతన్య మాసపత్రిక

సంపాదకీయం... 1

ధరలు దడ దడ లాడిస్తున్నాయి. ఆకాశమే హద్దుగా నిత్యావసరాల ధరలు పైకెగబాకుతున్నాయి. నిత్యావసర సరుకులు, కూరగాయల ధరలు నిరంతరం పెరుగుతుండటం సామాన్య, మధ్య తరగతి ప్రజానీకాన్ని ఆందోళనకు గురి చేస్తూ ఉంది. ద్రవ్యోల్బణం గత 13 సంవత్సరాలలో ఎన్నడూ లేనంతగా గరిష్ట స్థాయికి చేరింది. సంచినిండా డబ్బులు తీసుకెళ్ళి కొంగులో సరుకులు తెచ్చుకోవలసిన స్థితి.

బియ్యం, పప్పులు, వంట నూనెలు, గ్యాస్, కిరోసిన్ ఒకేటిమిటి? దేన్ని ముట్టుకున్నా భగ్గుమంటున్నాయి. అన్నపూర్ణ రాష్ట్రంలో మూడు పూటలా అన్నం తినలేని పరిస్థితి. రైతుల వద్ద అమ్ముకోవడానికి, ధాన్యం మిగలక, సామాన్యడికి ఏం కొనేట్టు, తినేట్టు లేక విలవిలలాడుతున్నారు. దళారుల చేతివాటం పెరిగింది.

రాష్ట్రంలో కూరగాయలు అదే దారి పట్టాయి. ముఖ్యమంత్రి, మంత్రులు మొక్కుబడి సమీక్షలు నిర్వహిస్తున్నారు. కొద్ది కాలంలోనే ధరలు దిగివస్తాయని ప్రభుత్వ పెద్దలు చెబుతున్నా ఆ మేరకు సంకేతాలు కూడా కన్పించడం లేదు. రియల్ ఎస్టేట్ పుణ్యమా అంటూ పచ్చని పంట పొలాలన్నీ ప్లాట్లుగా మారుతున్నాయి. కూరగాయలు పండిస్తున్న పల్లె ప్రాంతాల్లో కూడా వాటిని కొనుగోలు చేయలేని దుస్థితి. టమాట ధర 40రూ॥లు, ధర వింటేచాలు కొనక్కరలేదు. మిరపకాయ రేటు వింటేనే ఘాటెక్కుతుంది. క్యారెట్ 60రూ॥లు. ఎక్కువగా వినియోగించే వంకాయ, బెండ, క్యాబేజి, బీరకాయ వంటి కూరగాయలు ధరలు 30, 40రూ॥లమధ్య నుండి దిగి రావటం లేదు.

పెరిగిన ధరలతో సామాన్యులు నీళ్ళచారు, పచ్చళ్ళతో కడుపునింపు కోవలసిన దౌర్భాగ్య స్థితి. ఇప్పటికే నూటికి 80% మహిళలు, పిల్లలు పోషకాహార లోపంతో, రక్తహీనతతో బాధపడుతున్నారు. ఇక పెరిగిన ధరలతో ఆరోగ్య సమస్యలు రెట్టింపు అవుతాయి.

పెరుగుతున్న ధరల నుండి ఉపశమనం కలిగించేందుకు ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థను పటిష్టం చేయడానికి బదులు కేంద్రం దీనిని ఒక పథకం ప్రకారం నిర్వీర్యం చేస్తూ ఉంది. జిడిపి వృద్ధి రేటు 9.6 శాతానికి చేరుకుందని, ద్రవ్యోల్బణం గణనీయంగా తగ్గిందని చంకలు గుద్దుకుంటున్న పాలకులకు “చుక్కలనంటుతున్న ధరలు-మిన్నంటిన ఆకలి కేకలు” వినిపించడం లేదు. ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థను పటిష్టం చేస్తామని కనీస ఉమ్మడి కార్యక్రమంలో ఇచ్చిన హామీని తుంగలో తొక్కింది. రేషన్ షాపుల్లో సరఫరా చేసే కేటాయింపుల్లో దారుణంగా కోత పెడుతూ ఉంది.

ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థలోని లోపాల కారణంగా దారిద్ర్య రేఖకు దిగువనున్న ఒంటరి మహిళలు, వితంతువులు, పిల్లలు, వృద్ధులు అనేక ఇబ్బందులు ఎదుర్కొంటున్నారు. ప్రపంచీకరణ, సరళీకరణ విధానాలు సామాన్య ప్రజలపై, మహిళలపై విపరీతంగా భారాలు మోపుతున్నాయి. పెరిగిన ధరలకు మొదటి సమిధలు మహిళలు, పిల్లలే.

ధరలు విపరీతంగా పెరిగిన సమయాలలో తక్కువ ఆదాయాలు కల వారికి, బడుగు జీవులకు, 15 రకాల నిత్యావసరాలను రేషన్ షాపుల ద్వారా తక్కువ ధరకే అందజేయడం ప్రభుత్వ కనీస కర్తవ్యం. అందుకే అసంఖ్యాక ప్రజానీకాన్ని పట్టి పీడిస్తున్న ఆహారభద్రత, అధిక ధరలు, ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థ మెరుగు కోసం ఉద్యమం చేపట్టాలని ఐదవ జాతీయ, రాష్ట్ర మహాసభలు పిలుపునిచ్చాయి.

మహిళలను లక్షాధికారులను చెయ్యడం, వాళ్ళ రుణం తీర్చుకోవడం అంటే మహిళలపై భారాలు మోపడమేనా? ఇన్ని భారాలు మహిళలపై మోపి, నోటితో ఒకబోస్తున్న అభిమానాన్ని ఏమని అర్థం చేసుకోవాలి?

ధరలను నిలకడగా ఉంచేందుకు నిత్యావసర సరుకుల వ్యాపారంలో సట్టా వ్యాపారులు ప్రవేశించకుండా చర్యలు తీసుకోవాలి. సార్వత్రిక ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చెయ్యాలి. సరుకుల చట్టం నుండి తొలగించిన సరుకులను చేర్చాలి. దొంగ నిల్వలు లేకుండా చూడాలి. నిత్యావసరాలను తక్కువ ధరలకు అందజేయడంతోపాటు ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థకు కేటాయింపులు పెంచాలి.

రోజు రోజుకు పెరుగుతున్న ధరల మంటలను అదుపు చెయ్యడంలో అలసత్వం చూపితే కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు రాబోయే ఎన్నికలలో తగిన మూల్యం చెల్లించుకోక తప్పదు.

చైతన్య మాసపత్రిక

ఈ సంచికలో...

తల వంచకె తల్లి

-వేంపాటి బ్రహ్మయ్య

1. ముస్లిం మహిళల్లో చైతన్య జ్వాల 3
2. భందారు అచ్చమాంబ 5
3. చట్టసభల్లో మహిళా బిల్లు 6
4. విద్యార్థి 7
5. పికెటింగ్ 10
6. జెను! నేను ఫెమినిస్టునే!! 11
7. మహిళలు ధైర్యంగా ఉంటేనే దేనినైనా ఎదుర్కోగలిగేది 12
8. బంధ విముక్తి 14
9. మధ్యం మహమ్మారి 16
10. వికసించని రోజు 18
11. సొంత గూడు 20
12. జోహార్ వట్టికొండ విజయలక్ష్మి 21
13. తోడు 22
14. పాఠకుల లేఖలు 24
15. డి. శారద బ్రహ్మ కార్యక్రమాలు 25
16. హింస చిరునామా 26
17. ఉద్యమాల బాటలో 27
18. రక్ష సమాజానికి శిక్ష 30
19. ఒలంపిక్స్ లో పెరిగిన మహిళా అథ్లెటు 31
20. వీరనారి అయిలమ్మ 32

పల్లవి: తల వంచకె తల్లి ఇది కీచక పర్వం

తల దించితే నీ బతుకు అయ్యేను ఆగం

||తల||

- 1 నీ ఆటా పాటనునీ మాటా మార్పును
నీ నడక నడతను కదలికల కూర్పును
తొంగి తొంగి చూస్తున్న తోడేళ్ళ గుంపులను
తరమాలి ముందు నీవు తోటి వాళ్ళ జతగడుతు

||తల||

- 2 నీ చదువు బరువును నీ ఇంటి కరువును
నీ చెలిమి తీరును అంద చందాలను
మెల మెల్లగ పసిగట్టే మేక వన్నె పులులను
మట్టుబెట్టు ముందునీవు తోటివాళ్ళ జతగడుతు

||తల||

3. శ్రీ లక్ష్మి, వరలక్ష్మి, ఆయేషా, ప్రసన్నలు.....
అయ్యారు ప్రేమ పుటల జ్ఞాపకాలు నేడు
చచ్చి బతుకుతున్న చట్టాలను అడగాలి
నిదురబోయే ప్రభుత్వాల నిగ్గుతేల్చాలి

||తల||

4. ఫ్యాషన్ పోజులకు గులాంగిరి కాబోకు
హైటెక్స్ హాంగులకు దాసోహం ఐపోకు
పెరుగుతున్న అంతరాల సంగతేందో చూడాలి
తరుగుతున్న విలువలను పెంచిపెద్ద చేయాలి

||తల||

5. పరదేశపు పోకడను, నడమంత్రపు సిరులను
నిన్ను నన్ను పీడించే నయగారపు పలుకులను
నమ్మి మోసపోవద్దని నట్టేట మునగాద్దాని
మన సంస్కృతే ముద్దని

నమ్మాలె తల్లి మనం బతుకు మార్పుతో
నడవాలె చెల్లి జనం పోరు బాటలో.....

అఖిల భారత ప్రజాతంత్ర మహిళా సంఘం

1-8-538/4, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్ - 20.

ఫోన్ : 27605845, ఫ్యాక్స్ : 040 - 27605845

సంపాదకులు

సంపాదక వర్గం

ఎస్. పుణ్యవతి

మాల్లు స్వరాజ్యం

మేనేజర్

అమలూరి మన్మోహిని

టి. జ్యోతి

ఎం. సుధ

కె. స్వరూపరాణి

విరాళం రూ : 5/-

ప్రజాశక్తి డైలీ ప్రింగ్ ప్రిస్, ముషీరాబాద్, హైదరాబాద్ - 500 020

ముస్లిం మహిళల్లో చైతన్యజ్వాల

-టి.జ్యోతి

“లదాయి కర్నా, లడయికో జీత్నా”. ఇదీ ఆగస్టు 27న ఢిల్లీలో జరిగిన జాతీయ ముస్లిం మహిళా సమ్మేళనం సంఘటితంగా ఇచ్చిన నినాదం. ఐదవ నిర్వహించిన సమ్మేళనానికి దేశ నలుమూలలనుండి వెయ్యిమంది దాకా ప్రతినిధులు హాజరైనారు. వారంతా తామెదుర్కొంటున్న బాధలు, ఐదవ అండతో సాధించిన విజయాలు వివరించారు. బాధలను భరించడం కాదు, ప్రశ్నించడం నేర్చుకోవాలి, సంఘటితంగా ఎదుర్కోవాలి అనే సందేశం దండలో దారంలా అడుగడుగునా వినిపించింది.

భారతీయ ముస్లిం మహిళలకు విద్య, వైద్యం, ఉపాధి కల్పించడం ద్వారా సమాన పౌరులుగా గుర్తించాలని ఈ సదస్సు ప్రధానంగా డిమాండ్ చేసింది. వారి సంక్షేమం చూడాల్సిన బాధ్యత ఆ మతానికి సంబంధించిన వ్యవహారమే కాదు, ప్రభుత్వానిది కూడా. మత ఘర్షణలు చెలరేగినప్పుడు ముస్లిం మహిళలు అభద్రతతో బిక్కుబిక్కుమంటూ గడపాల్ని వస్తుంది. ఐదవ అధ్యక్షురాలు సుభాషిణీ ఆలీ ఈ విషయాలను ప్రస్తావిస్తూ భిన్న మతాలు, జాతులు గల భారత దేశంలో మహిళా అస్తిత్వానికి ముప్పు తెచ్చే ఎటువంటి సవాల్ నైనా ఐదవ సమర్థంగా ఎదుర్కొంటుందని చెప్పారు.

అడుగడుగునా శ్రమ దోపిడీ, నిర్లక్ష్యం, మతిమాలిన హింస, విధానాల పరంగా జరుగుతున్న అన్యాయం, మత పెద్దల పక్షపాత తీర్పులు, ఉగ్రవాద దాడుల్లాంటివి జరిగేటప్పుడు పోలీసులు సాగించే వేధింపులు ఇలా అను నిత్యం

సమాజంలో తాము ఎదుర్కొంటున్న కష్ట నష్టాల గురించి ప్రతినిధులు తమ అనుభవాలను వివరించారు. పని ప్రదేశాల్లో సౌకర్యాల లేమి, సమాన హక్కులు లేకపోవడంపై కూడా వారు గళం విప్పారు. సమావేశానికి హాజరైన ప్రతినిధుల్లో ప్రజా ప్రతినిధులు, స్వయం సహాయక బృందాల కార్యకర్తలు, ఇంటి పనివారలు, అల్లర్లు, వరకట్న బాధితులు, కుల పెద్దల తీర్పు వల్ల అన్యాయానికి గురైనవారు ఇలా అనేక మంది వున్నారు.

పని ప్రదేశాల్లో శ్రమ దోపిడీపై:

వసీమ్ (ఢిల్లీ): “బస్తీలో మేమంతా పూసల దండలు చేస్తుంటాము. రోజుకూలి

పిల్లలకు తిండి, చదువు కష్టంగా ఉంది. దళారులు మా శ్రమను దోచుకుంటున్నారు. పెరిగే ధరలకు తగ్గట్లు మా కూలి పెంచాలి. లేకపోతే మా బతుకెట్లా?” అని ఆగ్రహం వ్యక్తం చేసింది.

రెహనా (త్రిపుర): “త్రిపుర ప్రభుత్వం నుండి మంచి ప్రోత్సాహం లభిస్తుంది. మేమంతా స్వయం ఉపాధి పనులు చేపడుతున్నాము. ఐదవ సహకారంతో గ్రూపులు నడపడంలో వచ్చే అడ్డంకులను అధిగమిస్తాం” అని చెప్పింది.

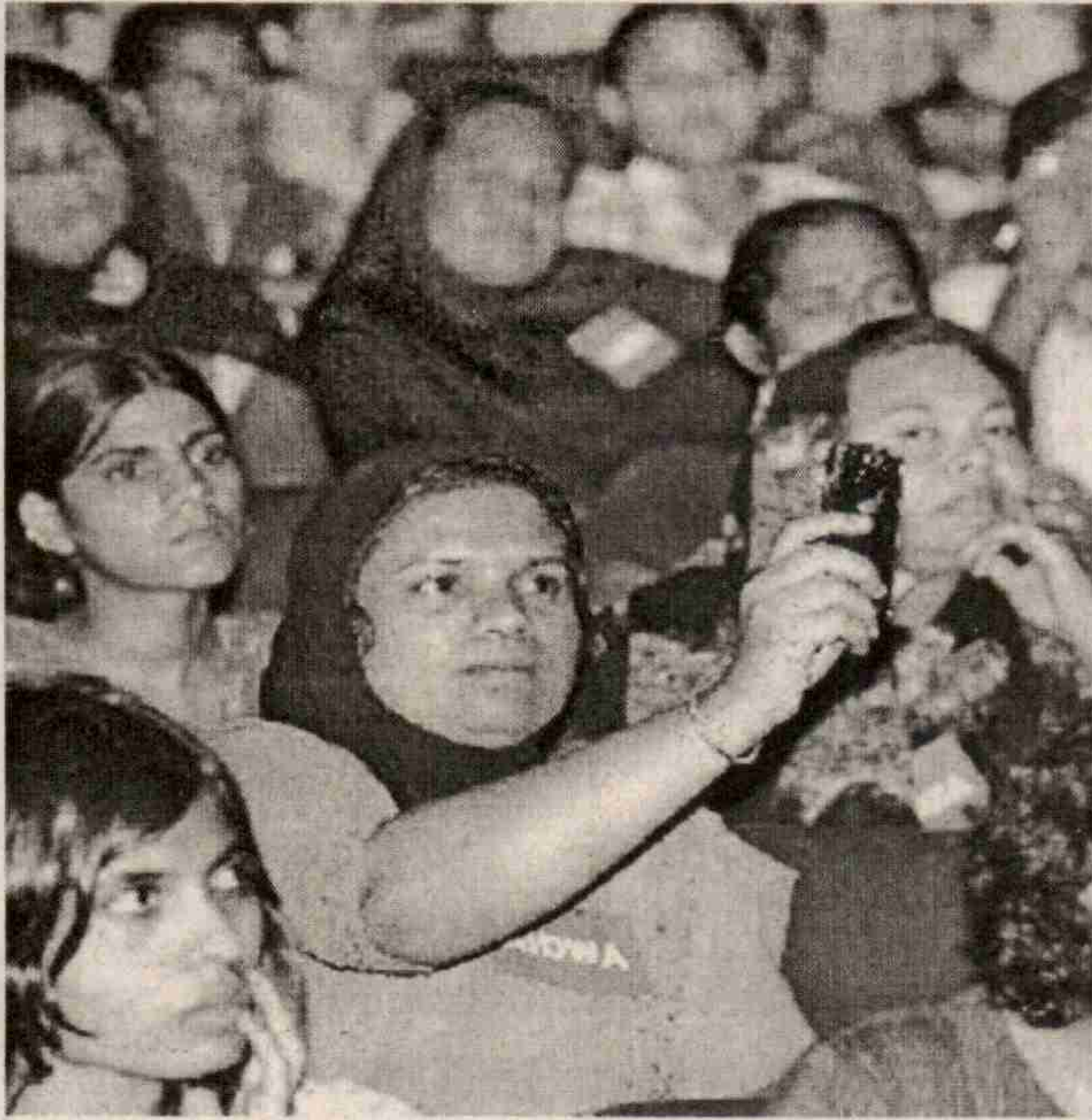
రెహనా, మహారాష్ట్ర: “ఎన్నడూ ఇల్లుదాటి బయటకు రాని మేము ఐదవ అండతో గ్రూపులు ఏర్పాటు చేసుకున్నాము.

జీడిపప్పు శుభ్రపరిచే పరిశ్రమ ఏర్పాటు చేసుకున్నాము. మా రాష్ట్రంలో 20వేల స్వయం సహాయక గ్రూపులుంటే వాటిలో 17వేల గ్రూపులు ఎస్.సి, ఎస్.టి, ముస్లిం మహిళల ఆధ్వర్యంలోనే నడుస్తున్నాయి. మేమంతా కలిసి సమర్థవంతంగా పావులు నిర్వహిస్తున్నాం” అని చెప్పింది.

పౌరహక్కుల నిరాకరణపై

షకీలా (గుజరాత్): “2002 మార్చిలో ఒకరోజు సాయంత్రం మా బస్తీలోకి హఠాత్తుగా పోలీసులు చొరబడ్డారు. ప్రతీ ఇంటిని చుట్టుముట్టారు. అంతా గందరగోళం. ఒక బుల్లెట్ నా చెయ్యిలోకి

దూసుకెళ్ళింది. ఇంకో బుల్లెట్ నా ఏడేళ్ళ కొడుకు తల్లోకి దూసుకెళ్ళింది. చుట్టుప్రక్కల ఇళ్ళన్నీ రక్తసిక్తం. ముస్లిం బస్తీలను ఏరి మరీ టార్గెట్ చేశారు. ఇప్పటి వరకు కేసులో ఎఫ్.ఐ.ఆర్ నమెదు కాలేదు. పిల్లాడి వైద్యం కోసం 9 లక్షలు ఖర్చు పెట్టాను.” అన్నప్పుడు ప్రతినిధులంతా “ఐదవ తుమ్హారా సాత్ హై” అని నినదించారు.

పదిహేనుకు మించదు. ఎన్ని సంవత్సరాలు పనిచేసినా భద్రత లేదు. కనీస వేతనచట్టం మాకు తెలియదు. మేమంతా శ్రమ దోపిడికి గురవుతున్నాము” అని ఆవేదనతో తెలిపింది.

మల్కా, (యు.పి.): “మేము దుస్తులపై జర్దోసి వర్క్ చేస్తాము. రోజంతా కష్టపడితే ముప్పై రూపాయలొస్తాయి.

హజ్రాబేగం (మధ్యప్రదేశ్) : “నేను అంగన్‌వాడీ టీచర్‌ను. ఒక ప్రేమ జంట వివాహం చేసుకోవడానికి సాయంచేశాను. దాంతో మాపై ప్రభుత్వ అండతో దాడిచేశారు. ఐదవ నచ్చచెప్పడంతో అబ్బాయి తల్లితండ్రులు అంగీకరించారు. కానీ అమ్మాయి తరఫువారు నేటికీ హత్యాయత్నాలు మానలేదు.” అంటూ భాజపా ప్రభుత్వం వైసాగ్‌ల సేవ్‌చా స్వాతంత్ర్యాలను కాలరాస్తున్న వైనాన్ని వివరించింది.

నసీమ్ (రాజస్థాన్): “జైపూర్ బాంబు విస్ఫోటనం తరువాత రాజస్థాన్ ప్రభుత్వం బంగ్లాదేశీయులనే పేరుతో బెంగాలీ మాట్లాడే ముస్లింలను టార్గెట్‌చేసి చిత్రహింసలకు గురిచేసింది.. అడుగుడుగునా వేధింపులే. బతికే స్వేచ్ఛను హరిస్తున్నారు. హక్కులు కాపాడుకోవడానికి ఎంతటి పోరాటానికైనా సిద్ధం. ప్రజాతంత్ర హక్కులు నిలబెట్టడానికి ఐదవ ఇచ్చిన చేయూత మరువలేనిది” అని ప్రశంసించింది.

హిందూ:

కైఫి, ఢిల్లీ: “పెళ్ళైన వదిలేడవ రోజునుండే వరకట్నం కోసం పీడించారు. ఆడపిల్లను కన్నందుకు నన్ను ఆసుపత్రిలోనే వదిలేసి ఇంటికెళ్లారు. భర్త మరొకరితో అక్రమ సంబంధం ఏర్పరచుకున్నాడు. ఇక భరించలేని ఆమె ఐదవ సహాయాన్ని అర్థించింది. వారి అండతో బ్యూటీపార్లర్ తెరిచి తన కాళ్ళపై తాను నిలబడింది. “కష్టాలు భరించనక్కరలేదు. పరిష్కరించుకోవడం మన చేతుల్లో ఉంది” అని తోటి మహిళల్లో మనోధైర్యాన్ని నింపింది.

రజియా (లక్నో-యు.పి.): “పెళ్ళైన మూడు నెలలకే భర్త నన్నిక్కడ వదిలి సాదీ వెళ్లిపోయాడు. అక్కడ నుండి కూడా కట్నం కోసం పీడించసాగాడు. ప్రస్తుతం నేను గర్భవతిని. ఒకసారి ఫోన్‌చేస్తే ఫోన్‌లోనే తలాక్ చెప్పాడు. ఇంకో ఆమెను పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. ఐదవ సహాయంతో కోర్టులో

కేస్ వేశాను. ఐదవ సాయంతో ప్రస్తుతం అంగన్‌వాడీ టీచర్‌గా పనిచేస్తున్నాను. నాలుగు గోడల మధ్య ఉంటే సమస్యలు పరిష్కారం కావు. తోటి మహిళలతో కలిసి పనిచేయాలి” అని చెప్పింది.

నజ్మా (ఒరిస్సా): ఒకరోజు భర్త తాగొచ్చి మత్తులో మూడుసార్లు తలాక్ అన్నాడు. అది విన్న చుట్టుపక్కలవారు, మత పెద్దలు ‘నీ భర్త మూడుసార్లు తలాక్ అన్నాడు కాబట్టి విడిపోవాలని చెప్పారు. ఊళ్లో ఉండనివ్వలేదు. విపరీతంగా హింసించారు. నాకు నలుగురు పిల్లలు. కనుక భర్తతో కలిసి జీవించాలనుకుంటున్నాను. ఐదవ పూర్తి మద్దతు తెలిపింది. జాతీయ మహిళా కమిషన్‌ను గ్రామానికి రప్పించి పరిస్థితిని ప్రత్యక్షంగా చూపింది. నా భర్తతో కలిసి జీవించడానికి ఎన్ని అవాంతరాలు వచ్చినా ఎదుర్కొంటాను. నాలాగా ఇంకే ఆడపిల్లా ఈ దుస్సాంప్రదాయాలకు బలికావద్దు” అని విలపిస్తూ చెప్పింది.

ప్రజాఉద్యమాల్లో మహిళలు:

కమర్ (ఎ.పి.): “భూపోరాటం కోసం ఇచ్చిన పిలుపు మమ్మల్ని ఎంతగానో కదిలించింది.. ఎన్నడూ గడవదాటి బయటకురాని మేము కేసులు, అరెస్టులన్నింటినీ తట్టుకొని నిలబడ్డాం. ఈ పోరాటం మాలో ధైర్యాన్ని నింపింది. భూమి సాధించే వరకు విశ్రమించేది లేదు” అని దృఢచిత్తంతో చెప్పింది.

చివరిగా తమిళనాడుకు చెందిన సిరాజున్నీషా మాట్లాడుతూ ముస్లింల జీవన విధానంలో కీలకమైన పాత్ర నిర్వహించే జమ్మైత్స్‌తో చర్చలు నిర్వహిస్తూ మహిళలు హక్కుల కోసం నిరంతరం చేస్తున్న కృషిని వివరించారు. ఫత్వాలు జారీ చేసేటప్పుడు, నిర్ణయాలు చేసేటప్పుడు ఆ కమిటీలో పురుషులు మాత్రమే కాకుండా ముస్లిమ్ మహిళలకు కూడా స్థానం కల్పించాలని ప్రతిపాదించారు.

ఈ సదస్సు దేశవ్యాప్తంగా మహిళలందరికీ ప్రేరణనిచ్చింది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా మహిళలందరికీ బాధలు, పీడనలు ఒక్కటే. పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో సమస్యలు రెట్టింపవుతున్నాయి. సమైక్య పోరాటాల ద్వారానే సమస్యలకు పరిష్కారం లభిస్తుందని ఐదవ నేత బృందాకరత్ అన్న మాటలకు విశేష స్పందన లభించింది.

“ముస్లిమ్ మహిళలు బలహీనులు, నాలుగు గోడలకే పరిమితమవుతారు, బయటకు రార”నే భావన సరికాదని ఈ సదస్సు మరోసారి నిరూపించింది. నిర్దిష్ట డిమాండ్లపై మహిళలంతా దేశ వ్యాప్త ఉద్యమానికి సన్నద్ధం కావాలని ఈ సదస్సు పిలుపునిచ్చింది.

ముస్లింలు సామాజిక, ఆర్థిక, విద్య, వైద్యం తదితర రంగాల్లో అభివృద్ధి చెందేందుకు సబ్‌ప్లాన్ రూపొందించాలని, వార్షిక బడ్జెట్‌లో వివిధ మంత్రిత్వ శాఖల కింద 15 శాతం నిధులు కేటాయించాలని, వైసాగ్ విద్యా సంస్థలకు గుర్తింపు, సహకారం వుండాలని, ముస్లిం బాలికలు, మహిళలకు విద్యను అందుబాటులో వుంచాలని, పశ్చిమ బెంగాల్ తరహాలో మదరసాలను ఆధునీకరించి, వృత్తి విద్యలో శిక్షణ, ఆధునిక విద్యను అందించాలని, అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలను మరిన్ని తెరవాలని, వ్యాపార వాణిజ్య తదితర ప్రాధాన్యతా రంగాల్లో ముస్లిం మహిళలకు 15 శాతం బ్యాంకు రుణాలు కల్పించాలని, స్వయం సహాయక గ్రూపులకు, చేతి వృత్తుల వారికి సులభతర రుణాలు ఇవ్వాలని, దళిత ముస్లింలకు తగు రిజర్వేషన్లు కల్పించాలని, మత అల్లర్లలో బాధితులకు న్యాయం చేయాలని తదితర డిమాండ్లతో కూడిన తీర్మానాన్ని సదస్సు ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించింది.

“సమస్యల సాధనకు కదులుదాం, పోరాడుదాం, విజయం సాధిద్దాం” ఇదీ సదస్సు ముగింపులో ఇచ్చిన నినాదం. ✽

భండారు అచ్చమాంబ

-వకుళాభరణం లలిత..

తెలుగులో మొదటి కథ స్త్రీల చరిత్రను రాసిన ఖ్యాతి అచ్చమాంబదే. ఆమె కృష్ణా జిల్లా నందిగామలో పుట్టారు. ఈమె తల్లిదండ్రులు గంగమాంబ, కొమర్రాజు వెంకటప్పయ్య. అచ్చమాంబ స్వయం కృషితో సంస్కృత కావ్యాలను, శాసనాలను, వేదపురాణాలను చదివారు. మరాఠీ, ఇంగ్లీషు భాషల్లో ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. స్త్రీలు విద్య నేర్చుకుని అభివృద్ధిని సాధించాలని ఆమె కోరుకున్నారు. ఆంధ్రదేశమంతటా పర్యటించి ఉపన్యాసాలు ఇచ్చారు. పత్రికల్లో వ్యాసాలు వ్రాసారు. మహిళా సంఘాలను స్థాపించారు. “బృందావన స్త్రీ సమాజం” ఆమె స్థాపించినదే. 1884లో మేనమామ బి.మాధవ రావుతో 10 సం॥రాల ప్రాయంలోనే వివాహం జరిగింది. వివాహం ఆమెకు విద్యా సముపార్జనలో ఎటువంటి ఆటంకం కాలేదు.

స్త్రీ సమాజం తరపున మొట్ట మొదటి బాలికా పాఠశాలను మచిలీపట్నంలో ఏర్పాటు చేసారు. అట్లే కాకినాడ, రాజమహేంద్రవరం, బెజవాడ, గుంటూరు, విశాఖపట్నం, అనంతపురంలో కూడా స్త్రీ సమాజాలను ఏర్పాటు చేశారు. గ్రంథాలను సేకరించి గ్రంథాలయాన్ని నెలకొల్పడమే కాక ఒక బంట్లోతు ద్వారా ఆ గ్రంథాలను, పత్రికలను సభ్యుల ఇంటికి కూడా పంపేవారు. ఆ చుట్టుప్రక్కల ప్రాంతాల్లో స్త్రీల చైతన్యం అభివృద్ధి చెందడానికి ప్రధాన కారణమైంది.

దిక్కులేని ఎందరో అనాథ స్త్రీలకు ఆమె ఆశ్రయం కల్పించడమే కాక సొంత సోదరిలా ఎందరినో ఆదుకున్నది. తన చిన్న బావమరిదిని వితంతు వివాహానికి ప్రోత్సహించిందంటే సంఘ సంస్కరణ బీజాలు ఆమెలో ఎంత గాఢంగా నాటుకున్నాయో అర్థం అవుతుంది. ఆధునికమైన ఇతివృత్తాన్ని తీసుకుని స్త్రీ విద్యను ప్రోత్సహిస్తూ కథ రాసారు. జీవితంలో నున్నిత పార్శ్వాల చిత్రణలో ఇమె సిద్ధహస్తురాలని ఆమె రచనలు చదివినప్పుడు

అర్థం అవుతుంది. సాహిత్యాన్ని సమాజ సంస్కరణకు ఉపయోగించిన మొదటి రచయిత్రి భండారు అచ్చమాంబ. ఆమె రాసిన “బీద కుటుంబము” అన్న కథలో ఆనాటి వాస్తవిక పరిస్థితులన్నీ ద్యోతకమవుతాయి.

భండారు అచ్చమాంబ కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు గారి అక్కయ్య. అతని కంటే రెండేళ్ళు పెద్ద. మేనమామ మాధవరావు గారి రెండో భార్య అయినా భర్త పట్ల గౌరవ మర్యాదలు చూపేది. తాను రాసిన గ్రంథాన్ని భర్తకే అంకితమిచ్చి “నాకు స్వాతంత్ర్యం ఇచ్చి ప్రోత్సహించకుండా ఉంటే నేనీ గ్రంథాన్ని రాసివుండేదాన్ని కాదని” ఆమె అంటుంది.

స్వయం కృషితోనూ తమ్ముడు లక్ష్మణరావు ప్రోత్సాహం వల్ల ఎంతో శ్రద్ధతో చరిత్ర గ్రంథాలనెన్నింటినో చదవటం, తాను ఏ వాక్యం రాసినా సమగ్ర పరిశోధనా దృష్టితో విశ్లేషించడం చేస్తుండేది. విద్య మాత్రమే కాదు, స్త్రీలకు ఉపయోగపడే అల్లికలు, కుట్లుపై కూడా రచనలు చేసేవారు. ‘క్రోషా’ అనే అల్లికను గూర్చి “హిందూ సుందరి”లో రాసిన వ్యాసాన్ని గమనిస్తే తోటి స్త్రీలను విజ్ఞానవంతులుగా చేయటానికి ఎంత తపన పడ్డారో అర్థం అవుతుంది. మహిళలను కార్యోన్ముఖులుగా చేయడమంటే అంత తేలికైన పనికాదు. స్త్రీగా సంఘసంస్కరణలో ఆమె చేసిన కృషి మరువరానిది.

ఆమెకు ఒక్కగానొక్క బిడ్డ పుట్టడం, అతడు మరణించడంతో ఆమె మనస్తాపంతా అతలాకుతలం అయింది. లక్ష్మణరావు అక్కను చూచి చలించి పోయాడు. ఎంతటి కడుపు శోకం వున్నా సమాజానికి ఆమె విద్యా వివేకం ఎంతో అవసరమని ఆయన నచ్చచెప్పాడు. ఆ సమస్యకు పరిష్కారాన్ని చూపెట్టాడు. ఎంతో మంది స్త్రీలను గూర్చి చదివిన తరువాత ఆనాటి సంఘ సంస్కర్త కందుకూరి వీరేశలింగం గారి సంస్కరణోద్యమాన్ని చూచిన తరువాత మహిళోద్ధారణ కోసం ఒక గ్రంథాన్ని రాయమని లక్ష్మణరావు అచ్చమాంబను కోరాడు.

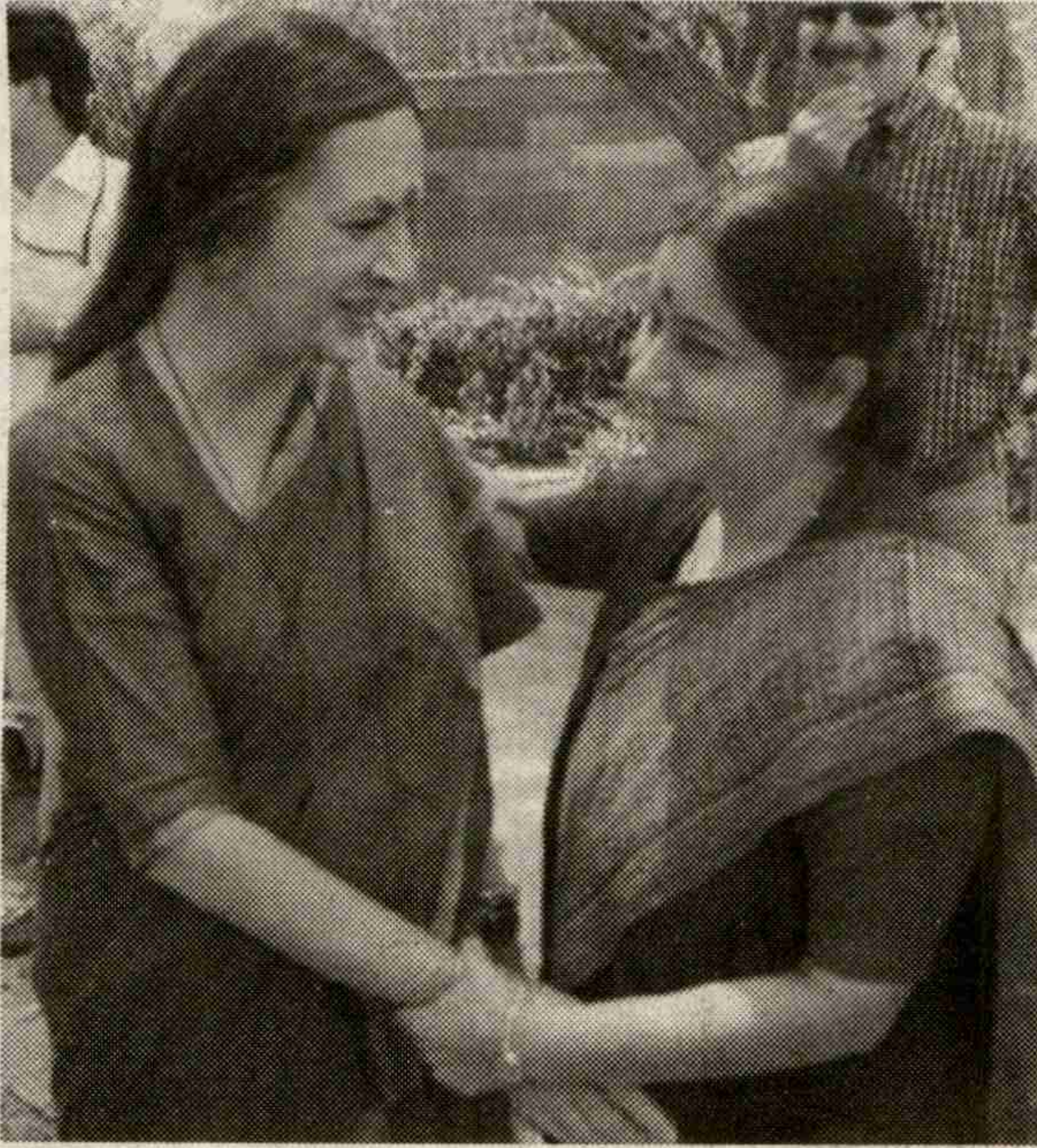
స్త్రీలు అబలలు, తెలివి తేటలు లేనివారని, ఎందుకూ కొరగానివారని అంటుంటారు. అటువంటి భావాలను ఖండించాలంటే “అబలాసచ్చరిత్ర రత్నమాల” అనే గ్రంథాన్ని రాస్తానని ఆ గ్రంథ రచనకు పూనుకున్నారు. 1901లో గ్రంథరూపంలో వెలుగు చూసిన ఇందులోని వ్యాసాలు వీరేశలింగం గారి ‘చింతామణి’ పత్రికలో ప్రచురించినవి. ఇందులో పేరెన్నికగన్న మహిళామణి పండిత రమాబాయి. ఈ గ్రంథమే మొట్ట మొదటి స్త్రీల చరిత్ర. ఈ గ్రంథంలో పౌరాణిక స్త్రీల చరిత్ర, చారిత్రక స్త్రీల చరిత్ర, ఆంగ్లేయాది రమణుల చరిత్ర ప్రాచుర్యం పొందాయి. ఏ చరిత్రను రాసినా దాన్ని సమర్థించే శృతి, స్మృతి వాక్యాలు, శ్లోకాలు ఇందులో వున్నాయి. ఆమె వాడిన భాష సరళంగా పాఠకులకు అర్థమవుతూ, ఆసక్తిని కలిగించింది. ఆమె స్త్రీల కోసం ఉద్యమాలను నడిపిందనడానికి “అబలా సచ్చరిత్ర” అనే గ్రంథం ఓ చక్కని ఉదాహరణ. అటువంటి భండారు అచ్చమాంబ 1905లో భిలాస్ పూర్ లో ప్లేగు వ్యాధి విపరీతంగా వ్యాపించినప్పుడు వ్యాధిగ్రస్తులకు ఉపశమనం కల్పించడానికి సేవ చేస్తూ ఆమెకూడా మరణించారు. స్త్రీల కోసం ఇంతటి సేవ చేసిన భండారు అచ్చమాంబ మనందరికీ చిరస్మరణీయురాలు.

చెట్టసేబ్‌లలో మహిళా బిల్లు

-వేములపల్లి సత్యవతి

పన్నెండు వసంతాలు మహిళా సంఘాలు నిరవధికంగా చేసిన ఆందోళన, పోరాటాల వలన, ఉద్యమాలు నడిపిన ఫలితంగా వరమవదసోపాన వటంలో (వైకుంఠపాళి) విఘ్నాలన్నింటిని అధిగమించి ఈ సంవత్సర వసంత ఋతువులో 2008 మే 6వతేదీన రాజ్యసభలో మహిళా రిజర్వేషన్ (33%) బిల్లు ప్రవేశపెట్టబడి ఎట్టకేలకు మూజువాణి ఓటుతో నెగ్గింది. 1966లో మొదటిసారి బిల్లు ప్రవేశపెట్టబడినప్పుడు ఏ సంఘటనలు జరిగినవో మరలా అవే సంఘటనలు పునరావృతమైనవి. ఆర్జేడీ, సమాజ్‌వాది పార్టీనేతలు ఆదినుండి ఈ బిల్లును వ్యతిరేకిస్తూనే వున్నారు. మే 6వ తేదీన కూడా సమాజవాదీ పార్టీనేతలు బిల్లును వ్యతిరేకించడానికి భగీరథ ప్రయత్నాలు చేశారు. వారికి ఆర్జేడీవారు తోడయ్యారు. వారి అరుపులతో, నినాదాలు, కేకలతో రాజ్యసభ దద్దరిల్లింది. పెద్ద గందరగోళాన్ని సృష్టించారు. అడ్డువచ్చిన వారిని తోసుకుంటూ ముందుకురికి కేంద్ర న్యాయశాఖామంత్రి భరద్వాజ చేతిలోని బిల్లు ప్రతులను గుంజుకోవడానికి శాయశక్తులా ప్రయత్నించారు. ఇది గమనించిన మహిళా ఎంపీలు రేణుకాచౌదరి, బృందాకారత్, అంబికాసోనీ, జయంతీ నటరాజన్‌తో సహా మిగతా మహిళా ఎంపీలంతా ఏకమై మంత్రికి రక్షణకవచంలా నిలబడి సమాజవాదీ ఎంపీలను ప్రతిఘటించారు. ఈ గందరగోళం జరుగుతున్న సమయంలో ప్రధానమంత్రి మన్‌మోహన్‌సింగ్, రాజ్యసభ

మహిళా రిజర్వేషన్ బిల్లును పార్లమెంటులో ప్రవేశపెట్టిన సందర్భంగా అభినందించుకుంటున్న మహిళా నేతలు

ప్రతిపక్ష నేత, మొదలైనవారంతా సభలోనే వున్నారు. మహిళలే మంత్రికి రక్షణగా నిలిచి మహిళా బిల్లును కాపాడుకున్నారు. ఇతర సభ్యుల సహకారంతో మంత్రి బిల్లును ప్రవేశపెట్టగలిగారు. వర్షాకాల సమావేశాలలో బిల్లును ఆమోదిస్తామని పార్లమెంటరీ పార్టీ వ్యవహారాల మంత్రి వాయలార్ రవి ప్రకటించారు. అయితే బిల్లును ఆమోదించేముందు అధికార భాగస్వామ్య పార్టీల అభిప్రాయాలను పరిగణలోనికి తీసుకుంటామన్నారు. జూన్ నెలలో ప్రజాభిప్రాయ సేకరణ కొరకు బిల్లును అన్ని రాష్ట్రాలకి, రాజకీయ పార్టీలకి పంపడం జరిగింది.

- 1966, 1998, 1999లో మూడుసార్లు మహిళా బిల్లు చట్టసభలో ప్రవేశపెట్టబడింది. మూడుసార్లు ఆర్జేడీనేత లాలూప్రసాద్ యాదవ్, సమాజవాదీ పార్టీనేత ములాయం సింగ్ యాదవ్ తమ

తీవ్ర వ్యతిరేకతను వెల్లడించారు. దీని వంకతో బిల్లు మూడుసార్లు ఏకాభిప్రాయ సాధనపేరుతో మురిగి పోయింది. ఇప్పుడు కూడా (జూన్‌లో) లాలూప్రసాద్‌యాదవ్ తమ నిర్ణయంలో వీసమంతైనా మార్పులేదని ప్రకటించారు. 33% లోనే ఓబిసిలకి, మైనార్టీలకు కొన్ని సీట్లు రిజర్వ్ చేయాలని, లేనిచో వున్నత వర్గాల మహిళలే వాటిని నన్నింటిని ఎగరేసుకు పోతారని అంటున్నారు. ఇక ములాయంసింగ్ మహిళా రిజర్వేషన్ బిల్లు అతి ప్రమాదకరమైందని ఈ బిల్లు లోక్‌సభ రూపురేఖల్ని

మార్చివేస్తుందని ఈ బిల్లును యధాతథంగా అమలు చేస్తే తీవ్ర పరిణామాలను ఎదుర్కోవలసి వస్తుందని హెచ్చరించారు. రిజర్వేషన్ 15% వరకే పరిమితం చేయాలని వెల్లడించారు. వీరి వాదనలను బిఎస్పీ వ్యతిరేకిస్తూవుంది. ఆ పార్టీనేత సతీష్ చంద్ర మహిళలకు 50% సీట్లు కేటాయించాలంటున్నారు. ఐదవ, ఎన్‌ఎఫ్‌ఐ, వైడ బ్యూసి ఎలతోపాటు అనేక జాతీయపార్టీలు, మహిళా సంఘాలు ప్రస్తుతం బిల్లును యధాతథంగా పార్లమెంటులో ఆమోదించాలని అభిప్రాయపడుతున్నాయి. అధికార పార్టీ కాంగ్రెస్, సీపీఎం, సిపిఐ, తెలుగుదేశం, బిజెపి, ఫార్వర్డ్ బ్లాక్ పార్టీలు బలపరుస్తున్నాయి బాలారిష్టలను దాటి ఈ బిల్లు వచ్చే పార్లమెంటు సమావేశాలలో చట్టం చేయబడుతుందని ఆశిద్దాం. *

వరికోతలొస్తున్నయంటే మాకు పండగే. సక్కుంగా ఇన్నులు మానేసి వరిమద్ల ఆడికి ఈడికి తిరగొచ్చు. ఈసారి మా వరిపొలం విరగకాచిందని మా నాయన కుషీగుండు. కానీ గట్ల గా పంట చేతికి రానీకి అమ్మ మేము ఎండనక ఆననక ఎంత కష్టము జేస్తమో నాయనకు ఎక్కేగాని అంతకన్నా ఎక్కువ గోవలమీద నిలవడి ఎండల నాయన అస్తరుకారు జేసి రూపాలుదెస్తడని అమ్మ అంటుండె.

వరినాట్లు వచ్చినప్పుడు నాయన వరిమద్లు దున్ని ఉప్పరి పనికి పోతుంటే, మేమేమో తుక్కమేయడానికి వద్దు నానేసి తట్టగంపలల్ల జమాయించి మొలకలొచ్చేదాక ఆ గంపల మీద నీళ్ళు పోస్తా కంటికి రెప్పలా కాపాడుతుంటే మొలకలొచ్చినంక నాయన వాటిని తీస్కపోయి వరిమద్లల్ల చల్లేసరికి తుకం మొలవడం సురువయింది. ఇంకో దిక్కు నాయన వరిమద్లన్ని దున్ని తుకం చేతికొచ్చేసరికి నాట్లైయ్యనీకి రూపాలు కావాలని మల్లా ఉప్పరిపనికి వోత "బండకాడ్కి పోయి మైదాన్లున్న వెంపల చెట్లు కొట్టుకొచ్చి మడిలేసి తొక్కుమన్నడు."

మేమేమో అమ్మతో గల్పి పదకొండొకల్ల వెంపలచెట్లు కోస్క రానీకి చిన్న గొడ్డలి, కొడవళ్ళు తీసుకుని సీకులైను కాడికెని గిరాసు ఫారంకు పోయే పెద్ద రోడ్డు దాటంగనే పెద్ద మర్రిచెట్టుగా పక్కనే రాగిచెట్లు వేపచెట్లు రోడ్డుకు అటుగిటు చానా చెట్లు వరుసగున్నయ్ మేము నోరెల్లవెట్టి చూస్తుంటే "మిలటరోల్లు ఎన్నడో పెట్టిన చెట్లు గింత పెద్ద గయినయని" అమ్మ అంటుంటే అమ్మ ఎన్ననే నడ్సినము.

వెంపలచెట్లంటే గవి ఎంత పెద్ద చెట్లనుకున్నమో గానీ తుస్సు బుస్సు. గవి మా మోచేతులంత పొడవు కూడా లేవు. కానీ భూమిలకు బలంగా నాటుకుని ఉన్నాయి. ఆటిని పీకాలని 'ఊ'..అంటూ ఎంత బలంగా గుంజినా అవి రాకపోయేతాల్లకు ఏ కొమ్మకు ఆ కొమ్మ నేను

సెల్లె ఇరిచేస్తుంటే అమ్మ చిన్న గొడ్డలి తీసుకుని మొదల్లకెని నరకవట్టింది. గట్ల నరుక్కుంట నరుక్కుంట జెర సేపయినంక అమ్మ మునుముపట్టినట్ల ముందు ముందుకు పోతుంటే నేనొక దిక్కు కొమ్మలు ఇరుస్తా ఉన్న. సెల్లె వెంపల చెట్లను కొంతసేపే ఇరిసి బండకాడికి పోయి కంకరరాళ్ళు ఏరుకొని అయిదురాళ్ళ ఆట ఆడవట్టింది.

అమ్మ గవేమీ పట్టించుకుంటలే. ఎండ ఎక్కువయ్యెతాల్లకల్ల వెంపలచెట్లను బిరబిరా

- జాజాల గౌరి

విద్యార్థి

కొట్టుకొని పగటాల్లకల్లా ఇల్లు చేరాలని ఆమె పనిల ఆమె ఉండంగనే అమ్మ గొట్టిన వెంపల చెట్లను గంపల యేసి నింపుతున్న కాని నా మనసంతా సెల్లె ఆడే అయిదురాళ్ళ ఆటమీదే ఉంది. ఓరకండ్ల తోటి సెల్లె దిక్కు చూసిన. రెండు కాళ్ళు పారజాపుకుని కాళ్ళ నడుమ ఒక్కరాయి, రెండు రాళ్ళు, మూడు రాళ్ళు అయిపోయి గుప్పిచ్చి ఆడుతుంది. ఆ తరువాత అయిదు వేళ్ళను భూమి మీద నిలుపుగా అనించి రెండు రెండు వేళ్ళ సందుల ఒకొక్క రాయిని ఉంచి ఆఖరికి మిగిలిన రాయిని కుడి చేతిలోకి తీసుకుని గాల్లోకి ఎగరేసి ఈ రాయి మల్లా వచ్చి కుడి చేతిలో పడేతాలకల్ల వేళ్ళ సందుల ఉన్న రాయిని లోపలకు నూకలేక అవస్థలు పడుకుంట మల్ల మల్ల ఆడుతుంది. ఎదురుగా ఇంకొకరు ఆడేటోల్లు ఉంటే సెల్లె ఆ ఆట ఓడేదే కాని ఒక్కతేగా, గెల్సినా ఓడినా లెక్కలే. ఎంత ఆడినా సెల్లెకు ఆ ఆట సరిగా వస్తలే.

గందుకే సేతిల ఉన్న వెంపల కంపనంతా గంపల కుక్కి బండమీదికి ఉర్కి ' యే గిటియిట్లు, అట్లనేనా ఆడేది, నేను ఆడేని నీ ఆట సూస్తనే ఉన్న. అంత తొందిరి... తొందిరిగా ఆడుతున్నవ్" అంట సెల్లె సేతులున్న రాళ్ళను లటుక్కున గుంజుకోంగనే "ఆ...ఆ..." అంట సెల్లె రాగం అందుకుంటనే "ఆ... నాకొచ్చు... నాకొచ్చు.. నువ్వేం చెప్పకు తియ్యి" అంట ఏడుస్తున్నా ఇనకుండా దబదబా అయిదువేళ్ళ సందుల నాలుగురాళ్ళు వెట్టి "ఇంగో గిట్ల వెట్టి గీ రాయిని జోర్గ మీదికి ఇసిరితే అది మీదికి ఎగిరి మల్ల వచ్చి బువ్వచెయ్యిల పడేతాలకల్ల ఆ గ్యాపుల కిందున్న రాయిని దబుక్కున లోపలకు జరపొచ్చు" అంట అయిడియా ఇస్తూ రెండు రాళ్ళు జరిపిననో లేదో సెల్లె ఎగబడి నా కాడ నుంచి రాళ్ళను గుంజుకుంది.

ఇంగ నా సెల్లె నా మాట ఇనదని నేమజై "ఇంగో అమ్మకు జెప్తునుండు నువ్వు గాడ పనిజెయ్యక గీడికి వచ్చి ఆడుతున్నవని" అంట అక్కనుగా అమ్మతానికి

ఉర్కేతాల్లకు నెత్తిమీద కొంగేసుకుని వెంపలచెట్లను నరుక్కుంట నరుక్కుంట అమ్మ ముందుకు ముందుకు జరుగుతనే ఉంది

అమ్మ పనిల వడ్డదనుకుని అమ్మ ఎన్నున్న వెంపలి కంపనంతా గంపల కుక్కి మెల్లగా అమ్మతానికి పోయి ఎన్నుమంచి భుజాలమీద చేతులేసి "అమ్మా... సెల్లె బండరాయి మీద అయిదురాళ్ళాట ఆడుతుందే. నేను గూడా ఒక్కాట ఆడొస్తనే" అంటుంటే అమ్మ మొఖానికి పట్టిన చెమటను కొంగుతోటి తుడ్పుకుంట "ఏంది బిడ్డా సెల్లంటే సిన్నది, నువ్వు గూడ ఆటలాడ్త ఆడ కూకుంటే మనం ఇంటికి పోయేతాల్లకు మస్తు టయిమైతది. జెర సిట్ట సిట్ట పని జెయ్యరా" అంట మల్ల అమ్మ పనిల మునిగింది.

నామాట అమ్మ ఇన్నపోయేతాల్లకు ముందలకు సటుక్కున ఉర్కి " అమ్మ నేను జెరసేపే తెంప్త" అంట దబదబ పనిజేస్తునట్ల అమ్మ ముందల యాక్టింగు చేస్కుంట

రప్పరప్పమని చెట్లను ఇరుస్తుంటే ఆకంతా యేడికాడికే రాలవట్టింది.

గది నూసి “ఓబిడ్డా, గీ కంపను కొట్టుకపోతుందే ఈ ఆకు దిక్కిల్లి దాన్ని నువ్వు ఈడనే దూసెయ్యవడివి. ‘పో...పొయ్యి ఆడిరా పో’ అంట కసిరేతాల్లకు గిదే అదననుకొని మెల్లగా ఆడికేని సెల్లె దిక్కు ఉర్కిన.

బండరాయి కాడ్కి పోయి ఎట్లనో సెల్లెను ఒప్పించి అయిదురాళ్ళు ఆట ఆమెతో గల్చి ఆడటం సుర్వు జేసిన. ఒకటి రెండాటలు ఆడి మల్లా అమ్మతానకి ఉర్కి ఆమె నర్కివుంచిన వెంపల చెట్లను గంపలకుచ్చి మల్లా సెల్లె దగ్గరకు ఉర్కిచ్చి మల్లా రెండు మూడు ఆటలాడి...గట్లనే మా అయిదు మడ్లకు సరిపోను వెంపల చెట్లను ఆరం దినాలు కొట్టుకొన్నంటే ఒకదిక్కు బండరాయిమీద ఆటలు, మరొకదిక్కు అమ్మగొట్టిన చెట్లు గంపల జమేనుడు నాపనయ్యింది.

నడ్డు..నడ్డు గ్యాపు దొరికినపుడల్లా ఆ వెంపలచెట్లను మడ్లల్ల ఉన్న బురదలేసి తొక్కి మురగవెడ్తునే ఉన్నం. ఎందుకంటే ఈ వెంపలాకులు బురదలో మురిగి మంచి ఎరువయి పంట బాగా పండుదతని అమ్మ అన్నది. మేము కొట్టుకుపోయిన వెంపలచెట్లు ఇంక నరిపోకుంటే మరుసటిదినం పొద్దుగాల్లనే బండరాయికాడ్కి పోయి మునుముపట్టినట్ల బండరాయి కాడున్న చెట్లను అమ్మ నరుకతనే ఉంది. బండరాయి మీద మా అటలు సాగుతనే ఉన్నయ్.

బండరాయంటే అది ఉత్త చిన్న బండరాయి కాదు. మా పంట చేతికొచ్చినప్పుడు ఒక పుట్టెడు వడ్లు గోనెసంచులల్ల నింపుకొని సైకిల్ల మీద చిన్నన్న పెద్దన్న తెచ్చి బండరాయిమీద ఆడొక సంచి ఈడొక సంచి యేస్తుంటే అమ్మ మేము కల్చి వడ్లనంచి విప్పి ఆ బండమీదపోస్త వెడల్పుగా చేసి ఒక్కపారే ఆరేసేటంత పెద్దగున్న యెడల్పుయిన బండరాయి. అన్ని వడ్లు ఒక్కసారే ఇంటికాడ ఆరెయ్యనీకి ఆకిలి సరిపోక మా ఇంటి కాడ ఉన్నోల్లందరూ ఆడ్కే దెచ్చి వడ్లు ఆరేస్తుండిరి.

అక్టోబర్- డిసెంబర్ 2008

ఒక దిక్కు ఎడల్పుయిన బండరాయైతే బండరాయి వొంపుల సెర్వు ఉంటుండే. గప్పుడప్పుడు బట్టలు ఉత్కరానీకి అప్పుడొకల్లు ఇ వ ప్పు డొ క్ ల ల్ల వస్తుంటుండిరి. మేము గూడ గప్పుడప్పుడు ఆడనే బట్టలు ఉత్కొస్తుంటిమి. ఇంకో దిక్కు పశువులను మైదాన్ల మేవనీకి వచ్చినోల్లు మైదాన్ల పసువులు నిద్రి వాటిని సూస్కుంట పెద్ద

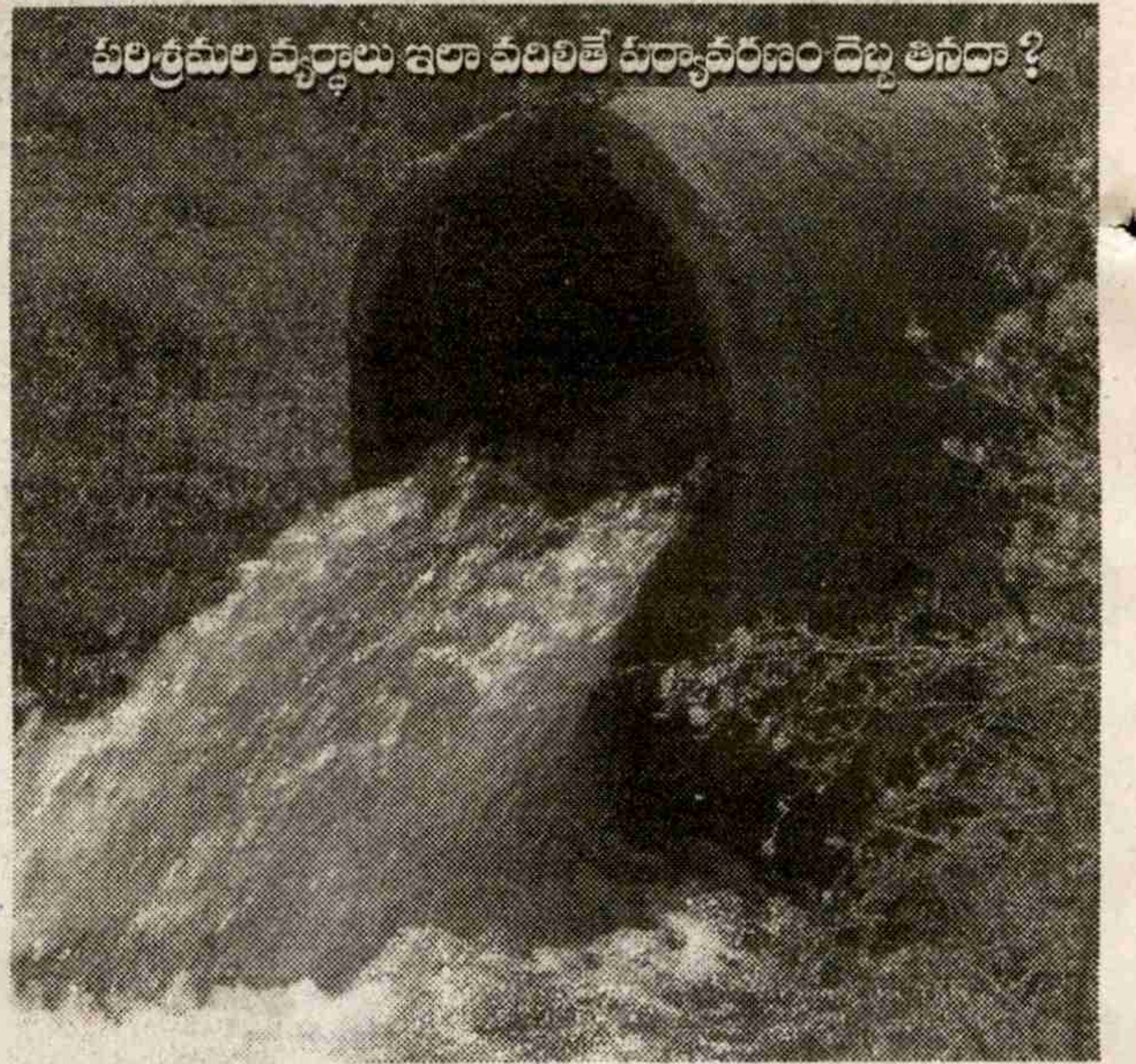
రోడ్డు కాడి చెట్ల కింద కూసుంటే పసువులు మునుముపట్టినట్ల బండకాడికేని సుర్వుజేసి ఇమాం సామి గుట్టకాడ్కేని మల్లా ఎనక్కు తిరగి ఈయమ్మి కోటర్పుకాడున్న నాగదేవత గుడికాడ్కేని పొద్దుమింకేతాల్లకు లోతుకుంట దిక్కు తోవ వట్టి సుద్దబాయికాడ్కి కొన్ని గాడిబాయి గాడ్కి కొన్ని సింతబాయికాడ్కి కొన్ని ఇంగ మా జాజులబాయికాడ్కి కొన్ని మర్లుతుండే.

యింగ మేము వడ్లు ఆరవోసేరోజులల్ల అయితే ఆటితోటి మాకు పెద్ద తంటనే. అవి ఏడొచ్చి వడ్లను మేస్తయోనని గోనెసంచి కొప్పెర నెత్తిమీద వెట్టుకొని వడ్లకు మేము కాపలా కాస్తుంటే అమ్మ ఎండలనే వడ్లల్ల ఉన్నమన్ను పెడ్డలు తీస్త వడ్లను నేర్పుతుంటుండే.

ఆకలయినప్పుడు ఒకరువడ్ల కాడ కాపలా ఉంటే, మిగతావాళ్ళు పోయి చెర్ల కాళ్ళు చేతులు కడుక్కొని చెట్లకింద బువ్వ తిని వస్తుంటే ఒక్కొక్కసారి నాకన్నిస్తుండే “బండమీద వడ్లెండుతున్నయా వడ్లతోపాటే మేమెండుతున్నమా”అని.

బువ్వ తినొచ్చిన అమ్మ నిమిషం తీరిక లేక మల్ల మల్ల వడ్లను నేర్పుతనే ఉండే. ఇగ బండమీద వడ్లు నేర్పుడు సూదాలె. రెండు సేతులు ఒక్కపారే వడ్లల్ల కుచ్చి వేళ్ళతోటి అటూ ఇటూ వడ్లను నేర్పుతుంటే జలజలమని గవ్వల నప్పుడయినట్ల ఇనసొంపైన సప్పుడు ఇన్నిస్తుండే.

పరిశ్రమల వ్యర్థాలు ఇలా వదిలితే పర్యావరణం దెబ్బ తిందా?

ఒక్కొక్కపారి మా ఇంటికాడున్న చిన్నమ్మొల్లు ఒదినోల్లు మేము అందరం గూడి ఒక్కపారే వడ్లను ఆరేస్తుంటిమి.

ఆనకాలమప్పుడైతే ఆ బండమీదికి లంబడి తాండాలు వచ్చి చేరుతుండే. వాళ్ళైతే చెట్ల కింద రాలిన యాపపండ్లని చీపుర్లతోటి నూక్కొచ్చి బండమీద కుప్పలేసి నీళ్ళుపోసి నానేస్తుండే. రెండు మూడు దినాలైనంక అవి బాగా మురిగి యాప యిత్తనాలన్ని బయటకొస్తుంటే పెండను తొక్కినట్ల తొక్కి యాప పండ్లనన్నింటిని చితగొట్టంగనే యాప యిత్తనాలన్ని ముత్యాలలెక్క బయటకొస్తుండే. ఇగ ఆటిని నీటుగ కడిగి బండమీద ఆరేస్త ఎండినయి ఎండినట్ల సంచులల్లకు ఎత్తి ఆరంకి ఒకనాడు బజార్ల అమ్మొస్తుండిరి.

యావకాయల కాలం అయిపోయేతాల్లకు బండంతా గలీజుగా అయితుండే. యెంటనే వానల మీద వానలు కొట్టి ఒక్క దెబ్బతో మల్ల బండంతా కడిగినట్ల నీటుగ అయితుండే. మరొకదిక్కు సెర్వు నిండా నీళ్ళు నిండుతుండే.

గట్ల సెర్ల బట్టలు ఉత్కటానికో, మైదాన్ల పసువులను మేపడానికో వెంపలచెట్లను కొట్టుకరావడానికో, బండమీద వడ్లు ఆరేయడానికో ఎట్లయితేనేమి బండతానికి మేము పోతనే ఉంటుంటిమి. ఎగురతా దుంకుతా ఆడ ఆటలు ఆడుతనే ఉంటుంటిమి.

రానురాను నేను కిలాసులు దాట్టనే ఉన్న, పై సదువులు సదువుతా.. సదువుతా.. చదువుతా పైపైకి ఇంకా పైకి పోతున్న వేషం మారింది. బాష మారింది. మా పొలాలన్ని రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారస్తుల వశమైనాయి. మా పశువులన్ని అంగడిపాలైనాయి. మా ఇండ్ల ముందరే బోరుబావులు వెలిసాయి. నా జ్ఞానం పెరిగినట్లుగానే ప్రపంచ జ్ఞానం వంద రెట్లు పెరిగింది. బడాబాబుల కన్ను కొండరాళ్ళమీద పడింది. చుట్టుపక్కల ఉన్న కొండరాళ్ళని కంకరగా మార్చి లారీలల్లకి ఎత్తుతున్నారని తెలిసింది. కానీ బల్లపరుపుగా ఉన్న బండరాయిమీద వాళ్ళ కన్ను పడుతుందని ఎవ్వరం ఊహించలే.

నా ఊహకు అందని ఈ విషయాన్ని పక్కనపెట్టి చదువుల వేటలో పడ్డ నేను జీవం ఉన్న ప్రకృతి ఒడిలో జీవంలేని పుస్తకాలల్లో కంప్యూటరు చిప్పలల్లో విజ్ఞానాన్ని అజ్ఞానంగా వెతికి ఒడిసిపట్టి ఉన్నత విశ్వవిద్యాలయంలో పర్యావరణ శాస్త్రంలో పి హెచ్.డి. పట్టాను సాధించి నా జన్మభూమికి గర్వంగా తిరిగివచ్చిన నేను నా బాల్యాన్ని వెతుక్కుంటూ మళ్ళీ ఒకసారి లోతుకుంట దగ్గర్నుంచి నడుస్తూ నడుస్తూ ఈఎమ్ఇ క్వార్టర్స్ దాటి నాగదేవత గుడికెళ్ళి అమ్మవారిని దర్శించుకొని 'బత్రి'ని దాటి మైదానంలో నా బాల్యాన్ని వెతుక్కోవాలని మెల్లగా నడుస్తున్న నేను ఇమాం స్వామి గుట్టవైపు మెల్లగాసాగిన. కొంచెం దూరం నడిచానో లేదో ఎదురుగా కనిపిస్తున్న అగాధాన్ని చూసి స్థాణువయ్యాను. "ఓ గాడ్..ఓ గాడ్.. ఇక్కడ ఉన్న కొండేమయ్యింది. కొండే కాక ఆ కొండ కింద ఇంత అగాధమేర్పడిందేమి? ఈ గుట్టను ఎంతలా తొలిచేసారు? నా కళ్ళల్లో గిరున నీళ్ళు తిరిగాయి. నా చిన్ననాడు నేను ఆడిపాడిన ఆ పరిసరాలేమయ్యాయి?" చటుక్కున బండరాయి గుర్తొచ్చి తడబడే ఆడుగుల్తో వెనుదిరిగి రైలుకట్ట వెంట గబగబా నడుస్తూ బ్రిడ్జిను దాటిన నన్ను ఊడలు పారివున్న మర్రిచెట్టు రారమ్మని చేతులు సాచి పిలుస్తున్నట్లునిపించి, "అబ్బా ఈ చెట్టు ఊడలు పారి ఎంత ఏపుగా పెరిగింది?" అనుకుంటూ చెట్టు కాండంపై చేతులేసి

అప్యాయంగా తడుముతూ ముందుకు సాగాను. కొంత దూరం నడిస్తే చాలు, నేను చిన్ననాడు ఆడిపాడిన బండరాయిని చేరొచ్చు అనుకుంటూ వడివడిగా అడుగులేస్తూ కొంచెం దూరం నడిచానో లేదో నా ముఖం కళ తప్పింది. నా దవడ కండరాలు బిగుసుకున్నాయి. కాళ్ళు తడబడ్డాయి. ఒక్క అంగలో బండరాయిని చేరాలని ప్రయత్నిస్తున్న నాకు ఆ ఆనవాళ్ళు ఎక్కడా కనపడలేదు. కానీ వడివడిగా నడుస్తున్న నా పాదాలకు ముక్కలు చెక్కలైన కంకరరాళ్ళు నన్ను తాకాలని విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నాయి. విషయం అర్థమై ఆ కంకరరాళ్ళ మధ్య కుప్పకూలి చేతులతో ఆ రాళ్ళ ను తడుముతుంటే "మిత్రమా! నాకోసం వచ్చావా? నిన్ను చూసి ఎన్నాళ్ళయ్యింది. రా.. నాచెంతకు రా.." అంటూ చేతులు చాచి బండరాయి అప్యాయంగా నన్ను తడుముతున్నట్లు అనిపించింది.

"ఈ రాళ్ళు నా బండరాయిలో ఏ భాగం అంతే తెలియని ఈ అగాధంలో నా నేస్తాన్ని ఎక్కడని నే వెతికేది? నునుపైన బండరాయి, ఆ పక్కన చెరువు చుట్టూ చెట్టు చేమలతో ఉన్న ఆ పచ్చని ప్రకృతి మటుమాయమై ఆ స్థానంలో ఈ సృశానపు వైరాగ్యాన్ని నింపిందెవ్వరు?" అనుకుంటూ ఒక్క ఉదుటున లేచి ముందుకు పరుగెత్తుతుంటే తునాతునకలైన కంకరరాళ్ళు "నేస్తమా నన్ను వీడిపోకు.. నన్ను వీడిపోకు.." అంటూ ఎక్కడ తనకు దూరమవుతానోనని తను మళ్ళీ ఒక్క దగ్గరకు చేరి నన్ను అక్కున చేర్చుకోవాలని నాతో ఆటలాడాలని ప్రయత్నిస్తున్నట్లు నిపించిన ఊహ. కానీ వాస్తవం మనసులో బడబాగ్ని రగులుస్తుంటే ముందుకు సాగిన నాకు అయిదడుగుల దూరంలో అంతే తెలియని లోతుతో తన రూపాన్ని ఆకృతిని కోల్పోయిన నా ప్రియనేస్త రూపం చుట్టూ శూన్యమై 'కన్కన్'మనే చప్పుళ్ళమధ్య నిస్తేజంగా నిర్వికారంగా శూన్యంగా అస్తవ్యస్తమైన ఆకారంతో అగాధపు దీపంలా ఇంకా ఇంకా తనలో ఉన్న జీవన సారాన్ని లోతుగా మరింత లోతుగా తవ్వతుంటే నిశ్చలంగా నిర్భయంగా నిర్భీతిగా దర్శనమిస్తున్న నా నేస్తాన్ని చూస్తుంటే నా

గుండె చెరువై కన్నీళ్ళు కళ్ళలోనే ఇంకి బయటకు రానని పసిపాపలా మారాం చేస్తుంటే గుండె మరింత బరువయ్యింది.

పర్యావరణ శాస్త్ర విద్యార్థిగా నేనార్జించిన జ్ఞానం, అందుకున్న పిహెచ్.డి పట్టా నాకు ఓ చిత్తుకాగితంగా కన్పించిందప్పుడు. బండరాయిపై నేను ఆడిన ఆటలు, పాడిన పాటలు నా నేస్తం ఒడిలో నేను చేసిన చిలిపి చేష్టలు ఎక్కడ? ఎక్కడ? ఆకారంలేని ఈ వికారానికి ఈ బీభత్సానికి కారణం ఎవరు? ఎవరు? ఆధునికత పేరుతో నాతోటి వారే ఇంత దుస్సాహసానికి ఒడిగడుతుంటే బాధ్యత కలిగిన పౌరురాలిగా నేనేం చేస్తున్నానిన్నాళ్ళు? ఒక పర్యావరణ శాస్త్రవేత్తగా అవతరించబోతున్న నేను కనీసం నా చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలను సంరక్షించుకోలేకపోయాను.

చదువంటే పుస్తకాలకే పరిమితమా? అవి యూనివర్సిటీలకే పరిమితమా? చదువంటే అదేదో బ్రహ్మవిద్య అయినట్లు ఎక్కడినుంచో అవపోసనపట్టి తెచ్చి విజ్ఞానాన్ని విద్యార్థులకు బోధిస్తున్నట్లుగా ఉపాధ్యాయులు అంత కుస్తీ పట్లు పడతారెందుకు? చదువంటే మన చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలే అని, అందులోని విషయ పరిజ్ఞానమే మీ చదువని సింపుల్ గా విద్యార్థులకు చెప్పరెందుకు? అర్థం కాని బాషతో అర్థం కాని భావాలని నా మనోఫలకంపై రుద్ది బట్టి పట్టించి చదివించిన నా చదువు ఎంత అపరిజ్ఞానంగా ఉంది? నా చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలలోనే ఈ జ్ఞానమంతా ఇమిడి ఉందని నా గురువులు ఈ విశాల ప్రపంచంలోకి వచ్చి నాకు ఆనాడే బోధించి ఉంటే ఈ రోజు నా కళ్ళముందు ఈ దుస్థితి ఉండేదా? అని పరివరి విధాలుగా నా మనస్సు నన్ను ప్రశ్నిస్తుంటే ఆలోచిస్తున్న నాకళ్ళెదుటే నా బాల్య స్మృతులన్నీ కట్టకట్టుకుని అంతే తెలియని నా నేస్తాన్ని చేరాలని నిర్వేదంగా నన్నే చూస్తూ అగాధంలోకి జారుతోంటే నా పిడికిలి బిగుసుకుంది. ఆ బిగువులో పర్యావరణ కార్యకర్తగా మారి నేను నిర్వర్తించబోయే నా భూమికనామనస్సులో రూపుదిద్దుకోసాగింది.

*

విక్రేతపింగ్

-పర్సా భారతీదేవి.

నేను ఎరిగినంతలో ఏటా ధరలు పెరగటమేకానీ తగ్గినట్లు నాకు గుర్తులేదు.

“పెరుగుట విరుగుట కొరకే ధర హెచ్చుట తగ్గుట కొరకే సుమతీ” అని నా చిన్నతనంలో మా నాన్నగారు చదివించిన సుమతీ శతక పద్యం మాటి మాటికి గుర్తు వస్తుంది. సుమతీ శతకకారుడు ఏ అనుభవంతో రాసాడో కానీ నాకు ఊహ వచ్చినప్పటినుంచి దుకాణాల్లో జనం కొనుక్కునే సరుకుల ధరలు తగ్గినవనేమాట నేనెన్నడూ వినలేదు.

ఆ! ఒకటి మాత్రం నాకు గుర్తువుంది. పంటలు చేతికొచ్చే రోజుల్లో ధరలు పడిపోయినాయనీ పెట్టిన ఖర్చులు కూడా పూడేటట్లు లేవని రైతులు లబోదిబోమని మొత్తుకోవటం నేను అనేకసార్లు విన్నాను.

మా నాన్నగారు వల్లెటూర్లో బడిపంతులు. మాకు పొలాలు లేవు. మేము పంటలు పండించింది లేదు. వచ్చే కొద్దిపాటి జీతంతోనే నెలనెలా కావలసిన సరుకులు దుకాణంలో కొనుక్కోవటమే కదా? దుకాణానికి వెళ్ళివచ్చినప్పుడల్లా ‘అబ్బా ధరలు మండిపోతున్నాయని నాన్నగారు అనటం ఎన్నోసార్లు విన్నాను. మా

నాన్నగారికి జీతం నెలనెలా పెరగదు. సరుకుల ధరలు మాత్రం అప్పుడు ఇప్పుడు అని కాకుండా ఎప్పుడూ పెరిగేవి.

ధరలు పెరిగినప్పుడల్లా మా నాన్నగారు తెచ్చేసరుకుల మూట బరువు తగ్గేది. మా అవసరాల్లో కోత పడుతుండేది. మాకు అది కావాలి ఇది కావాలి అని పిల్లలం మా అవసరాల పట్టిక చదివితే “ఏం చేయాలరా ధరలు మండిపోతున్నాయి. మీ కోరికలు తీర్చేదెట్లా” అని తనకొచ్చిన జీతమూ కొట్టువాడు ఇచ్చిన పట్టీ మా ముందర పరిచేవారు. ‘ఏది తగ్గించి ఏది కొందామో చెప్పండ్రా’ అని మమ్మల్ని అడిగేవారు. ఏమీ చెప్పలేక తెల్లమొగాలు వేసేవాళ్ళం. వచ్చే నెల చూసుకుందాములే అనుకునేవాళ్ళం. కానీ నెలనెలా అదే తుంతు. మా కోర్కెలు వాయిదా పడుతుండేవి. అవి నా చిన్ననాటి సంగతులు. పెండ్లి కాక ముందు జరిగిన కథ.

కానీ ఇప్పుడో! కాపురానికి వచ్చి పిల్లలను కని పెద్దవాళ్ళను చేస్తూ మా నాన్నగారు మాకు చెప్పిన సమాధానాలే నా పిల్లలకు చెప్పాల్సి వచ్చింది. అదే సమస్యలు అదే సమాధానాలు. నెలనెలా పిల్లల బుంగమూతులు చూడాల్సి రావడం.

1973లో రాష్ట్ర పార్టీ కార్యాలయం నుండి పని చేయాల్సి వచ్చింది. కొత్తగూడెం నుండి విజయవాడకు మకాం మార్చాము.

వచ్చిన దగ్గరినుండి ఉదయం గారి ప్రోత్సాహంతో సంఘంలో చేరి కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనటం ప్రారంభించాను. పిల్లలను పాఠశాలలో చేర్పించడానికి ఉదయంగారే తోడ్పడ్డారు. పిల్లలు హైస్కూలు విద్యాస్థాయికి చేరుకున్నారు. కాబట్టి వారి పనులు వారు చూసుకునే స్థితి వుండటంతో నాకు వెసులుబాటు చిక్కింది.

షరా మామూలన్నట్లు నిత్యావసరాల ధరలు భగ్గుమంటున్నాయి. ఎక్కడ చూసినా ఇవే చర్చలు మహిళా సంఘం సభ్యత్వం చేర్పించడానికి వెళ్ళిన ప్రతీచోటా ధరల పెరుగుదల గురించే మహిళలు ఆవేదన వెలిబుచ్చారు. ఈ విషయం మీద మహిళా సంఘం చర్చించి కార్యక్రమం రూపొందించింది. సూపర్ బజార్ దగ్గర పికెటింగ్ చేయాలని తీర్మానించింది.

ఒక రోజున ఉదయం గారు మా ఇంటికి వచ్చారు. “ఏమోయ్ బాబీ రేపు ఉదయం మనకొక పనివుంది. నీవు త్వరగా తయారై ఆఫీసుకు రావాలి” అన్నది. ఏమిటి

సంగతి అన్నాను. బజార్‌లో ధరలు బాగా పెరిగాయి కదా? గవర్నమెంటు నడిపే సూపర్ బజార్ ముందర మన సంఘం వాళ్ళు పికెటింగ్ చేస్తారు నీవుకూడా పాల్గొనాలి” అన్నది.

సరేనని మర్నాడు పెందలకడే పనులు పూర్తిచేసుకుని పిల్లలను బడికి పంపేసాను. ఉదయం గారు అనుకున్న సమయానికి రానే వచ్చింది. ఇద్దరం కలిసి రాఫువయ్య పార్కుకు అనుకుని వున్న సూపర్ బజార్ దగ్గరకు వెళ్ళాము. అన్నిపేటల నుండి మహిళలు చేరుకుంటున్నారు. వచ్చిన వాళ్ళం అందరం సూపర్ బజార్ గేటుముందు లైనుగా నిలబడ్డాము. మిగతావాళ్ళ కోసం ఎదురు చూస్తున్నాము.

ఇంతలో పోలీసులు రానే వచ్చారు. ఉదయం గారు ఆమె పక్కన నేను గేటుకు అడ్డంగా నిలబడి వున్నాం ధరలు తగ్గాలి అని నినాదాలిస్తున్నాం. ఒక పోలీసు వచ్చి తప్పుకోండి తప్పుకోండి అంటూ ఉదయం గారి నెత్తిన రంగ్‌మని కొట్టాడు. “అమ్మా చచ్చితిని కదా” అంటూ ఆమె దిమ్మరపోయి కూలబడింది. ఎలా వుంది అని ఆమెను పరామర్శించాను. “దెబ్బకు చుక్కలు కనిపించాయి” అన్నది

నీవు ఎందుకు కొట్టావు మేమేమిచేసామని ? మేము ఎవరినీ ఏమీ అనలేదే ధరలు తగ్గాలన్నాం తప్పా?

మీకు మాత్రం ధరలు పెరగలేదా? అని పోలీసుతో వాదనకు దిగాను మా వాదన జరుగుతూనే వుంది అంతకంతకూ మహిళలు ఎక్కన సంఖ్యలో వచ్చి చేరుతున్నారు, నినాదాలు ఇస్తున్నారు.

బందరు రోడ్డు రద్దీగా వుంటుంది. ట్రాఫిక్ అంతా సూపర్ బజార్ ముందుగానే వెళ్ళాలి. ఒక గంటసేపు మేము నినాదాలిచ్చేసరికి రోడ్డంతా జనంతో నిండిపోయింది. ట్రాఫిక్ జామ్ అయింది.

పోలీసులు హడావిడి చేసి మమ్మల్ని లారీలో ఎక్కించారు. డ్రైవరు లారీ నడపడంలో ఒక్కసారి కుదుపు వచ్చింది. ఆ కుదుపుకు నేను ముందుకు పడిపోయాను. నాకు దెబ్బతగిలింది స్పృహ తప్పిపోయాను. మహిళలు గొడవచేసి లారీని ఆపుచేయించారు.

స్పృహలేని నన్ను సూర్యారావుపేటలోని హాస్పిటల్‌లో చేర్చారు. డాక్టర్ బాస్కరరావుగారు చికిత్స చేసారు. ఒక గంట తరువాత నేను స్పృహలోకి వచ్చాను. మహిళలు అందరూ ఉన్నచోటికి నన్ను పంపండి అని డాక్టరుగారిని అడిగాను నీ పరిస్థితి బాగాలేదు నిన్ను ఇంటికి పంపుతాను అని డాక్టరుగారు చెప్పారు. ఆ మహిళలకు నేను కబురు పంపుతాను మీరు ఇంటికి వెళ్ళి విశ్రాంతి తీసుకోండి అన్నారు.

ఇంజక్షను ఇచ్చారు. ఇద్దరు మహిళలు వెంటరాగా ఇంటికి చేరుకున్నాను. ఈ లోగా ఉద్దరాజు రామంగారు వర్సాగారి కోసం కబురు పంపారు. వర్సాగారు రావటం ఆలస్యం అయ్యింది. ఆయన రాక ముందే నేను ఇల్లు చేరాను. రామంగారు మేము ఒకే కాంపౌండులో వేరు వేరు బాగాల్లో వుంటున్నాము. రామంగారు వచ్చి పరామర్శించారు.

విజయవాడలో నేను పాల్గొన్న మొదటి ఆందోళన అది.

***

జైను! నేను ఫెమినిస్టునే!!

1. ఆడదాని మెడలో మూడుముళ్ళు బిగించి
తన సొత్తు అనుకుని పెత్తనం సాగించే
మగరాయుళ్ళ పీచమణచడం
ఫెమినిజమైతే నేను ఫెమినిస్టునే!!
2. మధ్యం మత్తులో భార్యను చేపల పులుసు
చేయలేదని
చితకబాదిన త్రాగుబోతు భర్తను
తిరిగి తన్నడం ఫెమినిజమైతే
నేను ఫెమినిస్టునే!!
3. తన భార్య పవిత్రంగా వుండాలి
తాను మాత్రం తిరుగుబోతుగా వుండాలనుకునే
పుండాకోరులకు బుద్ధి చెప్పడం
ఫెమినిజమైతే నేను ఫెమినిస్టునే!!
4. అడుగడుగునా రాచిరంపాన పెడుతూ
శంకలతో వంకలు వెదుకుతూ
భార్యలోని ప్రతిభను అణచాలని చూసేవాడిని
ఎదిరించడమే ఫెమినిజమైతే
నేను ఫెమినిస్టునే!!
5. పెళ్ళినాటి ప్రమాణాలను తుంగలో తొక్కి
అధిక కట్నానికై హత్యలు చేస్తూ
శిక్షలు తప్పించుకు తిరుగుతున్న హంతకులను
రాళ్ళతో కొట్టి చంపాలనడం ఫెమినిజమైతే
నేను ఫెమినిస్టునే!!

-యన్. ఎస్. లక్ష్మీదేవమ్మ

మహిళలు ధైర్యంగా ఉంటేనే దేనినైనా ఎదుర్కోగలిగేది

చైతన్యానికి మరోపేరు ఆమె. వృద్ధాప్యం వల్ల ముడుతలు పడిన శరీరంతో అపరిచితులనైనా ఆప్యాయంగా పలకరించి అక్కున చేర్చుకొనే ఆమెను చూస్తే ఇంట్లో అమ్మమ్మనో, నానమ్మనో చూసినట్లుంటుంది. ఆమె వేదిక ఎక్కి ప్రసంగించడం మొదలెడితే మాత్రం ఇప్పటి వరకూ మనతో మాట్లాడినది ఈమేనా అని ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. గత ఆరేడు దశాబ్దాల భారతదేశ చరిత్రకు సాక్ష్యం ఆమె. ఉద్యమకారుల కుటుంబంలో పుట్టి ఉద్యమాలే ఊపిరిగా జీవినస్తూ యువతకు స్ఫూర్తినిస్తూ అందరితోనూ 'అహల్యా తాయి' అనిపించుకొంటున్న ఆమె అహల్యా రంగేకర్. స్వాతంత్ర్య సమరయోధురాలు, మాజీ పార్లమెంటు సభ్యురాలు, మహారాష్ట్రలోని జనవాదీ మహిళా సంఘానికి వైస్ ప్రెసిడెంట్. స్వాతంత్ర్యానికి ముందుసరే, తర్వాత కూడా పోరాడక తప్పని పరిస్థితుల పట్ల ఆగ్రహం ఆమె మాటల్లో ప్రతిధ్వనిస్తుంటుంది. అఖిల

భారత ప్రజాతంత్ర మహిళా సంఘం జాతీయ మహాసభల సందర్భంగా కోయంబత్తూరులో 'వసంధర'తో మాట్లాడుతూ వలు విషయాలు తెలియచేశారు ఆహల్యా రంగేకర్.

ఏదీ మా త్యాగఫలం?

ఎన్నెన్నో బాధలు పడి ఇల్లా వాకిళ్లా, ఆస్తలూ, ఆడంబరాలూ వదులుకొని పిల్లలను విడిచి కనీస సౌకర్యాల మాటే మరచి ఆంగ్లేయులను తరమడానికి కృషి చేశాం ఆనాడు. సంవత్సరాల తరబడి జైళ్లలో గడిపాం.

స్వాతంత్ర్యమే జీవిత వరమావధి అనుకున్నాం. స్వాతంత్ర్య ఫలాలను దేశవాసులంతా అనుభవిస్తారనుకొన్నాం. కానీ మా అశలన్నీ అడియాసలే అయ్యాయి. ఏదీ మా త్యాగఫలం? నానాటికీ దిగజారుతోంది సామాన్యుడి బతుకు ప్రమాణం. బీద ధనిక తారతమ్యాలు, అసమానతలు, అల్లర్లు, ఆందోళనలు. ఎవరు ఈ పరిస్థితులకు బాధ్యులు. ఇదికాదే మేమంతా కలలుకన్న స్వతంత్ర దేశం? శ్రీమతి అహల్యా రంగేకర్ ఆవేదనకు అక్షరరూపం ఇది. స్వాతంత్ర్య

సమరయోధులకు నేటి దేశ పరిస్థితులు ఎంతో నిరాశ కలిగిస్తున్నాయంటారు అహల్యా. వారి త్యాగాలకూ, బలిదానాలకూ విలువలేకుండా పోయిందంటారామె. బాల్యం నుంచీ పోరుబాటలో...

తండ్రి సంఘ సంస్కర్త. సోదరుడు కాంగ్రెస్ నాయకుడు. దానితో విద్యార్థి దశనుంచీ పోరుబాటలో సాగింది. ఆమె జీవన ప్రయాణం. కుటుంబం నుంచీ ఎలాంటి అడ్డూ లేకపోయేనరికి పిన్నవయసులోనే నిర్భయంగా నలుగురినీ కూడదీసుకుని నాయకురాలిగా ముండడుగు

వేస్తూ వచ్చిన ఆమె బి.ఎస్.సి. పట్టా చేతికి వచ్చేలోపల నాలుగుసార్లు కళాశాల నుంచీ సస్పెండవటం, మరో కళాశాలలో చేరటం జరిగింది. ఎలాగోలా డిగ్రీ చేతికి వచ్చాక ఇక పై చదువుల మాట వదిలి పూర్తి సమయం స్వాతంత్రోద్యమంలో గడపటం మొదలెట్టారు. అప్పటికే ఉద్యమంలో స్ఫూర్తిదాయనులుగా ఉన్న మణిబెన్ పటేల్, మిసెస్ త్యాబ్బి, మృదులా సారాభాయ్, ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ఖాన్ కోడలు సోఫియా ఖాన్ తదితరుల నుంచీ తనకు ఎంతో ప్రోత్సాహం, స్ఫూర్తి లభించాయన్నారు శ్రీమతి అహల్యా.

ఆ రోజుల్లో మహిళలు ఎక్కువగాచదువుకోక పోయినా సంఘం గురించి, దేశం గురించి ఎంతో అవగాహన కలిగి ఉండేవారని, స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాల విలువ తెలుసుకుని ఎవరికి వారు తమకు సాధ్యమైన రీతిలో ఉద్యమానికి చేయూత నందించేవారని ఆమె చెప్పారు. "ఒకసారి ఒక పదిహేనేళ్ళ బాలిక, అప్పటికే ఆమెకి

పెళ్ళయింది. అత్తగారింటి నుంచి కన్పించకుండా వెళ్ళిపోయింది. ముందు ఆ అమ్మాయి మీద ఏవేవో దురభిప్రాయాలు ఏర్పర్చుకున్న ఆమె అత్తగారు కొన్నాళ్ళకు సమరయోధురాలిగా జైలునుండి విడుదలై వచ్చిన కోడలిని చూసి ఎంతో ఆశ్చర్యపోయింది. గౌరవంతో, అభిమానంతో అక్కున చేర్చుకుంది. ఆ సంఘటన నాకిప్పటికీ గుర్తుస్తుంటుంది. కులం, మతం, భాష, ప్రాంతం ఏమీ ఆలోచించేవారు కాదు. సామాన్య మహిళలు ఎంతో ఉత్సాహంగా పాల్గొనేవారు" అని చెప్పారు అహల్యా.

పదేళ్లు జైలులో...

శ్రీమతి అహల్య రంగ్నేకర్ మొత్తం పదేళ్లు జైలుజీవితం గడిపారు. అక్కడా ఆమె తనదైన ప్రత్యేకతను చూపి అధికారులకు కోప కారణమయ్యారు. తోటివారందరినీ వరుసగా నిలబెట్టి వారి భుజాలమీదుగా పైకెక్కి జైలు గోడలమీద జెండా ఎగురవేసారట ఒకరోజు. దానితో ఆమెను ఏడు రోజులపాటు గాలి వెలుతురు సోకని చీకటి గదిలో ఒంటరిగా ఉంచారట. “స్వాతంత్ర్యం వచ్చేస్తే ఏవేవి లభిస్తాయని ఊహించామో అవేవీ రాలేదు. అనుకొన్నవి ఏమీ జరగలేదు. అంతా అసంతృప్తే” అనే అహల్య 1943 నుంచీ కేవలం స్వరాజ్య పోరాటంలోనే కాక మహిళలను చైతన్యవంతులను చేస్తూ వారితో పనిచేయడం ప్రారంభించారు. నిత్య జీవితంలో ఎదుర్కొనే సమస్యల పరిష్కారానికి పోరాటాన్ని ఆయుధంగా చేసుకొని విజయం సాధించారు. 1945లో నౌకాదళంలోని వారిని రిట్రైన్మెంట్ కి గురిచేసి ప్రభుత్వం వారికి ఆహారం అందకుండా చేస్తే మహిళలే ముందుకు వచ్చి రహస్యంగా వారికి అన్నీ అందించేవారట. ధరల పెరుగుదలకు వ్యతిరేకంగా పెద్దఎత్తున తాము జరిపిన ఆందోళన బాగా ప్రచారం పొందిందని, ఆల్ ఇండియా విమెన్ కాన్ఫరెన్స్ లాంటి ఇతర మహిళా సంఘాలు కూడా తమతో చేరారని, ఆమె చెప్పారు. హిందూ కోడ్ బిల్, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటు మొదలగు పలు సందర్భాలలో మహిళలు నిర్వహించిన పాత్ర మరుపురానిది అంటారామె.

సదా సమరాంగణాన...

జనవాదీ మహిళా సంఘంకు ముందు మహారాష్ట్రలో శ్రామిక్ మహిళా సంఘం ఉండేది. అదే తర్వాత కాలంలో జనవాదీ మహిళా సంఘం అయింది. తాము జరిపిన యాంటి ప్రెస్రైజ్ ఆందోళన ప్రభుత్వాన్ని చాలా ఇబ్బంది పెట్టిందని, మంత్రులెవరూ తమకు కన్పించకుండా తప్పించుకునేవారనీ అన్నారు అహల్య. 1974లో వేలసంఖ్యలో

మహిళలతో మోర్చా నిర్వహించారు. 1977లో ఎయిర్ హోస్టెస్ లు పెళ్ళి చేసుకునేందుకు అనుమతించవలసిందిగా కోరుతూ పోరాటం జరిపాం. నాటి నుంచీ నేటి వరకూ పలు సమస్యల గురించి మా పోరాటాలు సాగుతూనే ఉన్నాయి. ప్రావిడెంట్ ఫండ్ భార్యలకు చెందేలా బిల్ రూపొందించే విషయం, సమానవేతనాలు, మహిళలకు ఉద్యోగాలలో ప్రమోషన్ ఇస్తూ ట్రాన్స్ ఫర్ చేయడం ఇలా ఎన్నో విషాల్లో మేం మహిళల తరపున పోరాడుతున్నాం. భార్యాభర్తలు ఇద్దరూ ఉద్యోగం చేసేటప్పుడు భార్యకి ప్రమోషన్ తోపాటు ట్రాన్స్ ఫర్ తప్పని సరి చేయడం అన్యాయం కాదా? బదిలీ ఇవ్వలేక మహిళలు ప్రమోషన్లు వదులుకొంటున్నారు. ఈ మధ్యే అయిదుగురు ప్రొఫెసర్స్ విషయంలో కూడా అలాగే జరిగింది. వారి బదిలీలను ఆపించాం మేము” అని చెప్పారు అహల్య.

చట్టాలు మారాలి...

స్త్రీలకు సంబంధించి చాలా సందర్భాల్లో చట్టాలు మార్చాల్సిన అవసరం ఉందని, ఆచరణలో కూడా ప్రభుత్వం, సమాజం ధోరణులు మారాలని అంటారు అహల్య. “అత్యాచారాలకు సంబంధించిన కేసుల్లో చట్టాన్ని మార్చాలని కోరాం. కానీ ఫలితమేమీ కన్పించడం లేదు. ఏళ్ళ తరబడి కేసులు పెండింగ్ లోనే ఉంటున్నాయి. సుప్రీం కోర్టులో ఒక కేసు 12 ఏళ్ళుగా నడుస్తోంది. నిందితుడు పెళ్ళి చేసుకొని హాయిగా సంసారం చేసుకున్నాడు. బాధితురాలు మాత్రం అలాగే ఉంది. సాధించినదేమిటి? ఆమె కేరెక్టర్ అసాసినేషన్ తప్ప. చట్టాన్ని మార్చాలి. ఆర్నెల్లు, సంవత్సరం లోపల తీర్పు ఇవ్వాలి. బాధితురాలి పునరావాసంపై శ్రద్ధ చూపాలి. చదువు, ఉద్యోగంలాంటివి కల్పించి స్వతంత్రంగా జీవించగలిగేలా చూడాలి. కుటుంబ కోర్టులు కూడా అలాగే ఉన్నాయి. ఎక్కడా స్త్రీలకు అనుకూలంగా ఆచరణలో ఏమీ జరగటంలేదు. ఏ అల్లర్లు జరిగినా బలయ్యేది ఆడవారే. అయోధ్య

పరిణామాలనంతరం బొంబాయిలో జరిగిన దారుణ అత్యాచారాలకు నిదర్శనంగా పద్నాలుగేళ్ళ చిన్నారి గర్భం ధరించింది. ఆడపిల్లబతే చాలు అయిదేళ్ళ పాలకు కూడా రక్షణలేదీ సమాజంలో. ఓ పదకొండేళ్ళ పాప అత్యాచారానికి గురై చనిపోతే ఆ పాప కేరెక్టర్ ఎలాండిది అని ఎంక్వయిరీ చేయడానికి వెళ్ళారు. మన పోలీసులు. ఇదీ మన నాగరికత. ఇక జలగావ్ సంగతి అందిరికీ తెలిసిందే కదా! మా పోరుపడలేకే నేరస్తులను అరెస్టు చేయడం, తగిన చర్యలు తీసుకోవడం జరిగింది. ఇది ఒక్కటేకాదు. ఇలాంటి సంఘటనలు చాలా చోట్ల జరుగుతున్నాయి. ఇది మచ్చుకి ఒకటిమాత్రం. ఈ దేశంలో రాజకీయాలు ఎంతగా నేరపూరితమైనాయో తెలియడానికి ఒక ఉదాహరణ: చట్టాలు పకడ్బందీగా ఉండి నేరస్తులకు కఠిన శిక్ష విధిస్తుంటే యింతగా అత్యాచారాలు జరగవు కదా! అన్నారు అహల్య ఆవేశంగా.

ధైర్యమే కవచం...

మహిళలు ధైర్యంగా ఉండాలి. అప్పుడే దేన్నైనా ఎదుర్కొనగలుగుతారు. దానికి తోడు సంఘటితమై ఒక సంస్థ రూపంలో ఉంటే ఇంకా బాగుంటుంది. ఈ రోజుల్లో వ్యవసాయ కూలీలు సైతం సంఘాలుగా ఏర్పడి తమ తమ హక్కుల గురించి తెలుసుకుంటున్నారు. ఆదివాసీ మహిళలు కూడా ఎంతో ధైర్యంగా అన్యాయాన్ని ఎదుర్కొంటూ ముందుకొస్తున్నారు. అలాంటిది చదువుకొన్న స్త్రీలు సమాజానికి భయపడి అన్యాయాలను సహించడం సబబుకాదు” అన్నారు అహల్య. అహల్య తాయి భర్త పి.బి. రంగ్నేకర్ ప్రముఖ కమ్యూనిస్టు నాయకులు వారికిద్దరు కుమారులు. వయసును లెక్క చేయక ఉల్లాసంగా, ఉత్సాహంగా పర్యటిస్తూ మహిళల్లో చైతన్యం నింపుతున్న అహల్య రంగ్నేకర్ జీవితం నేటి తరానికి ఆదర్శం.

(1994-కోయంబత్తూరు మహాసభల సందర్భంగా వసుంధరకు ఇచ్చిన ఇంటర్వ్యూ)

బంధ విముక్తి

-గొల్లపూడి సీతాదేవి

ఏమేవ్! ఓసారిటురా! దాహమేస్తోంది. మంచి నీళ్ళు తీసుకురా! స్నానానికి నీళ్ళు పెట్టావా? తుండుగుడ్డేదీ? లుంగీ, చొక్కా తయారుగా వున్నాయా? టిఫెన్ తగలెట్టావా? కాఫీ ఇట్లా ఏడించిదేం? ఫిల్టరెయ్యలా? ఇస్త్రీ బట్టలొచ్చాయా? ఆఫీసుకువేళవుతోంది వంటయి చచ్చిందా? ఇట్లా ఆవిర్లు కొట్టేలా పెట్టాదని ఎన్ని సార్లు చెప్పాను?(విసిరి తగలదు కరెంటు లేకపోతే!) ఆ పేపర్లో హెడ్లైన్లు చదివా, మిగిలినవి చదువు. ఆ పెరుగెయ్యి.

చేతిమీద నీళ్ళు పొయ్యి. టై మవుతున్నది, చేయి తుడుచుకోను తుండుగుడ్డేదీ? నీ మతిమరుపు మండ నాచెప్పులేవీ? ఆ పిలిచావా? సుఖంగా పడుకో నీకేం పెట్టిపట్టావు టింగురంగామని ఇరుగు పొరుగుల్లో ముచ్చట్లు చెప్పుకో నేనెంత ఆలస్యంగా వస్తే నీకంత సంతోషం. ఇదీ ఆయన భార్యతో చేసే సరసం, ఇది గతం.

ఐదుగురు పిల్లల్లో క్షణం తీరిక లేకుండా బొంగరంలా తిరిగి ఆమె వనిచేస్తంటే ఆయనకది వనిలా తోచదు. నాట్యం చేస్తన్నట్లుంటుంది కాబోలు. ఆయన బయటికి వెళ్లినప్పుడు మాత్రమే ఆమె హృదయానికి విశ్రాంతి. ప్రతీదానికి ఏదో వంక పెడతాడు. ప్రతీపనీ ఆమె చెయ్యాల్సిందే. రిటైరయ్యేదాకా కొన్ని గంటలైనా తెరిపి వుండేది. ఇప్పుడు 24 గంటలూ సాధింపే, అంతులేని సేవలు చేస్తున్నా సంతృప్తి లేదు. ఒక్క క్షణం ఖాళీగా

కనబడితే సహించలేడు. ఆమె బయటికి వెళ్లడానికి లేదు. ఎవరూ ఆమె కోసం రాకూడదు. పిల్లలందరూ ఎవరి సంసారంలో వారు మునిగారు. అమ్మని పలకరించే తీరిక లేదు.

తీరిగ్గా వొళ్ళు తోమించుకుని స్నానాలు, ఎక్కడెక్కడి వంటలో ఎలా చేయాలో వర్ణించి పురమాయింపులు, కాళ్ళు నొప్పులు, వొళ్ళు నొప్పులు అంటూ తైల మర్దనాలు, పాదసేవలు ఇలా నడుస్తోంది. ఇది ఇలా వుండగా ఏదో మాయరోగం వచ్చింది. ఆస్పత్రిలో చేర్పించారు. బ్యాంకులో వున్న కొద్ది డబ్బు హరించింది. వున్నది అద్దెకొంపే. కొడుకులు డబ్బు పంపలేం ఇద్దరిళ్ళలో వంతుల ప్రకారం చెరో 6 నెలలు వుండమన్నారు. కదలేడు, మొదలేడు మొదలే కూర్చుని చేయించుకోవడం అలవాటు. ఇప్పుడు పూర్తిగా ఆమె బానిసే! హోమ్లోనో, హాస్పిటల్లోనో వుంచుదామంటే డబ్బులేదు. పైగా ఆవిడ పాతివ్రత్యానికి భంగం. అందరితో పాటు అన్నం తినలేదు ఆయన. మూడు వందల అరవై ఐదు రోజులూ వంట ఆవిడ చెయ్యాల్సిందే. నోరు తెరిచే వీలులేదు. తినడానికి సరైన తిండి లేదు. ఎవరితో చెప్పుకున్నా ప్రయోజనం లేదు. బైటివారన్నా సానుభూతి చూపుతున్నారు కానీ మగడు,

పిల్లలు, బంధువులు పాపం అన్నవారు లేరు. ఆ ఉద్యోగం ఆమెకు కర్మడికి కవచకుండలాల్లాగా సహజమైందని వారందరి అభిప్రాయం.

ఆ రోజు ఇంటి వాళ్ళింట్లో పేవరు చూస్తంటే రెండు అంశాలు ఆవిడని ఆకర్షించాయి. ఒకటి వంటమనిషి కావాలి. ఐదువేల జీతం, వుండడానికి వసతి కూడా. రెండవది లేవలేని వ్యక్తులను నర్సింగ్ హోమ్లో వుంచుకుంటాం నెలకు మూడువేలు. మందులు అదనం. రెంటికీ ఫోన్ నంబర్లు వున్నాయి. సంప్రదించాను. ఇంటావిడను అడిగి చిల్లర డబ్బు తీసుకుంది. వీధి చివరన వున్న టెలిఫోన్ బూత్ కి వెళ్లి వారి చిరునామాలు, అవసరమైన వివరాలు తెలుసుకుని మర్నాడు ఉదయం కాఫీ తాగుతూ 'అబ్బాయ్ మీతో ఓ మాట చెప్పాలా' అన్నది. 'ఏంటమ్మా!' అన్నాడు కొడుకు. 'ఏం లేదురా నాయనా మీనాన్నకు 70 సం॥రాలు అయితే నాకు 65 వున్నవి. చిన్న పిల్లను కాను గిలకలాగా తిరిగి ఆయనకు సేవచేయను. పాపం మీరూ మీ పన్నతో తీరిక లేకుండా వున్నారు. అందుకు ఓ ఉపాయం ఆలోచించారా! నాన్నను నర్సింగ్ హోమ్లో చేర్చిస్తే వాళ్ళు ఆయనకి సదుపాయంగా

చూస్తారు. అప్పుడప్పుడు మీరు వెళ్ళి చూస్తుండవచ్చు. చేసి చేసి విసిగి పోయానురా! అన్నది ఆలస్యం, మొగుడు ఆగ్రహంతో కూడిన వెరికేకలు, కొడుకూ కోడలూ ఆశ్చర్యం, ఆమె అనుకున్నట్లే సీను రక్తి కట్టింది.

“అన్నయ్యతో కూడా చెప్పు నాయనా” అన్నది పట్టించుకోకుండా. చిన్న కొడుకు మొహం ఎర్రగా చేసుకుని ‘అన్నయ్యకు చెబితే ఏం లాభం డబ్బు పంపుతాడా?’ అన్నాడు. ‘కాదురా చిన్నా ఫోన్ చేసి వాడేమన్నాడో చెప్పుచాలు’ అన్నది. అన్నకు ఫోన్ చేసాడు. తనకు తెలిసిన వింత అన్న చెవిలో వేద్దామని. ‘ఇక్కడ డబ్బులు రాసులు పోసుకుని కూచోలేదు. మనవాళ్ళకి మనం చేసుకోవడం కష్టమైతే ఎలా? పాపం నాన్నెంత బాధ పడతారు? ఐదుగురు పిల్లలు భార్య వుండి హోమ్లో చేర్చిస్తే, ఎన్నడూ మాట్లాడని అమ్మ ఇలా తయారైందేం, మీ వదిన కూడా బాధ పడుతోంది!’ అన్నగారు ఉక్రోశం, కోపం కలగలిపి ఇంకా ఏవేవో మాట్లాడుతూనే వున్నాడు. “సరే అన్నయ్యా!” అని అన్నగారి నీతులు అమ్మకు అప్పచెప్పాడు.

సరే బాబు మీ నాన్ననడుగుదాం చేతిలో చిల్లిగవ్వ లేదు. ఎవరింట్లో పనిచేస్తే వాళ్ళింత అన్నం పెడతారు. అదీ ఆరు నెలలు. ముందేమవుతుందో తెలియదు. అందుకని నేనో ఆలోచన చేసాను. పిల్లలకు భారం కాకుండా నేనెక్కడో ఒక చోట ఈ వంట చేస్తే డబ్బు వస్తుంది. దాంతో నర్సింగ్ హోమ్లో మీరూ సుఖంగా ఉండండి. నా కష్టం నాకు అలవాటే. పాపం మీరు కష్టపడలేరు. మీరు సుఖంగా వుంటే నాకంతే చాలు. నాబాల్యం నుంచి మీ నుఖం కోనవే పాటు పడ్డాను. ఇప్పుడూ అదే చేస్తాను.

“నీకేం రోగమెచ్చిందే ఇల్లాదిలి పోవడానికి, కాళ్ళిరగ్గొట్టి ఇంట్లో పడేస్తే రోగం కుదురుతుంది. అలవాటైన నోరు మంచం లోంచి కదలేక పోయినా వదరుతోంది.

ఉన్న రెండు చీరలు, రవికలు కవర్లో పెట్టుకుని మీకు.... పిల్లలు చూసుకుంటే మంచిదే నేను వాళ్ళకు భారంగా వుండదల్చుకోలేదు. ఫోన్ నంబరు ఇదిగోండి.

నర్సింగ్ హోమ్ ఎడ్రస్ ఇది. హోమ్లో చేరితే డబ్బు అవసరమైతే ఫోన్ చేయండి. మరి నేవెళ్తా, ఎనిమిదిన్నరకి బస్సు వున్నదట. చక చకా బస్స్టాప్ వైపు నడిచింది.

ఐదు నిమిషాల్లో బస్సు వచ్చింది. కాలనీ బస్సే కావడంతో సీటుంది. స్థిమితంగా కూర్చుంది. ‘ఇన్నాళ్ళు వెట్టిచాకిరీ చేసినా కృతజ్ఞత లేదామనిషికి. మనిషి మారతాడు అన్నది కథల్లోనే. పిల్లలకైనా ఆలోచన వుందా, ఎన్నేళ్ళు అలా చేసిన పనే చేస్తూ అమ్మ యాతన పడుతోంది అని. ఆడది గాడిదలా బరువు మోస్తూందనుకుంటున్నారే గాని పరిమితి దాటిన బరువు మీద ఓ గడ్డి పరకవేసినా నడుం విరిగి కుప్పకూలుతుందన్న జ్ఞానం వుందా? ఇన్నేళ్ళొచ్చినా ఓ యాత్రాలేదు. ఓ కొత్త ప్రదేశం చూడడం లేదు. వంటరిగా ఎవరింట్లోనూ ఉండడం లేదు. ఇష్టమైన వస్తువు కొనుక్కున్నది లేదు. నచ్చిన చీర కట్టుకున్నదీ లేదు. ఓ వుస్తకం చదివింది లేదు. పుట్టింటికెళ్ళి నాలోజులు గడిపింది లేదు. గానుగెద్దు జీవితం. చెప్పింది చేయడమే గానీ స్వయం నిర్ణయంతో చేసిన పని ఒక్కటైనా వుందా! సంఘర్షణకు వెరచి మౌనం వహిస్తే ఫలితం బోన్సాయ్ జీవితం....

శారద శాంతకు, సదానందానికి కాఫీ ఇచ్చి తనూ ఒక కప్పు తీసుకుని పేవరు చూసింది. అన్నీ అఫాయిత్యం వార్తలే. ఆహ్లాదకరమైంది ఒక్కటి లేదు. ఓ పేజీ వుల్లాసంగా వుండే వార్తలు వేయరాదూ పొద్దునే మనసుకు హాయిగా వుంటుంది. వంటింట్లో కెళ్ళి పుదీనా పచ్చిమిర్చి నూనెలో పొడిగా వేయించిన నువ్వులు, వేరుశనగ పప్పు, కొంచెం కొబ్బరి, చింతపండు ఉప్పు వేసి చట్నీ తయారు చేసింది. ఇడ్లీ స్టాండు గుంటల్లో నెయ్యి రాసి పిండి వేసి కుక్కర్లో పెట్టి స్టామీద పెట్టి రెండో స్టా వెలిగించి ఓ గరిట పెట్టి ఓ ఎండుమిరపకాయ, ఆవాలు, జీలకర్ర, ఇంగువతో పచ్చట్లో పోపు వేసింది. ఇడ్లీ ఉడికింది. ప్లేటు, మంచినీళ్ళు, నెయ్యి, కారప్పొడి బల్లమీద పెట్టేసరికి పదినిమిషాలు అందరూ తినేసరికి తొమ్మిది.

ఓ సంచి తీసుకుని శాంతకు చెప్పి కార్లో

కూర్చుంది. డ్రైవర్ తయారుగా ఉన్నాడు. “ముందు నర్సింగ్ హోమ్కి తీసుకెళ్ళు దార్లో పళ్ళ దుకాణం దగ్గర ఆపు” అని విశ్రాంతిగా కూర్చుంది. అరగంటలో కరుణా నర్సింగ్ హోమ్ ఆవరణలో ఆగింది కారు. ఐదారు ఎకరాల్లో చుట్టూ పచ్చని పండ్ల మొక్కలతో అలరారే తోటలో ఉంటుంది. మధ్య మధ్య విశ్రాంతిగా కూర్చునేందుకు అనువుగా సిమెంటు బెంచీలు, నడిచేందుకు సన్నని బాటలు, ఫెన్సింగ్ మీదికి అల్లుకున్న తీగజాతి పూల మొక్కలు మనోహరంగా ఉంటుంది. శారద తనతో తెచ్చిన పండ్లతో నేరుగా భుజంగం గదికి వెళ్ళింది. అతనికి ఎలావుందో కనుక్కుంది. బత్తాయి రసం తీసిచ్చింది. ఓ అరగంట మంచి చెడూ మాట్లాడింది. బయటికొచ్చేసింది. కార్లో కూర్చోబోతూ వెనక్కి చూస్తే అతనున్నాడు. ఆశ్చర్యంతో చూస్తూండిపోయింది. మూడు నెలల క్రితం అక్కడ చేర్చినప్పుడు అసలు నడిచేవాడు కాదు. ఎప్పుడూ మంచం మీదే. అన్ని సేవలు అక్కడికే ఉదయం ఎండలో పరీక్షగా చూస్తే రోగిష్టి రూపు పోయింది. వాళ్ళు ఆరోగ్యంగా చర్మం శుభ్రంగా వుంది. కళ్ళు కాంతివంతంగా వున్నాయి. లేచి తిరగలుగుతున్నారా? అని ప్రశ్నించింది. ‘ఆ తోటలో కూడా తిరుగుతున్నా కొంచెం ఓపిక వచ్చింది. భోజనాల గదికెళ్ళి తినటం, నా పన్ను నేనే చేసుకుంటున్నా’ తలొంచుకుని మొహమాటంగా చెప్పాడు. ‘మంచిది’ అని కారెక్కింది. మార్కెట్ కెళ్ళి కూరగాయలు, పండ్లు దార్లో డిపార్ట్మెంటల్ స్టోర్లో కావలసిన సరుకులు తీసుకుని ఇంటికొచ్చింది. ఆమెకు మనస్సులో ఆశ్చర్యము, ఆనందము; కోపము ముప్పేటగా జడలల్లినాయ్, డ్రైవర్ సరుకులన్నీ లోపల పెట్టి వెళ్ళాడు. శాంత వుస్తకం చదువుతూ కూర్చుంది. శారద ఎదురుగా వచ్చి కూర్చుంది. శాంత తల ఎత్తి ఏమిటన్నట్లు చూసింది. ‘ఆయన లేచి తిరుగుతున్నారు’ అన్నది శారద. ఓ నిమిషం ఆగి ‘జరుగుతుంటయ్ వింతలు అవసరమే అన్ని పనులు నేర్చుతుంది’ అన్నది శారద చిరునవ్వుతో.

చిన్నారుల మనస్సులను సైతం చిద్ధం చేస్తున్న మద్యం మహమ్మారి

-యశోద

అది మారుమూల తండా కాదు. అక్కడ గుడుంబా కాయరు. స్వయానా వెంకటేశ్వర పాదసన్నిధి దగ్గర. నగరం నడిబొడ్డులో వుండే ఒక కాలనీ. చిన్నపిల్లల ఆత్మహత్య, మానసిక వ్యధ. ఏడుపు ముఖాలతో అల్లకల్లోలమైన మనస్సుతో ప్రతీరోజూ బడిలోకి అడుగు పెడుతున్న అభాగ్యుల జీవితం. నవభారత నిర్మాతలు, రేపటి పౌరుల మనస్సులు ముగ్ధమనోహరంగా, విజ్ఞాన కుసుమాలుగా వికసించవలసిన వారి జీవితాలు, మద్యం వ్యసనానికి మసిబారిపోతున్న బ్రతుకులెలా మారిపోతున్నాయి. అది ప్రాథమిక పాఠశాల. కాలనీ నడి బొడ్డున వున్న ఆ పాఠశాలకు సుమారు 200 మంది పిల్లలు వస్తారు. కానీ వారిలో 7శాతం మంది పిల్లలు చదువు మీద మనస్సు కేంద్రీకరించలేక పోతున్నారు. విచార వదనంతో ప్రతీరోజూ బాధలన్నింటినీ మోస్తూన్నట్లు కనిపించే ఆ పిల్లల్ని ఒకరోజు ఐదవ కార్యకర్తలు పలుకరించగా వారి జీవితాలను వారి మాటల్లోనే విందాం.....

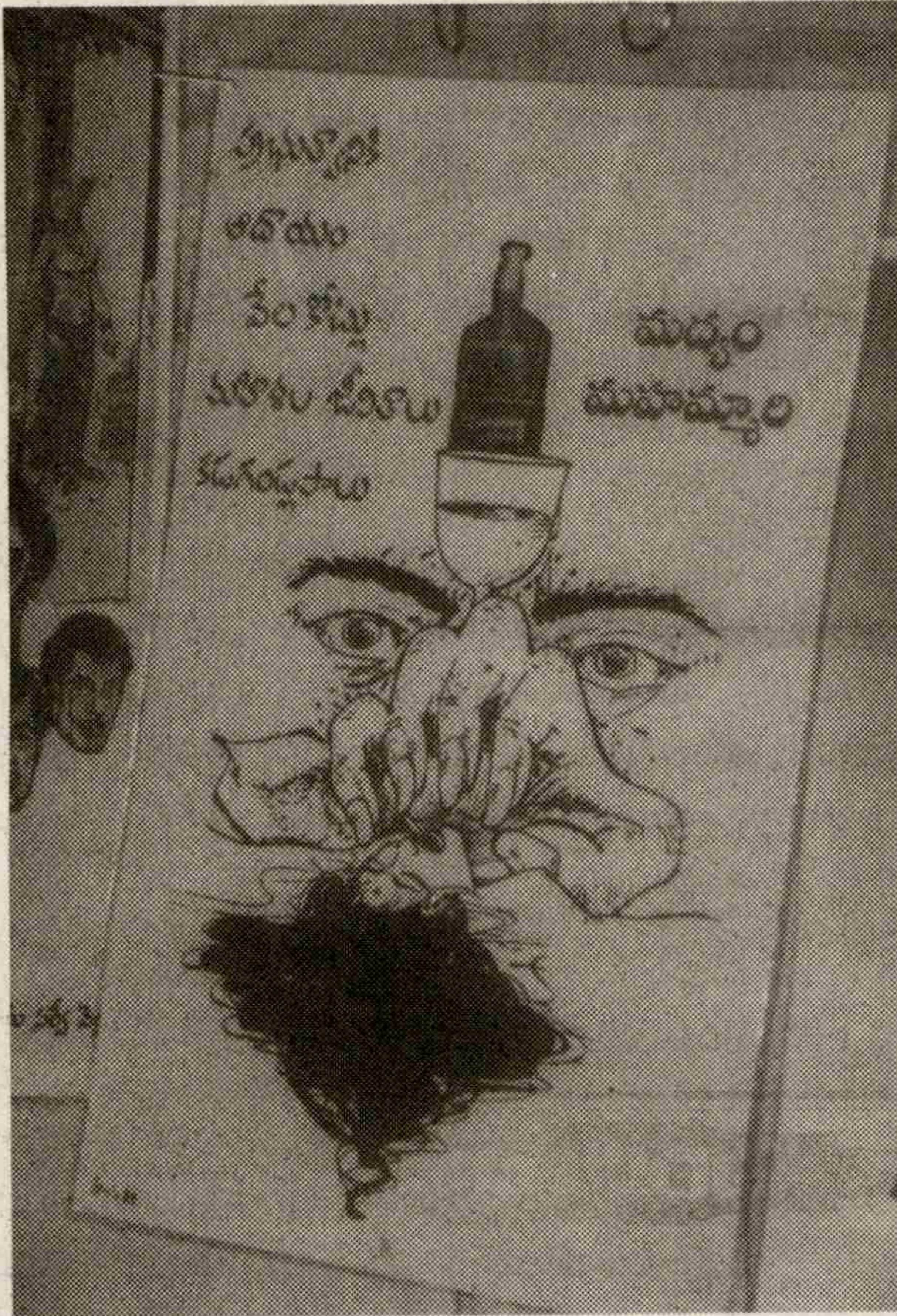
1.పద్మ : ఒకటవ తరగతి చదువుతుంది. ఏడుస్తూ చెప్పింది. “మా ఇంట్లో అమ్మ, నాన్న తమ్ముడు నేను నలుగురం వుంటాం. మా నాన్న పనికిపోయి సాయంత్రానికి బాగా తాగి ఇంటికి వస్తాడు. మాయమ్మ బియ్యానికి డబ్బులు అడిగింది. లేవన్నాడు. గొడవ జరిగింది. అమ్మను నాన్న కాలితో తన్ని

జుట్టు పట్టుకుని ఈడ్చి కొట్టేసినాడు. నేను అడ్డంపోతే నన్ను కూడా కొట్టినాడు. మా అమ్మ నన్ను తమ్ముడిని తీసుకుని చచ్చిపోతానని అడవి దగ్గర వున్న కొండకాడికి తీసుకెళ్లింది. మాకు తెలిసిన వాళ్ళుచూసి మమ్మల్ని వాళ్ళింటికి తీసుకొచ్చారు. ఇంక మా ఇంటికి

వున్న టీవి అమ్మేస్తానని పట్టుకుపోతుంటే అమ్మ అడ్డు తగిలింది. కొట్టాడు. కిరసనాయిలు మా అమ్మ మీద పోసినాడు అగ్ని పెట్టేస్తానని అగ్గిపుల్ల తీసేసరికి మా అమ్మ పరిగెత్తేసింది. మా నాయనకి చేతులు కాలిపోయాయి. అప్పుడు మా అమ్మే పక్కన వాళ్ళతో కలిసి నాన్నని ఆసుపత్రికి తీసుకుపోయింది. అప్పు చేసి మందులు కొనింది. మా నాన్న ఇంకా ఆసుపత్రి కాదే వున్నాడు. మా నాన్న తాగేసి అందరితో గొడవ చేస్తాడు. ఎక్కడికైనా వెళ్లిపోతే బాగుండు.”

రోషిణి 1వ తరగతి వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ “మా నాన్న పనికిపోయి వచ్చిన డబ్బులుతో తాగేస్తాడు. మా అమ్మ నాకు చెల్లికి బువ్వ పెట్టడం కోసం పక్కవీధిలో ఇంటి పనికి పోతుంది. మా నాన్న అమ్మ ఎక్కడికీ ఎల్లకూడదని ఎవరితోనూ మాట్లాడకూడదని కొట్టినాడు. నిన్నరాత్రి తాళిబొట్టు ఇచ్చేయమని రోకలితో కొట్టినాడు. రక్తం కారుతూవుంటే మా అమ్మ కింద పడిపోయింది. ఎవరైనా అడ్డువస్తే మా నాన్న బూతులు

తిడతాడు. అందుకని ఎవరూ రాలేదు. మా అమ్మ లేవలేదు పలకలేదు. అమ్మ చచ్చిపోయిందని నేను ఏడ్చేసినాను. మా నాన్నని ఎల్లిపో అని తిట్టాను. పక్కంటి ఆంటీకి చెబితే మా అమ్మ నోట్లోను, ముఖంమీద నీళ్ళు పోసాను. తట్టి తట్టి లేపినాను. కొంచెం సేపటికి లేచింది. మా

వెళ్ళలేదు. మా నాన్న తాగేదాని వల్ల మా ఇంట్లో రోజూ కొట్లాటే.”

2. వానంతి 2వ తరగతి మాట్లాడుతూ “మా నాన్న కూడా తాగేసి వస్తాడు. ఇంటికి వచ్చి మా అమ్మను డబ్బులు అడిగాడు లేవంది. మా ఇంట్లో

నాన్న ఎక్కడికో ఎల్లిపోయినాడు. మా నాన్న మళ్ళీ తాగొచ్చి మా అమ్మను చంపేస్తాడేమోనని నాకు భయంగా వుంది. నాకు చెల్లికి అమ్మ కావాలి.” అని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

కిషోర్ మాట్లాడుతూ “మా నాన్న చాలా మంచోడు. పనికిపోయిన డబ్బులు సగం అమ్మకు ఇస్తాడు. తాగకపోతే మాతో బాగా వుంటాడు. మా నాన్న ఫ్రెండ్స్ వల్ల తాగేస్తాడు. వాళ్ళు ఇంటికి వచ్చి మా నాన్నను తీసుకుపోతారు. అప్పుడు అమ్మను డబ్బులు అడుగుతాడు. ఇవ్వలేదంటే తంతాడు. వాళ్ళ ఫ్రెండ్స్ కి కూడా అమ్మ వంటచేయాలి. కూరలు బాగాలేవని ఇంకా ఏవేవో బూతులు మాట్లాడుతూ ఇద్దరూ కొట్టుకుంటారు. మా అమ్మను ఇంట్లోంచి తరిమేస్తాడు. నేను అమ్మ ఎక్కడికైనా వెళ్ళిపోయి నాన్న నిద్రపోయిన తరువాత మా అన్న పిలిస్తే ఇంటికి వస్తాం. అమ్మ ఏడుస్తూనే వుంటుంది. మా నాన్న మంచోడు తాగకుండా వస్తేనే మేమంతా బాగుంటాం.”

ఇలా చాలా మంది పిల్లలు వారి కుటుంబాలలో ప్రతీరోజూ జరిగే కొట్లాటలు చూసి చూసి భయపడుతూ, బాధపడుతూ ఇంట్లో సంతోషం లేక తిండి లేక, సరైన సౌకర్యం లేక మనస్సు చదువుపై నిలువలేక పెదదార్లు పట్టి చెడిపోతున్నారు. ఇదేనా భావి భారత పౌరులకు ప్రభుత్వం కల్పించే

మానసిక సంతోషం. ఈ మధ్యం మహమ్మారి వల్ల కుంటుంబ కలహాలతో పిల్లల మనస్సులు గాయపడి వారి జీవితాలు చూస్తుండగానే నాశనమై పోతున్నాయి. ఇలాగే వదిలేస్తే పిల్లల్లో ప్రేమాభిమానాలు కరువై అసూయా ద్వేషాలతో సంఘవిద్రోహ శక్తులుగా తయారయ్యే అవకాశం వుంది. దీనికి విచ్చలవిడి మద్యపానమే కారణం.

కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం ఎన్నికలకు ముందు మద్యం షాపులు రద్దు చేస్తామని మాట ఇచ్చి గెలవగానే మాటతప్పి షాపులకు విపరీతంగా లైసెన్సులు ఇచ్చింది. దానికి తోడు ప్రతీసండుకు బెల్టుషాపులు వెలిసాయి. పేదల రక్తాన్ని కష్టాన్ని జలగల్లా పీల్చుకుంటున్నారు. తాగుడికి బానిసలై కుటుంబాల్ని నాశనం చేసుకుంటున్నారు. ప్రభుత్వం సంక్షేమ పథకాల పేరుతో ప్రజలను మోసం చేస్తున్నది. ఎర్రను వేసి గెండిని లాక్కున్న రీతిలో ప్రభుత్వం సంక్షేమ పథకాలను చూపించి మద్యం షాపులు విపరీతంగా పెంచింది. రేషన్ లో బియ్యం రేటు 2/-లకు తగ్గించి 4గురున్న కుటుంబానికి 16 కిలోల బియ్యానికి నెలకు 60/- రూ॥లు సబ్సిడీ ఇచ్చి ఒక్కొక్క కుటుంబం నుండి ప్రతీరోజు 100/- మద్యం పేరుతో గుంజుకుంటున్నారు. ఈ లెక్కన ప్రభుత్వం బియ్యానికి నెలకు కుటుంబానికి 60/-సబ్సిడీ ఇచ్చి మద్యం పేరుతో 3000/

- లాక్కుంటున్నారు. అలాగే స్వయం సహాయక సంఘాలలో మహిళలకు పావలా వడ్డీకి రుణాలు ఇస్తామని చెప్పి ఒక కుటుంబానికి ఒక సభ్యురాలికి 1సం॥లో 10,000/- అప్పు ఇస్తే వచ్చే సబ్సిడీ 700/- రూ॥లు కుటుంబ అవసరాల రీత్యా ఇతర సంఘాలలోనూ వడ్డీవ్యాపారుల దగ్గర అధిక వడ్డీలతో అప్పు చేసి అప్పుల్లో కూరుకుపోతున్నారు.

ఈ విధంగా ప్రభుత్వం ప్రజలకిచ్చే సంక్షేమ పథకాలను పరిశీలిస్తే అవి పేదప్రజలకు ఎంత మాత్రం సహాయపడేరీతిలో అందరికీ అందుబాటులో లేవని స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. ఒకవైపున పెరుగుతున్న నిత్యావసర వస్తువుల ధరలు మరోవైపు కుటుంబాల్ని నాశనం చేస్తున్న మద్యం షాపులు. కొనలేక తినలేక పేద కుటుంబాలు వీధిన వడుతున్న ఈ సమయంలో పేద కుటుంబాల బతుకులు బాగుపడటం కోసం మరలా మద్యపాన నిషేధం అమలు చెయ్యాల్సిన అవసరం వుంది. చిన్నారుల బ్రతుకులు చిద్రం కాకుండా ఉండాలంటే ఐదవ మహిళా సంఘం నిర్వహిస్తున్న మద్యపాన నిషేధం ఉద్యమంలో అందరూ ముందుండాలి. మద్యం షాపుల జోరు తగ్గి, బెల్టుషాపులను పూర్తిగా తొలగించడం ప్రతీ ఒక్కరి బాధ్యతగా గుర్తించాలి.

పెరడు దాటని పికాసో

అమ్మ చిత్రకారిణి కాదంటే
ఎవరు నమ్మినా నమ్మకపోయినా
పేదతట్ట నమ్మదు,
చీపురు కట్ట నమ్మదు
ముగ్గుబుట్ట నమ్మదు
ముందువాకిలీ నమ్మదు
అన్నిటికంటే ముందు
సూర్యుడి కంటితోచూసే

ఆకాశం నమ్మదు
లెక్కతప్పని చుక్కలు,
పక్కకు పోని రేఖలు
ఎన్ని ఒంపులో
అన్ని వయ్యారాలు
ఎన్ని సొంపులో అన్ని సోయగాలు
తెల్లారేసరికల్లా
కల్లాపి నేలపై వెల్లివిరిసే

కోకొల్లల రంగవల్లికలు
అవును కదా,
అమ్మ
గుర్తింపు కోరుకోని ఓ అద్భుత కళాకారిణి
నెత్తుటి రంగులతో
నిన్ను, నన్ను చిత్రించిన కళాకారిణి!!!

- గేరా

విక్రమోదయ రోజు

-కె. సమత

అప్పుడు అర్ధరాత్రి సరిగ్గా ఒంటిగంట అవుతుంది. మా ఇంటి ముందు ఒక నల్లటి ట్యాక్సీ వచ్చి ఆగింది. అంతలో పక్క వీధిలో ఉన్న పిన్ని, బాబాయి, వాళ్ళ ఇద్దరి పిల్లలు మాధవి, కిరణ్ లు కూడా వచ్చారు. పెద్దవాళ్ళందరూ ఇంట్లోకి, బయటికి హడావిడిగా తిరుగుతున్నారు. 'రండి! రండి! త్వరగా బండి ఎక్కండి టైమవుతుంది' అంటున్నారు.

పిల్లలమైన మాకందరికీ ఈ హడావిడి ఏమిటో? ఈ అర్ధరాత్రి ప్రయాణం ఏమిటో? మాకు ఎవరికి అర్థం కావడం లేదు. అలా అని వాళ్ళని అడిగే ధైర్యం కూడా లేదు. ఇంక చేసేది లేక పిల్లలందరం పెద్దవాళ్ళని అనుసరించి వాళ్ళతోపాటు ట్యాక్సీలో కూర్చున్నాం. ట్యాక్సీలో ఇరుకుగా వున్నా అందరం సర్దుకుని కూర్చున్నాం.

ఏది ఏమైనా మా పిల్లలందరికీ ఈ ప్రయాణం చాలా సరదాగా వుంది. పిన్నివాళ్ళ పిల్లలు, నేను, మా చెల్లి, తమ్ముడు అందరం ఒకచోట చేరి ట్యాక్సీలో ప్రయాణం చేయటం చాలా ఆనందంగా వుంది. కానీ పెద్దవాళ్ళ ముఖాల్లో కనిపిస్తున్న ఆందోళన చూసి మా ఆనందాన్ని మాలోనే దాచుకున్నాం.

మా అమ్మ, పిన్ని మాటలను బట్టి మా అమ్మమ్మ ఊరైన పొన్నూరు వెళుతున్నాం అని అర్థమైంది. ఇంక అంతే ఒక్కసారి అక్కడ ఉండే రోజూపిన్ని, రవిమామయ్య, మేము వారితో వేసవి సెలవుల్లో గడిపిన రోజులు గుర్తుకు వచ్చాయి.

ఎప్పుడూ వేసవి సెలవులకు అమ్మమ్మ వాళ్ళ ఊరు వెళ్ళినా రోజూపిన్ని, రవిమామయ్యతో చాలా సరదాగా

గడిపేవాళ్ళం. అక్కడ ఉన్నన్ని రోజులు సినిమాలు, పార్కులు. అక్కడ ఉండే కోడి పందెంపూలతో కోడిపందెం ఆటలు, మధ్య మధ్యలో సగ్గుబియ్యం ఐస్ క్రూట్, బర్రానీలు, ఉప్పుశనగలు ఆపై పొన్నూరు తిరునాళ్ళ రథం లాగటం ఇక చెప్పనక్కర లేదు.

అలాగే అమ్మమ్మ వేసవిలో పట్టే ఆవకాయ పచ్చడంటే మా అందరికీ చెప్పలేనంత ఇష్టం. అందుకని, మా రోజూపిన్ని పెద్ద గిన్నిలో ఆవకాయన్నం కలిపి మా అందరికీ ముద్దలు కలిపి పెట్టేది. అందరం ఎంతో ఇష్టంగా తినేవాళ్ళం.

మా తాతయ్య కూడా బయటి నుండి మా కోసం తినడానికి ఏవైనా తెస్తుండేవారు. మళ్ళీ మా అందరికీ డబ్బులు కూడా ఇస్తుండేవారు. ఆ డబ్బులతో వీధి చివర వుండే సుబ్బమ్మ దగ్గర అట్లు పోయించుకుని దాంట్లో కొబ్బరి చట్నీ వేయించుకుని తినేవాళ్ళం. అలాగే సాయంత్రం పూలవాళ్ళు అరటి ఆకులలో నంపంగి పూలు తెచ్చేవారు. రోజూ మా అమ్మమ్మ సంపంగి పూలు కొని మాకందరికీ పెట్టేది. అలా మా వేసవి సెలవులన్నీ చాలా సరదాగా గడిచిపోయేవి.

మా రోజూపిన్ని నాకంటే 5 సం॥రాలు పెద్దది. మా రవి మామయ్య నాకంటే 3 సం॥రాలు పెద్దవాడు. అందుకని పిల్లలందరం రవి రవి అని పిలిచేవాళ్ళం. మా రవి మామయ్యకు కోపం వచ్చి మా అమ్మమ్మకు చెప్పేవాడు. అప్పుడు అమ్మమ్మ ఏంటీ మీరందరూ నాకొడుకుని రవి రవి అని పిలుస్తున్నారంట రవి మామయ్య అని పిలవండి అని అంది. ఇక అప్పటి నుండి

రవి మామయ్య అని పిలవడం మొదలు పెట్టాం.

ఆ తరువాత కొద్ది రోజులకు అనుకోకుండా మా రోజూపిన్ని పెళ్ళి జరిగిపోయింది. ఆ పెళ్ళికి చాలా గొడవలే జరిగినవి. అప్పటికి మా రోజూపిన్ని వయస్సు 12 సం॥రాలు. మా తాతయ్య ఈ పెళ్ళికి అస్సలు ఒప్పుకోలేదు.

మా అమ్మమ్మ మాత్రం ఈ పెళ్ళి జరగాల్సిందే అని పట్టు పట్టింది. ఎందుకంటే మా రెండోపిన్ని అయిన బుజ్జిపిన్ని బ్లడ్ క్యాన్సర్ తో చనిపోయింది. అప్పటికే ఆమెకి 3 సం॥రాల పాప వుంది. ఆ పాపకోసం, ఆ పాపతో ఆ ఇంటితో సంబంధాలు తెగిపోకూడదన్న ఒక్క కారణంతో ఈ పెళ్ళి జరగాలని పట్టుపట్టింది. అయినా ఇంత చిన్న పిల్లకి పెళ్ళిఏంటి? అని తాతయ్య ఒప్పుకోకపోవడంతో ఆఖరికి చస్తానని బెదిరించి మరీ ఆ పెళ్ళి చేసింది.

పెళ్ళంటే కొత్త బట్టలు, భోజనాలు, నన్నాయి మేళాలు ఇవే మాకు తెలుసు మా రోజూపిన్నికి కూడా మా కంటే అదనంగా తెలిసింది ఏమీలేదు. పెద్దవాళ్ళు చెప్పేదానికి మౌనంగా తలవూపడం తప్ప.

ఆ రోజు రోజుపిన్నిని పెళ్ళికూతుర్ని చేసారు. ఆమెను అలా చూసేసరికి చాలా కొత్తగా అనిపించింది. అలా మా రోజుపిన్నికి పెళ్ళవడం అత్తారింటికి వెళ్ళడం అప్పుడప్పుడు అక్కడ వుండనని వచ్చేయడం, మళ్ళీ అమ్మమ్మ తీసుకువెళ్ళి దిగబెట్టి రావడం చేస్తోందేది. ఇలా రోజులు భారంగా దొర్లుతున్నాయి. అలాగే మా చదువుల గొడవలో మేము పడిపోయాము.

ఆ తరువాత రోజుపిన్నికి 9నెలల గర్భిణీ అని ఆమె ఆరోగ్యం బాగోక ఇక్కడ పొన్నూరులోనే ఉందని తెలిసింది. రోజుపిన్ని పెళ్ళైన మూడు సం॥ల తరువాత మళ్ళీ మేము పొన్నూరు వెళ్తున్నదిప్పుడే ఇలా నా మనస్సు గత జ్ఞాపకాలతో నిండిపోయింది.

అంతలో 'ఆ! దిగండి! దిగండి!' అంటున్న బాబాయి మాటలకి గతంలో నుండి వర్తమానంలోకి వచ్చింది నా మనస్సు.

ట్యాక్సీ ఒక హాస్పిటల్ ముందు ఆగింది. ఇక్కడ ఆగింది ఏమిటా? అని అమ్మని అడిగాను. రోజుకి కాన్పు కష్టంగా ఉందంట అందుకే ఇక్కడ హాస్పిటల్లో చేర్చారని చెప్పింది. దాంతో నాలో ఇప్పటి వరకు వున్న ఆనందం అంతా హరించుకుపోయింది.

అందరం హాస్పిటల్ లోపలికి వెళ్ళాము. నాన్న, బాబాయి రోజుపిన్నిని చూసి బయటికి వచ్చారు. మేము అమ్మ పిన్నితో కలిసి రూమ్ లోపలికి వెళ్ళాం. రోజుపిన్ని చాలా నీరసంగా కనిపిస్తుంది. ఆమెని అలా చూసేసరికి మా అందరికీ చాలా బాధనిపించింది.

రోజుపిన్ని మమ్మల్ని చూసి లేవబోయింది. అమ్మ, పిన్ని వద్దని వారించి పడుకో బెట్టారు. అమ్మమ్మ మెల్లగా ఏడ్చుకుంటుంది. రోజుపిన్ని కళ్ళు తెరిచి మా అమ్మమ్మతో అమ్మా నేను మా అత్తగారింటికి వెళ్ళనమ్మా! అంది భయం భయంగా వణుకుతున్న గొంతుతో ఎందుకమ్మా అంది అమ్మమ్మ నాకు అక్కడ చాలా భయంగా వుంటుందమ్మా! ఎంత పని చేసినా మా అత్త,

ఆదర్శ వివాహం

వనమాడి సుబ్బారావు . మల్లేశ్వరి
గార్లకుమారుడు వెంకట కుమార్ తో

యం. కృష్ణమూర్తి, ఉమా గార్లకుమార్తె విజయ గౌరీ వివాహం కృష్ణా జిల్లాలో జరిగిన సందర్భంగా ఐదవ రాష్ట్రకమిటికి 10,000/- విరాళం అందజేశారు.

మామా తిడుతూనే వుంటారు. ఇంట్లో అందరూ తిన్నాకే నేను తినాలి. వాళ్ళందరూ తినేదాకా నేను తినకూడదు, నాకు రోజూ చాలా ఆకలేస్తుందమ్మా, అయినా బావ ఇవేమీ పట్టించుకోరు. అమ్మా, నేను అక్కడికి వెళ్ళనమ్మా! నీదగ్గరే వుంటానమ్మా నీవు చెప్పినట్లే వింటానమ్మా! నిన్ను అస్సలు విసిగించను నన్ను అక్కడికి పంపించవద్దు, నేనుకూడా రవి వాళ్ళలాగా చదువుకుంటానమ్మా, అక్కడికి మాత్రం పంపించవద్దమ్మా, అని అమ్మమ్మని పట్టుకుని ఏడ్చింది. అంతలో రోజుపిన్నికి నొప్పులు రావడంతో నర్సు వచ్చి ఆవరేషను థియేటరులోకి తీసుకుపోయారు. ఒక గంట తరువాత డాక్టరు వచ్చి రోజుపిన్ని బిడ్డను కనలేక చనిపోయిందన్న విషయం తెలియజేసింది.

ఆ మాట వినడంతోనే అమ్మమ్మ, అమ్మ, పిన్ని అందరూ గొల్లున ఏడుస్తున్నారు. రోజు ఎంత పని చేసావు తల్లీ నన్ను వదిలి వెళ్ళిపోయావా ఈ పాపిష్టి తల్లిని వదిలి వెళ్ళిపోయావా అని అమ్మమ్మ ఏడుస్తుంటే డాక్టర్ కలుగజేసుకుని ఇప్పుడు ఏడ్చి ఏం లాభం ఇంత చిన్న వయస్సులో పెళ్ళి చేసేటప్పుడు ఆలోచించుకోవాలి. పిల్లల్ని శారీరకంకా, మానసికంగా ఎదగకుండానే బాల్య వివాహాలకు సంకల్పించడం ఎంత ఘోరం.

ప్రకృతి స్త్రీకి ఎంతో స్వేచ్ఛను, అధికారాన్ని, శక్తిని ప్రసాదించింది. కానీ ఈ నమాజం వాటిని పూర్తిగా ఆమెకు

అందనివ్వడంలేదు. బాల్యవివాహాలు గతంతో పోల్చుకుంటే ఇప్పుడు కొంత తగ్గినప్పటికీ ఈ సమస్యని పూర్తిగా అరికట్టలేక పోవటం అనేది ఎవరి వైఫల్యం అని చెప్పాలి? ప్రభుత్వమా? సమాజమా? లేక తల్లి తండ్రులా? ఎవరైనా సరే ముందు తల్లి తండ్రుల ఆలోచనా విధానం మారాలి. మన పిల్లల్ని ఎలా పెంచాలి, వారికి ఎటువంటి భవిష్యత్తునివ్వాలి అనేది పూర్తిగా తల్లి తండ్రుల ఆలోచనా విధానం పైనే ఆధారపడి వుంటుంది. కనుక మన ఆలోచనలు పిల్లల భవిష్యత్తుకి ఒక మంచి బాట చూపేవిధంగా వుండాలి కానీ అర్థంలేని సెంటిమెంట్స్ కి పోయి పిల్లల జీవితాలను నాశనం చేయకూడదు అన్నారు డాక్టర్.

అవునమ్మా! నా బిడ్డని నేనే చంపుకున్నామ్మా! అని అమ్మమ్మ పొర్లి పొర్లి ఏడుస్తూ అంది.

తాతయ్య "ఏడవ్వే! ఏడువు! బాగా ఏడువు! ఆ రోజు చస్తాను చస్తానని ఈ రోజు నాబిడ్డని చంపావు ఇప్పుడు నీకు తృప్తిగా వుందా?" అని తల బాదుకుని ఏడుస్తుంటే ఆ దృశ్యం చూసి అక్కడ వున్న ప్రతి ఒక్కరి కళ్ళ వెంట కన్నీళ్ళు ధారాపాతంగా కారాయి.

మా రోజుపిన్ని పూర్తిగా వికసించని రోజులాగే రాలిపోయింది. మమ్మలందరిని విడిచి పరలోకాలకు వెళ్ళిపోయింది.

(24-11-2007న ఆకాశవాణిలో ప్రసారమయ్యింది.)

లక్ష్మీకి దిక్కు తోచడం లేదు. ఏం చేయాలి? ఇప్పటికి నూరువందలసార్లు ఆలోచించింది. మందుకొట్టిన ఎంకడు మావ మంచం దిగలేదు. తూర్పింటి సూరీడు గబగబ ఎగబాకుతున్నాడు. కొంపలారి పోయినట్లు. ఆయినా తెల్లారితే బ్రతుకు తెల్లారబోయేది తనకుకాని ఇంకొరికి కాదుగా... ఎంతగడుసుగా మాట్లాడినాడు ఇంటి ఓనరు. నేను కాబట్టి రెండు నెలల నుండి అద్దె ఇవ్వకపోయినా ఊరుకున్నాను. రేపు తెల్లారేసరికి అద్దె కట్టపోయారో...ఇంట్లో పనికివచ్చేది ఏది ఉంటే అది తీసకబోతా' అంటూ వాడు నా వైపు చూసిన చూపు.. ధూ... ఎదవ..ఎం చేయాలి...

“ఏంటే? పొద్దున్నే అమ్మోరు మానిన దెయ్యంలా కూచుండావు. పనికిరావా..” జయమ్మ పిలుపుకి ఈలోకంలోకి వచ్చింది. ఏడ నుండే ఇంత పొద్దునే వత్తున్నావు. సమాధానం

చెప్పకుండా తిరిగి ప్రశ్నించింది లక్ష్మి. నేనా! పేదోళ్ళకి గుడిశలు యిచ్చారుగా' ఆడ నుండే వత్తున్నాను. అయినా నీకు ఎన్ని మార్లు చెప్పనా వినకపోతివి.. రేపో మాపో ఆ స్థలాల్ని పేదోళ్ళకే ప్రభుత్వం ఇస్తదంటా.. లేకుంటే పేదల సంఘం ఓళ్ళు ఊరుకోరులే.. నామాట ఇని ఈయాల అయినా రా. నేను చెబుతాను...! ఆహా! మీరు ఎల్లి గుడిశలు ఏశారని, వెంటనే తీసుకోండమ్మా అంటూ పెబుత్వం ఇచ్చేయడానికి అదేమన్నా మీ బాబుగాడి సొమ్మా' ఎపుడు లేచాడో ఎంకడు వాగుడు మొదలు పెట్టాడు. ఎదవ వీడితో వాదన దండగ పని, ఇదో లచ్చిమి నీవు వస్తానంటే పని అయిపోయినంక ఇటు వస్తానంటూ కదిలింది జయమ్మ. మీరేందో

అనుకుంటున్నారు. నేను హోటేలు కాడ మాట్లాడుకుంటుంటే ఇన్నాను. అయన్నీ పెబుత్వం భూములంట. వాటిజోలికెళితే కుళ్ళబొడుస్తారంట. అరెస్టు చేసి బయటకు వదలరంట. అరేయ్ ఎంత కాలం ఇట్టాగనే మనం ఉండాలిరా! ఎన్ని పెబుత్వాలు మారాయి. ఒక్కళ్ళకన్నా మన గురించి వట్టిందా!! మన పిలకాయల్లో చదువుకున్నోళ్ళు ఉన్నారా! లేచింది మొదులు గాడిద చాకిరే తప్ప ఏనాడన్నా కమ్మగా అంత తిన్నామా! కంటారా నిద్దరోయామా!.. ఎదవ.... ఎదవని... వీడితో మనకేంది గాని

మంచంలో కూలబడ్డాడు ఎంకడు. ..'ఆయనతో మనకేంటి అత్త నేను వస్తా'నంటూ కదిలింది లక్ష్మి రెండు గోతాలలో సామానుతో...

‘ఏంటి జయమ్మ ఎవర్ని తీసుకొచ్చావ్’ పేదల సంఘం నాయకుడు శ్రీనివాస్ మాటలకు ‘బాబు మాకు ఉండటానికి ఇంత నీడ లేదు. వేమయి ఈడో గుడిశ వేసుకుంటాము, కలో గంజో వీళ్ళతోనే ఉంటాము. మాకు ఇంత జాగా చూపించండంటూ చేతులు జోడించింది లక్ష్మి. ఆవును శీను బాబు ఈరోజు నుండి

ఇక్కడే ఉండిద్ది’ అంటూ వంత వలికింది జయమ్మ.

‘మాదేం లేదు. ఇళ్ళు వేసుకోవడంతోపాటు ఇక్కడే ఉండాలి. అప్పుడే పేదల బాధలు పెద్దలకు అర్థం అవుతాయి.’ అంటూ లక్ష్మికి జాగా చూపించారు.

‘ఏంటి జయమ్మత్త ఈడ ఇంత మంది

గుడిశలేసుకున్నారు’. రోజూ ఈడ నుండి పట్నంలోకి వచ్చి, ‘పని చేయాలంటే వచ్చేది బాడుగకే రాదుగా... నీవు చెప్పింది నిజమేనే.. కాని సొంత గూడు లేక మనం పడుతున్న యాతనలు నానాటికి పెరుగుతున్నాయేగాని వీటికి అంతం లేదే తల్లి .. అందుకే నేను ఈడనే ఉంటున్నాను. మీ పెద్దయ్య కూడా ఈడనే ఉంటున్నాడు. ఆదిగో అది చూశా దాని పేరు సీత. రోజు రాత్రిపూట ఇంకా పదిమందితో కలిసి మిరపకాయలేరడానికి పోద్ది. దానికి ఇద్దరు పోరళ్ళు. అది వచ్చేదాక ఆ పోరగాళ్ళిద్దరూ మీ పెద్దయ్య దగ్గరే ఉంటారు. ఈ ప్రక్క గుడిశ ఉంది చూశావా. ఈడనుండి 5కోసుల దూరం వెళ్ళి వాళ్ళంతా చాపలు మారు బేరానికి తెచ్చుకుని అమ్ముకునే యాపారం చేస్తారు.

సొంత గూడు

- సుధాకిరణ్.బి.

లక్ష్మి నువ్వు మాతో రావే పోదాం.. వాడికి బువ్వ లేక పోతే వాడే మనకాడికి వస్తాడు..రంగయ్య మాటలకి దెబ్బకి నోరు మూశాడు ఎంకడు.

అప్పటికే లక్ష్మి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చింది. ‘ఈపని ఏప్పుడో చేయాల్సింది. నేనూ ఆడికి వస్తాను. పదత్తా’. ‘ ఏంటి ఈ సామాను ఏసుకుని వెళ్ళామనేనా’...ఎంకడు ఎకసెక్కానికి బదులు చెప్పాలనిపించలా... ‘అవును మరి రెండు లారీల సామానాయా.. ఏడ బెట్టాలో తెలీక తన్నుకుంటున్నారాయా.. సిగ్గు లేకపోతే సరి ఇంట్లో సరుకులకి పైసలియ్యకుండా సంపాదనంతా ఆ తాగుడుకి తగలెట్టి, ఆడకూతరి సొమ్ముతింటూ మాట్లాడతన్నావు.. జయమ్మ మాటలకి కిక్కురుమనకుండా కుక్కి

జోహార్ వట్టికొండ విజయలక్ష్మి

నాలుగు బొంగులు తాటాకులు
తేవడానికి జయమ్మ పెట్టుబడి పెట్టింది.
చంద్రుడు గూట్లోకొచ్చాడు. ఎంతమార్పు.
నిన్న రాత్రికి ఈరాత్రికి.. నిదానం మీద నీ
అద్దె మొత్తం తీరుస్తానని చెప్పా'.
సంఘమోళ్ళు నావెంట ఉండారు అంటే
ఇంటి ఓనరు కిక్కురుమనలా... ఈడ
కరెంటు లేదు. అయినా దీపపు బుడ్డి కాంతి
బాగుంది. పేడతో అలికిన గుడిశలో వేసిన
ముగ్గులు వెన్నెలకి మెరుస్తున్నాయి. పచ్చి
తాటాకుల సువాసనలు మనసుకి ఇంపుగా
ఉన్నాయి. ఇంటి ముందేసిన కుక్కి మంచం
నరిచేస్తన్న ఎంకడికి మందు
వేయకపోయినా నిషాగానే ఉంది.
సొంతగూడు ఇంత మత్తు ఇస్తుందని తెలిస్తే
ఎప్పుడో గుడిశ వేసేవాడిని.

రోజులు ప్రశాంతంగా ఉన్నాయి.
దాపులనే ఉన్న చెరువు నుండి, కాలువ
నుండి మహిళలు, పిల్లలు నీళ్లు
తెచ్చుకుంటున్నారు. తాటాకుల
గుడిశముందు వేసిన కనకాంబరాలు,
బంతిపూలు గాలికి నవ్వుతున్నాయి. మరువం
వాసన మత్తుగా ఉంది. చిక్కుడు తీగ
ఇంటి పైకి సాగింది. వందలాది మంది
పేదల గుడిశల్లో వెలిగిన దీపాలతో అక్కడో
కొత్తలోకంలా ఉంది. లక్ష్మికి ఇదంతా
కలగానే ఉంది. పుట్టినప్పటి నుండి
అద్దె ఇంట్లో పడ్డ కష్టాలు, ఆయ్య
చచ్చిపోయినపుడు శవాన్ని ఇంట్లో ఉంచడం
అరిష్టమంటూ ఇంటి ఓనరు బయటకు
వెళ్ళగొడితే రోడ్డు మీద ఆయ్య శవాన్ని
పెట్టుకుని అమ్మా తనూ... ఎంత... ఆబో...
ఆకష్టం పగోళ్ళకి కూడా రాగూడదు. పేదల
సంఘం'కి రోజూ దండం పెట్టినా రుణం
తీరదు. పాత ఇంటి ఓనరు అప్పు
తీరిపోయింది. మిగిలిన కొద్దిపాటి డబ్బు
జాగ్రత్త చేసుకుంటే గట్టిగా ఇల్లు
వేసుకోవచ్చు. కడుపులో పేగు కదిలింది.
లక్ష్మిచేయి ఆనందంగా బిడ్డను తాకింది.

పుట్టింది కృష్ణ జిల్లా
వీరులపాడు గ్రామం.
స్వాతంత్ర్య పోరాటం, విద్యా
సాంస్కృతిక ఉద్యమాలకు,
కమ్యూనిస్టు భావాలకు
పురిటి గడ్డ వీరులపాడు
గ్రామం. వట్టికొండ భద్రయ్య,
తులసమ్మగార్ల మూడవ
సంతానం విజయలక్ష్మి.
స్వాతంత్ర్య పోరాటకాలంలో జైలుకెళ్ళిన వీరనారి తులసమ్మగారు.

వీరులపాడు నుండి ఆడపిల్లలు పెద్ద సంఖ్యలో ఉన్నత చదువులకు వెళ్ళడం,
ఉద్యోగాలు చేయడం దశాబ్దాల క్రితమే ప్రారంభం అయింది. విజయలక్ష్మి తల్లిదండ్రుల
ప్రోత్సాహంతో ఫార్మసీ చదివి వైద్య శాఖలో ఫార్మసిస్ట్ గా, కాంపౌండర్ గా ఉద్యోగాలు
నిర్వహించింది. ఖమ్మం జిల్లాలోనే ఎక్కువకాలం ఉద్యోగం చేశారు. 1984లో భద్రాచలం
ట్రాన్స్ ఫర్ అయి అక్కడకు రావడం ఆమె జీవితంలో ఒక ముఖ్యమైన మలుపు. అప్పటి
వరకు సిపియం అన్నా, మహిళా సంఘం అన్నా ఆర్థిక సహకారం అందించడం, ఎన్నికల
ప్రచారాల వరకే పరిమితం అయిన విజయలక్ష్మి అప్పటి నుండి ఆ కృషిని మరింత
పెంచడంతోపాటు, అక్కడ జరిగిన ఘటనలు ఆమెను ప్రత్యక్షంగా కార్యకలాపాలలో
పాల్గొనేలా పురిగొలిపాయి.

భద్రాచలం కమ్యూనిస్ట్ ఉద్యమ నిర్మాతల్లో ముఖ్యులు, మార్క్సిస్టు నేత అమరజీవి
బండారు చంద్రరావు గారి కుటుంబంతో సాన్నిహిత్యం ఏర్పడింది. ఈమె పాల్వంచలో
పనిచేస్తున్న సమయంలోనే ఎమర్జెన్సీ కాలంలో అజ్ఞాతంలో చంద్రరావు గారి లాంటి
అనేకమందికి స్థావరంగా వీరి ఇల్లు ఉండేది.

1985లో ఉగ్రవాద గూండాలు బండారు చంద్రరావు, భీష్మారావు, వెంకటరెడ్డిలను
దారుణంగా హతమార్చారు. ఈ ఘటన విజయలక్ష్మిని తీవ్రంగా కలచివేసింది. కామ్రేడ్
హైమావతి ప్రోత్సాహంతో ఐదవ భద్రాచలం పట్టణ, మండల బాధ్యతల్లో, ఆ తర్వాత
ఎ.పి. మెడికల్ హెల్త్ అండ్ వైద్య విధాన పరిషత్ సంఘం స్థాపకురాలిగా పనిచేసారు.
విద్యార్థినీ విద్యార్థులకు, ఉద్యమ కార్యకర్తలకు, నాయకులకు విజయలక్ష్మి ఇల్లు ఒక
ఉద్యమ కేంద్రంగా భద్రాచలంలో ఉండేది. అంగన్ వాడి ఉద్యమ నాయకులను అనేక
విధాల ఆదుకునేది. అన్ని ప్రజాసంఘాలకు, ప్రజాతంత్ర ఉద్యమానికి వేలాది రూపాయలు
విరాళాలుగా ఇచ్చేవారు. పాటలు రాసేవారు, పాడేవారు. విజయలక్ష్మి తన ఉద్యోగ
విరమణ అనంతరం ఇటీవల ఆగస్టు 19వ తేదీన అనారోగ్యంతో భద్రాచలంలో
మరణించారు. మరణానంతరం కూడా ఆమె అభిరుచులకు అనుగుణంగా ఆమె పేరుతో
మేనకోడలు శ్రీమతి బండారు సుధారాణి ఐదవ రాష్ట్ర కార్యాలయానికి అడిగిందే తదవుగా
25,000రూ॥లతో కంప్యూటర్ సమకూర్చారు. అంతేకాకుండా భద్రాచలం డివిజన్ ఐదవ
కార్యాలయానికి టేబుల్, బీరువా ఫర్నిచర్ ఇచ్చారు.

ఐదవ ఉద్యమ పురోగమనానికి, ప్రజాసంఘాలకు, ప్రజాతంత్ర ఉద్యమానికి అనేక
సేవలు అందించిన విజయలక్ష్మి అకాల మరణానికి ఐదవ రాష్ట్ర కమిటీ జోహార్లు అర్పిస్తున్నది.

-అంజన.కె

వసుధ పార్కులో ఒక మూలన సిమెంట్ బెంచీమీద కూర్చుంది. చుట్టూ పిల్లలు ఆడుకుంటున్నారు. వారి కేరింతలు, అరుపులు, పెద్దల మందలింపులతో అంతా కోలాహలంగా వుంది. ఆమె అదేం పట్టించుకునే స్థితిలో లేదు. ఏవో ఆలోచనల్లో మునిగిపోయింది.

ఆరు నెలల కిందటి వరకు అదే పార్కుకి భర్తతో కలిసి వచ్చేది. అదే సిమెంటు బెంచీమీద ఇద్దరూ కాసేపు కూర్చునేవారు. ఆయన కాస్తా కాలం చేశాక పార్కుకు రావడం ఇదే మొదటిసారి. మధ్యలో ఎప్పుడైనా పార్కుకెళ్తానని కోడలినడిగితే...

“అత్తయ్యా! మీ అబ్బాయి సంగతి తెలిసిందేకదా. ఊరుకోరు. తోడు లేకుండా పంపినందుకు నన్ను కేకలేస్తారు” అనేది.

కోడలి సమాధానంతో విసిగిపోయిన వసుధ...

‘ఇంట్లో పొద్దంతా కూర్చోవాలంటే

తోచడం లేదురా! కాసేపు అలా వీధి చివరి పార్కులో కూర్చుంటానంటే కోడలు కాదంటోంది. కాస్త నువ్వైనా చెప్పరా అబ్బాయి’ అనంటే కొడుకు ఒప్పుకునేవాడు కాదు.

‘సర్సరి. నువ్వు ఆపని మాత్రం చేయకు. ఇదివరకంటే నీకు తోడుగా నాన్న వుండేవాడు. ఇప్పుడు ఎవరు తీసుకెళ్తారు? ఎప్పుడైనా నీ మనవడికి ఖాళీ వుంటే వాడితో కలిసి వెళ్తువుగాని. అందాక నువ్వు మాత్రం ఒంటరిగా వెళ్లకు’ అనేవాడు మందలింపుగా. ఆ మాటలు ఇతరులకు సున్నితంగానే అనిపించినా ....ఆ మాట అన్న ప్రతి సారీ... వసుధకు బాధగా అనిపించేది.

‘హు...ఆరవయ్యేళ్లు పైబడిన నాకు ఆరేళ్ల మనవడు తోడు వుండాలట. ఎంత విచిత్రం?!’ అని ఎన్నిసార్లు అనుకుందో లెక్కలేదు. మనవడికి ఎప్పుడు ఖాళీ దొరుకుతుందా అని ఎంతో

ఆత్రుతగా...ఆశగా ఎదురుచూసేది. వాడు చదివేది ఒకటవ తరగతే అయినా తీరిక లేకుండా ఏదో ఒక కోచింగ్ కని వెళుతూనే వుంటాడు. ఇంక ఆదివారాలు...అదీ సాయంత్రం మాత్రమే ఖాళీ దొరికేది. ఆరోజు వాడు అమ్మానాన్నతో కలిసి బయటికెళ్తాడు. ఇంక తను ఎప్పుడు పార్కుకెళ్లేది! అలా ఎదురుచూడంగ చూడంగ...ఆమెకు ఇవాళ వచ్చింది పార్కుకు వచ్చే అవకాశం. ఆరోజు ఆదివారం కావడం...మనవడి మూడే బావుండడంతో ఎలాగో వాణ్ణి లాక్కొచ్చింది పార్కుకి.

చివరి రోజుల్లో... భర్తతో మనశ్శాంతిగా గడిపింది ఆ పార్కులోనే. అందుకే ప్రతిరోజూ సాయంత్రంమాట కాసేపు అక్కడ కూర్చోవాలని మనసు ఆరాటపడుతుంటుంది. అది ఇంట్లో వారికి అర్థం కాదు. ఎంతసేపూ ఎవరో ఒకరిని తోడు తీసుకెళ్లమంటారు.

ఆ పక్కనే ఆడుకుంటున్న బాబు విసిరిన బంతి వచ్చి తగలడంతో వసుధ వాస్తవంలోకి వచ్చింది. బాబు బంతికోసం తన దగ్గరకు వచ్చాడు. ఆ చిన్నారి వెనకే ఓ పెద్దావిడ కూడా వచ్చింది.

“ఏమనుకోకండి. బాబు ఆడుకుంటూ బంతి విసిరాడు. అది మీకు తగిలింది” అంది మర్యాదపూర్వకంగా. ఇద్దరి మధ్యా అలా మాటలు కలిశాయి. ఆమెదీ తన పరిస్థితే. మనవడిని వెంట పెట్టుకొని పార్కుకొచ్చింది. టీవీలో వాడికిష్టమైన కార్టూన్ సీరియల్ చూడాలని పట్టుబట్టడంతో కాసేపటికే ఆవిడ అయిష్టంగా వెళ్లిపోయింది. ఎందుకో ఆ తర్వాత వసుధ మనసు ఒకటే విషయాన్ని ఆలోచించసాగింది. తోడు లేకుండా బయటకు వెళ్లేని పరిస్థితికి తనమీద తనకే జాలేసింది. అది కొత్తేం కాకపోయినా అలా ఎందుకన్న ఆలోచన మాత్రం ఆవిడలో కొత్తగా కలిగింది.

చిన్నప్పుడు ఎక్కడికి వెళ్లాలన్నా... పెద్దవారెవరూ లేకపోతే తనకంటే చిన్నవాడైన తమ్ముడైనా వెంట వుండాలిందే. స్కూలుకి... పెళ్లిళ్లకి... పేరంటాలకు.. ఇలా సందర్భం ఏదైనా తోడు మాత్రం ఎవరో ఒకరు వుండాలిందే. ఆఖరుకు కిరాణా కొట్టులో బెల్లంముక్క కొనుక్కోడానికైనా అదే పరిస్థితి. పైగా చెప్పిన సమయానికి సరిగ్గా ఇంట్లో వాలాల్సిందే. తను ఎటువంటి పొరపాటు చేయకపోయినా చేయని తెలిసినా ఇదే కండిషన్. అదే తమ్ముళ్లు... అన్నయ్య బయటకు వెళితే ఎంత ఆలస్యంగా వచ్చినా ఏం అనేవారు కారు. కారణం అర్థంకాకపోయినా తెలీకపోయినా తనకు కూడా వాళ్ల లాగా వంటరిగా బయటకు వెళ్లిరావాలని వున్నా ఇంట్లో వాళ్లు పడనిచ్చేవారు కాదు. ఈదొచ్చాక అయితే

మరీను! ఒంటరిగా వెళ్లడానికి అస్సలు అవకాశం ఇచ్చేవారు కాదు. తర్వాత పెళ్లయింది.

తనను ఒక అయ్య చేతిలో పెట్టడంతో, తనకు ఒక మగ తోడు ఏర్పరచడంతో తమ బాధ్యత తీరినట్టు ఫీలయ్యారు పెద్దలు. ఇంక ఎక్కడికెళ్లినా ఆయనే తోడు. ఆయన లేకుండా ఎక్కడికీ వెళ్లేది లేదు. ఆఖరుకు పుట్టింటికి కూడా. అలా ఒకే ఒక్కసారి జరిగింది. అప్పుడు ఇంట్లో వాళ్లు ఎంత పెద్ద రాధాంతం చేశారో ఇప్పటికీ గుర్తే.

పెళ్లయిన కొత్తలో అమ్మకు బాలేదని కబురు రావడంతో పక్క వూరే కావడంతో భర్త వచ్చే వరకు ఆగకుండా వెంటనే తల్లి ముందర వాలింది వసుధ. అంతే అక్కడి వారంతా తనను ‘ఏడి మీ ఆయన? ఒక్కడానివే ఎందుకొచ్చావు? ఏం కొంప మునిగిందని? ఒకవేళ వెుగుడితో గొడవపడి వచ్చావా?’ అన్నట్టు గుచ్చి గుచ్చి చూశారు. అవేం వసుధకు పూర్తిగా అర్థంకాకపోయినా... తల్లి చేతులు పట్టుకొని బావురుమంది. ఆమె చివరి క్షణాల్లో వుండికూడా...

“పిచ్చిదానా! నేనెక్కడికి పోతానే మిమ్మల్ని వదిలి. అయినా అల్లుణ్ణి వెంట పెట్టుకొని వస్తే బాగుండేది కదమ్మా... ఏవైనా జరగరానిది జరిగితే ఏంటి దిక్కు?! నీకాపురం ఏంగాను?!” అని ఒకటే ఏడుపు.

ఆవిణ్ణి సముదాయించేసరికి వసుధ తల ప్రాణాలు తోకకొచ్చాయి.

అలా పెళ్లికి వెళ్లినా... పొరుగుూరు వెళ్లాల్సి వచ్చినా ఆయన తోడు తప్పనిసరి. పిల్లలు పుట్టాక కనీసం పిల్లల తోడయినా వుండాలిందే. వాళ్లు స్కూళ్లకు వెళ్లడం మొదలెట్టాక... వాకిట్లో మిషన్ కుట్టుకునే జానీ భార్యను తోడు తీసుకెళ్లడం

మొదలెట్టింది. చివరి చూపులకు, చుట్టపు చూపులకు, మంచీ, చెడుకీ అన్నిటికీ జానీ భార్యే తోడు.

పిల్లల పెళ్లిళ్లయ్యాక... చివరి రోజుల్లో కొడుకు పంచన చేరినా... ఆయనే తోడు ఎక్కడికెళ్లినా. ఆయన పోయాక కూడా అదే పరిస్థితి. ఇప్పుడు ఈ వయసులో కూడా బయటకు రావాలంటే ఎవరో ఒకరు వుండాలిందే. కనీసం మనవడి తోడయినా సరే. లేకపోతే కాలు బయటికి పెట్టడానికే లేదు.

మనవడు ఇంటికి వెళదామని గొడవ చేయడంతో ఆ ఆలోచనల నుంచి బయటపడి ఇంటికి బయలుదేరింది.

తీరా ఇంటికి వెళ్లే సరికి కోడలు కంగారుగా అటూ ఇటూ పచార్లు చేస్తోంది. కారణం అడిగింది వసుధ.

“ఏం లేదత్తయ్యా! అమ్మకు ఆరోగ్యం బాలేదంట. ఫోన్ వచ్చింది. ఈయన వస్తే తీసుకెళదామని చూస్తున్నా... ఇవాళ ఆఫీసులో ఏవో అకౌంట్స్ చెకింగ్ వుందట. లేటయ్యేట్టుందని ఫోనులో చెప్పారు. ఏం తోచడం లేదు!..” అంది కంగారుగా కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ.

తనకు పెళ్లయిన కొత్తలో జరిగినదే ఇప్పుడు కోడలికీ జరుగుతోంది. ఎవరో ఒకరు మగవాళ్లు తోడు లేకపోతే బయటకు పోలేని పరిస్థితి. అది ఇంకా ఎంతకాలం కొనసాగించాలి? అనుకున్న వసుధ....

“ఫర్వాలేదులేమ్మా. పిల్లవాణ్ణి నే చూసుకుంటా. నువ్వెళ్లు...” అంటూ పంపింది. ఆ తర్వాత వసుధ మనసు కాస్త ప్రశాంతంగా వున్నట్టనిపించి... తృప్తిగా నిట్టూర్చింది.

+++

విజయలక్ష్మి గారు, మీరు రాసిన వ్యాసం చదివాను. చాలా బాగుంది. వ్యాసంలో రాసిన మీ అభిప్రాయాలు నూటికి నూరుపాళ్ళు సరైనవి. మీరు ఎంచుకున్న అంశం చాలా ముఖ్యమైనది. నేటి ఆధునిక సమాజంలో విస్తృతంగా చర్చించాల్సిన అంశం కూడా. నీలిమను మోటివేట్ చేసేందుకు సరళ అనే పాత్ర ద్వారా మీరు చేసిన ప్రయత్నం చాలా బాగుంది.

పోతే దీపిక పాత్రను గృహిణిగానే చూపించారు. అనిపిస్తుంది. లేదా ఏదైనా వృత్తిలో ఉందా? ఎందుకంటే తల్లిదండ్రుల వృత్తి కూడా పిల్లలపై ప్రభావం చూపుతుంది. మరొక విషయం నీలిమ తండ్రిని ఎందుకు ఇన్‌వాల్వ్ చేయలేదో అర్థం కాలేదు.

యువతులు ఆ విధంగా మోసపోవడానికి గల కారణాలు చాలా తక్కువగా చూపించారనిపిస్తుంది. ఒక్క మీడియానే కారణంగా చూపించారు. దీనితోపాటు ఇటువంటి పెడ ధోరణులు విద్యార్థి దశ నుండే అలవాటు అవుతున్నాయి. ఎందుకంటే ప్రపంచీకరణ యుగం వలన, విద్య ప్రయివేటీకరణ పెరిగిపోతుంది. ఫలితంగా అప్పటివ రకు విద్యార్థికి విద్యతోపాటు నైతిక విలువలు నేర్పే విద్యాలయాలు కాస్తా ర్యాంకుల కోసం పోటీపడే విద్యాలయాలుగా మారిపోతున్నాయి. అటు కళాశాల

యాజమాన్యం, ఇటు తల్లిదండ్రులు కూడా ర్యాంకుల కోసం పిల్లలపై ఒత్తిడి పెంచుతున్నారు. ఫలితంగా విద్యార్థులు తీవ్రమైన మానసిక వత్తిడికి గురి అవుతున్నారు. దాని నుండి బయటపడేందుకు తగిన సమయం గాని, తల్లిదండ్రులు పిల్లలతో గడపలేకపోవడం గానీ జరుగుతుంది. ఈ నేపథ్యంలో విద్యార్థులు ఫ్రెండ్లీగా మాట్లాడే వారికి ప్రాముఖ్యతని ఇస్తున్నారు. ఆ ఫ్రెండ్‌షిప్‌నే మీడియా ప్రభావం వల్ల ప్రేమలుగా భావించడం, హద్దు మీరటం జరుగుతున్నాయి. అందువల్ల వారికి తప్పు చేస్తున్నామనే భావనం కూడా కలగటంలేదు. ప్రొఫెషనల్ విద్యారంగంలో కార్పొరేట్ సంస్థల ఉద్యోగాలలో కూడా ఇటువంటి ధోరణులు ఎక్కువగా జరుగుతున్నాయని చెప్పాలి.

మొత్తంగా ప్రయివేటు విద్య, కార్పొరేట్ సంస్థల ఉద్యోగాలు, తల్లిదండ్రులు పిల్లలతో గడపలేకపోవడం, మీడియా ఇవన్నీ

కారణాలు. కాబట్టి కారణాలు, పరిష్కారాలు చర్చకి పెడితే జాగ్రత్త పడటానికి బాగుంటుందని నా అభిప్రాయం. మీరు చేసిన ప్రయత్నం విస్తృతపరిచి కొనసాగించగలరని ఆశిస్తున్నాను.

-ఎం. ఆంజనేయులు

నమస్కారం

జులై-సెప్టెంబర్ చైతన్య మానవి చదివి ఈ ఉత్తర రాస్తాన్నాను. సమాజంలో సగభాగంగానున్న స్త్రీల సమస్యలను అన్ని కోణాల నుండి పరిశీలన, పరిశోధన జరిపి వెలుగులోనికి తెచ్చుచున్న సమగ్ర త్రైమాసిక పత్రిక మానవి. కొన్ని మహిళా పత్రికలున్నాయో. ప్రతి వార పత్రికలో మహిళల కోసం కొన్ని పేజీలు కేటాయిస్తున్నారు. కొందరు స్త్రీ వాద రచయితలున్నారు. వారి భావనలన్నీ పత్రికలకే పరిమితం-లేదా విచ్చలవిడి సంస్కృతి చేత ప్రేరేపించబడినవారు యువతులపై అత్యాచారం, హత్యలు చేస్తే నిరసన ప్రదర్శనలు చేస్తారు. ఆ తరువాత కనపడరు. మహిళలు ఎదుర్కొంటున్న వివక్షత, సమస్యలకు, అభివృద్ధిలకు మూలం కనుగొని ఒకరూపమిచ్చే సంస్థ ఐదవ దాని దర్పణమే చైతన్య మానవి. ఈ పత్రిక ప్రతి ఆఫీసు, ప్రతి ఇంటిలోకి ప్రవేశించినప్పుడు ఈ సమాజంలో మార్పు అనివార్యం.

బి. జానారెడ్డి

నూతంకల్ల మంగళగిరి

ప్రమాదాల అంచులలో

జి. విజయలక్ష్మి గారు వ్రాసిన ప్రమాదాల అంచులలో కథ నేటి సమాజంలో తల్లిదండ్రులు పిల్లలకు ఇస్తున్న స్వేచ్ఛకు మచ్చుతునక. నేడు తల్లిదండ్రులు పిల్లలకు స్వేచ్ఛ మాత్రమే ఇస్తున్నారు. వాళ్ళ మంచి చెడుల గురించి తెలుసుకోవడంలో, వారికి ఏది జరిగినా చెప్పుకోగలిగిన సన్నిహితంగా ఉండలేకపోవడం ఒక కారణమైతే. నేటి మీడియాలో పిల్లలు ఈ రకంగా ప్రమాదాల్లో పడటాన్ని చాలా చిన్న విషయంగా చూపించడం, పెళ్ళికి ముందు సెక్స్ తప్పుకాదు అనే భావనలు కల్పించడం, అనేది ప్రధాన కారణం. దీనికి తోడుగా ఏదైనా జరిగిన డబ్బు తీసుకొని అబార్షన్ చేసే హాస్పిటల్స్ గణనీయంగానే ఉండటం కూడా (సమస్యను) మరింత ధైర్యంగా పిల్లలు చేసేలా

పాఠకుల లేఖలు

ప్రోత్సహించగలుగుతుంది. ఏమైనా బాయ్‌ఫ్రెండ్ గర్ల్‌ఫ్రెండ్ లేకపోతే అదేదో లోపం అన్న విధంగా చూస్తూ సమాజంలో మార్పు జరిగితేనే ఈ సమస్యకు పరిష్కారం విజయలక్ష్మిగారి కథ ప్రస్తుత సమాజానికి (సమాజంలో) యువత బాధ్యతారాహిత్యానికి అద్దంపట్టినట్లుగా ఉంది.

ఆర్. అరుణ జోత్యి

“ప్రమాదాల అంచులలో” అనే కథలో గోపాలుని విజయలక్ష్మి గారు మంచి కథాంశాన్ని ఎన్నుకున్నారు. నేటి సమాజంలో యువతలో తలెత్తుతున్న రెండు ధోరణులను చక్కగా వివరించే ప్రయత్నం చేశారు. ఈనాడు సమాజంలో అనేక అంశాల ప్రభావం యువతరంపై పడుతుంది. కథలో చెప్పినట్లు ముఖ్యంగా టీవీ చానళ్ళు, సినిమాల ప్రభావం యువతరంపై ఎక్కువగా పడుతుంది. ప్రేమ జీవితం, ప్రేమికుడు కానీ ప్రేమికురాలు కానీ లేకపోతే వారు ఉత్త పనికిరాని వారనే విధంగా సినిమాల చిత్రీకరణ జరుగుతుంది. దీని ప్రభావం యువతరంపై తీవ్రంగా వుంటుంది.

కథలో నీలిమ మోసపోవడం ఒక భాగమైతే, దానికి పరిష్కారం ఎలా అనేది ఇంకొక భాగం. నేడు చాలా మంది యువతులు ఇలాంటి మోసాల బారిన పడి పరిష్కారం అర్థం కాక బెంబేలు పడి ఆత్మహత్యలకు పాల్పడడం చూస్తూనే వున్నాం. మోసానికి పాల్పడిన మగరాయుళ్ళు మాత్రం స్వేచ్ఛగా తిరుగుతున్నారు. సమస్య వచ్చినప్పుడు యువతులు ఆత్మస్థైర్యంతో ఎలా పోరాడాలనేది కథలో ఇంకా ఎక్కువ చెప్పివుంటే బాగుండేది. అదీ కాక మగపిల్లల తల్లిదండ్రులు అంత తేలికగా ఒప్పుకొని విషయాన్ని అంగీకరించి న్యాయం చేసే పరిస్థితిలో ఉండడం లేదు. తప్పంతా ఆడపిల్లలపై నెట్టి మగపిల్లలను వెనకేసుకురావడమే ఎక్కువగా జరుగుతుంది. కట్నకానుకల అంశాలు, కుల మతాల జాడ్యం లాంటి అంశాలు సమాజంలో చాలా పట్టు కలిగివున్నాయి. కనుక ఆడపిల్లలకు అన్యాయం జరిగినప్పుడు పరిష్కారం అంత తేలిక కాదు కనుక ఇంకా ఏవిధంగా పోరాడి పరిష్కరించుకోవచ్చు అనే విషయాలను వివరిస్తే బాగుండేది.

- కె. నాగలక్ష్మి

డి.శారద బ్రస్తు కార్యక్రమాలు

(డిశంబరు 17 డి. శారద 3వ వర్ధంతి సందర్భంగా)

**బాల్య వివాహాలకు వ్యతిరేకంగా
ఏజెన్సీ 7మండలాల్లో కళాజాతా**

సెప్టెంబర్ 19 నుండి 29వరకు మొత్తం 11రోజులు పాడేరు ఏజెన్సీలోని 7 మండలాల్లో డి.శారదబ్రస్తు ఆధ్వర్యంలో గిరిజన బాలబాలికల చైతన్యయాత్ర "పేరిట బాల్యవివాహాలకు వ్యతిరేకంగా కళాజాతా నిర్వహించారు. పాడేరు, పెదబయలు, ముంచింగ్ పుట్, హుకుంపేట, దుంబ్రీగుడ్, అరకు, అనంతగిరి మండలాల్లో ఈ కళాజాతా పర్యటించింది. పాడేరులో 19వ తేదీ ప్రారంభమైన ఈజాతా 29వ తేదీన విశాఖ క్వీన్ మేరీ స్కూల్ వద్ద ముగిసింది ఏజెన్సీలో ఐదు ప్రధానమైన సంతల్లో, 26స్కూళ్ళు, కాలేజీలు, రెసిడెన్షియల్ స్కూళ్ళలో కళాప్రదర్శనలు ఇవ్వడం జరిగింది వీటికి 9,830మంది విద్యార్థులు హాజరయ్యారు. ప్రదర్శన జరిగిన ప్రతిచోటా విద్యార్థులనుండి, అధికారులు ఉపాధ్యాయులు నుండి, సామాన్య ప్రజలచే ప్రశంసల వర్షం కురిసింది. విశాఖ ఏజెన్సీలో బాల్య వివాహాలకు వ్యతిరేకంగా మొట్టమొదట ప్రచార కార్యక్రమం చేపట్టిన ఘనత డి.శారద బ్రస్తుకు చెందుతుంది.

జాతా నిర్వహణకు పూర్వరంగం-

ఇప్పటికే డి.శారదబ్రస్తు విశాఖ ఏజెన్సీలో "జలధార" కార్యక్రమాన్ని చేపట్టి గిరిజనుల దాహార్తిని తీరుస్తుంది. అరకు వ్యాళీలో ప్రయోగాత్మకంగా, ఆదర్శవంతంగా గిరిజన బాలికలకు విద్యనందించేందుకు స్కూలు నిర్వహిస్తుంది. ఉచిత న్యాయ సలహాకేంద్రం ద్వారా మహిళల సమస్యల పరిష్కారానికి చేయూతనిస్తుంది. మెగా

మెడికల్ క్యాంపులు నిర్వహిస్తూ ఏజెన్సీలో మరియు విశాఖ నగరంలో తన వంతు వైద్య సహాయాన్ని నిరుపేద ప్రజలకు అందిస్తుంది. ఈ నేపథ్యంలో స్వర్గీయ శ్రీమతి డి.శారద గారి చిరకాల వాంఛగా మిగిలిన "బాల్య వివాహాలసమస్య"పై కృషి చెయ్యాలనే ఆలోచన బ్రస్తుకు కలిగింది. బాల్య వివాహాలకు వ్యతిరేకంగా, స్త్రీలకు ఆస్తి హక్కును కల్పిస్తూ వచ్చిన శారదా చట్టాన్ని యాధృచ్ఛికమే అయినా డి.శారదాబ్రస్తు కళాజాతా నిర్వహణకు సమాయత్తమైంది. బాల్యవివాహాల సమస్యపై ఇప్పటికే బ్రస్తు కార్యకలాపాలు నిర్వహిస్తున్న ఏజెన్సీ ప్రాంతాన్నే ఎంచుకోవడం జరిగింది. ఎందుకంటే గ్రామీణ ప్రాంతాలు, ఇతర ప్రాంతాల్లో కంటే ఈ దురాచారం గిరిజన ప్రాంతాలలో అధికంగా ఉన్నది. గర్భిణీ స్త్రీలమరణాలు, అంగవైకల్యాలు, గర్భస్థ మరణాలు, కుటుంబ కలహాలు, శారీరక,

మానసిక రుగ్మతలు ఇవన్నీ బాల్యవివాహాల వల్ల అధికంగా వున్నాయి. అందుకే ఏజెన్సీ ప్రాంతంలో గిరిజనుల్లో బాల్యవివాహాల దురాచారాన్ని అరికట్టేందుకు బ్రస్తు శ్రీకారం చుట్టింది.

-ఈఅంశంపై జనవరి 1 నాటికే కేలెండర్ విడుదలచేసి ఏజెన్సీ ప్రాంతమంతా పంపిణీ చేయడం జరిగింది.

-బాల్య వివాహాల సమస్యలపై అధ్యయనం చేసేందుకు బ్రస్తు నుండి బాధ్యత అప్పగించి సమాచారం సేకరించడం జరిగింది. నిపుణులైన వైద్యుల నుండి, స్త్రీ శిశుసంక్షేమ శాఖనుండి సమాచారం సేకరించడం జరిగింది.

-జనగానం సాంస్కృతికద్యమ పత్రిక ప్రచురించిన ఆడపిల్ల"పాటలు, నాటిక పుస్తకాలను, సిడీలను సిద్ధంచేసుకోవడం జరిగింది.

-ఏప్రిల్ నెలలో హుకుం పేటలో బాల్యవివాహాలపై గిరిజన యువతీ, యువకుల, కళాకారుల వర్క్ షాప్ నిర్వహించి శ్రీ దండు నాగేశ్వరరావు నేతృత్వంలో "చెమ్మ చెక్క" అనే సందేశాత్మక వీధి నాటిక రూపొందించడం జరిగింది.

-ప్రజానాట్యమండలి సహకారంతో హుకుంపేటలో మూడు దఫాలు ఈ వీధి నాటిక శిక్షణాశిబిరాన్ని బ్రస్తు ఆధ్వర్యంలో నిర్వహించి "వీధి నాటిక దళాన్ని" సిద్ధం చేశాం,

-బాల్యవివాహాల వల్ల కలిగే నష్టాలపై కరపత్రాన్ని రూపొందించడం జరిగింది. దీన్ని బట్టి అప్పటికప్పుడు హడావుడిగా కాకుండా బాల్యవివాహాల సమస్యపై సంపూర్ణమైన

సమాచారాన్ని సేకరించుకొని, సాంస్కృతికదళాన్ని, వీధి నాటికను సిద్ధం చేసుకొని దాదాపు 8 నెలలు ప్రణాళికాబద్ధంగా చేసిన కృషి ఫలితమే ఈ కళాజాతా నిర్వహణ.

కళాజాతా ప్లాను రూపకల్పన - సెప్టెంబర్ నెలలో బాల్యవివాహాలపై కళాజాతా నిర్వహించాలని బ్రస్టు తలచింది మొదలు దీనికై సన్నాహాలు ప్రారంభించడం జరిగింది. ముందుగా పాడేరు ఐ టి డి ఎ ప్రాజెక్టు అధికారికి బ్రస్టు లేటరు పెట్టి అనుమతి పొందడం జరిగింది. అన్ని మండలాల్లో, అన్ని స్కూళ్ళలో, కాలేజీల్లో బ్రస్టు నిర్వహించే కళాజాతాకు సంపూర్ణంగా సహకరించమని పి.డి. పాడేరు క్రింది స్థాయి అధికారులందరికీ ఆదేశాలు జారీ చేశారు.

మొత్తం 12 రోజులకు జీపును సిద్ధంచేసుకొని దాన్ని బాల్యవివాహాలకు వ్యతిరేకంగా ఉండే ఫోటోలు, నినాదాలతో సందేశాత్మకంగా, అందంగా రూపొందించడం జరిగింది.

బాల్య వివాహాలపై కరపత్రాలను, ఆడపిల్ల పుస్తకాలను వాహనంలో సిద్ధం చేసుకోవడం జరిగింది.

12మందవ కళాకరులను నుశిక్షితులుగా తీర్చిదిద్ది, చూసేందుకు ఆకర్షణగా ఉండేందుకు కళాకారులందరికీ డ్రస్సులు కట్టించడం జరిగింది.

మైకు, బ్యాటరీ, బ్యాటరీ ఛార్జర్ జాతా నిర్వహణకు అవసరమైన సామాగ్రనంతా సమకూర్చడం జరిగింది. ఈ జాతాను పాడేరు ఐ టి డి ఎ-ఎ పి ఒ శ్రీ మణిరామ్ గారు సెప్టెంబర్ 19న ప్రారంభించారు. 11రోజులు నిరాటంకంగా వర్షాలు ఇబ్బందులను తట్టుకొని సాగిన జాతా 29-9-07న విశాఖపట్నం క్వీన్ మేరీస్ బాలికల ఉన్నత పాఠశాలలో ముగిసింది.

ప్రదర్శనలతో మాత్రమే సరిపెచ్చకుండా బాలబాలికలను ఈ దురాచారానికి వ్యతిరేకంగా నిలిచేందుకు కర్తవ్యోన్ముఖులను చేసేందుకు “ప్రతిజ్ఞ”లను సామూహికంగా చేయించడం ఈ కార్యక్రమానికే పెద్ద హైలైట్.

అనూహ్య స్పందన-శారదా బ్రస్టు ఏ లక్ష్యంతోనైతే ఈ కళాజాతాను వ్యయ ప్రయాసలకోర్చి నిర్వహించిందో ఆ లక్ష్యం దాదాపు నెరవేరినట్లే. 35 ప్రదర్శనలు, 26స్కూళ్ళలో, 5సంతలో మిగిలినవి వివిధ సెంటర్లలో జరిగాయి. 9,830 మంది విద్యార్థులు, 2,320 మంది గిరిజన ప్రజలు మొత్తం 12,150 మంది తిలకించారు. ఇటువంటి కార్యక్రమం అన్ని మండలాల్లో, అన్ని మేజర్ గ్రామాల్లో నిర్వహిస్తే బాగుంటుందని అభిలషించారు. ఇటువంటివి శారదా బ్రస్టు నిరంతరం కొనసాగించాలని ఆకాంక్షించారు. సాధారణ గిరిజన ప్రజల నుండి కూడా మంచి స్పందన లభించింది. ప్రోగ్రాం షెడ్యూల్లో లేనిచోట్ల కూడా అదనంగా ప్రదర్శనలు ఇవ్వడం జరిగింది. మొత్తంగా ఈ కళాజాతా అత్యంత విజయవంతంగా జరిగింది.

హింస చిరునామా

పురుషారణ్యంలో
రక్షణ లేని ప్రాణం
గూడు లేని పక్షి
రెక్కలు కట్టివేయబడిన ప్రతిమ

చరిత్ర చీకటిలో సింహభాగం ఆమెదే
వెలుగులు ప్రసరిస్తున్నా
వర్తమానపు గాయాల చిత్రం కూడా తనదే

సౌందర్యం పేరుతో దాడి
ప్రేమికుడి పేరుతో దాడి
మొగుడి పేరుతో దాడి

శీలాన్ని ఆకాశానికెత్తి
అభూత కల్పనలు జోడించింది వాడు
ఆ సుడిగుండంలో చిక్కుకుని
అనుక్షణం ఆ శీలానికి కాపలా కాయలేక
నిత్యగాయాల పాలవుతున్నది ఆమె
శీలాన్ని కోరుకున్నది వాడు
శీలాన్ని చెరిచేదీ వాడే

బయటపడుతున్న హింస సంగతి సరే
కనపడని హింస సంగతి మాట్లాడేది ఎవరు?
ఆమె శరీరం ఇప్పుడు ఒక గాయాల కేంద్రం
నిరంతరం అవమానాలను దిగమింగిన
ఆమె మనస్సు రాజేసుకుంటున్న నిప్పుల కుంపటి

అహంకారపు ప్రతిరూపం
అనుక్షణం వెంటాడుతున్నప్పుడు
నిలువెత్తు నిరసనగా మారాల్సిందే
అసమానత్వపు వ్యవస్థలో పుట్టిన
వికృత కీచక మొలకల్ని మొదలంటా
పెరికేయాల్సిందే
మానవత్వం లేని మదాందులను
వేటాడాల్సిందే

మిత్రుడా మైండ్ సెట్ మార్చుకో
పాత భావనలను పాతర పెట్టాల్సిన
వర్తమానపు ప్రపంచంలో నువ్వున్నావ్
ఆధిపత్యపు భావాలకు ముగింపు
పలకాల్సిందే
స్నేహితుడివై సంస్కారంతో వర్ధిల్లాల్సిందే
హింసకు చిరునామాగా మారిన
ఆమె ముందు నీవు మోకరిల్లాల్సిందే
క్షమాపణలతో నీవు ప్రక్షాళన కావాల్సిందే

నేటిదాకా ఆమెది దుఃఖపు చరిత్ర
ఇకనుంచి వెలుతురు చిమ్ముతున్న
చైతన్య మానవి ఆమె.

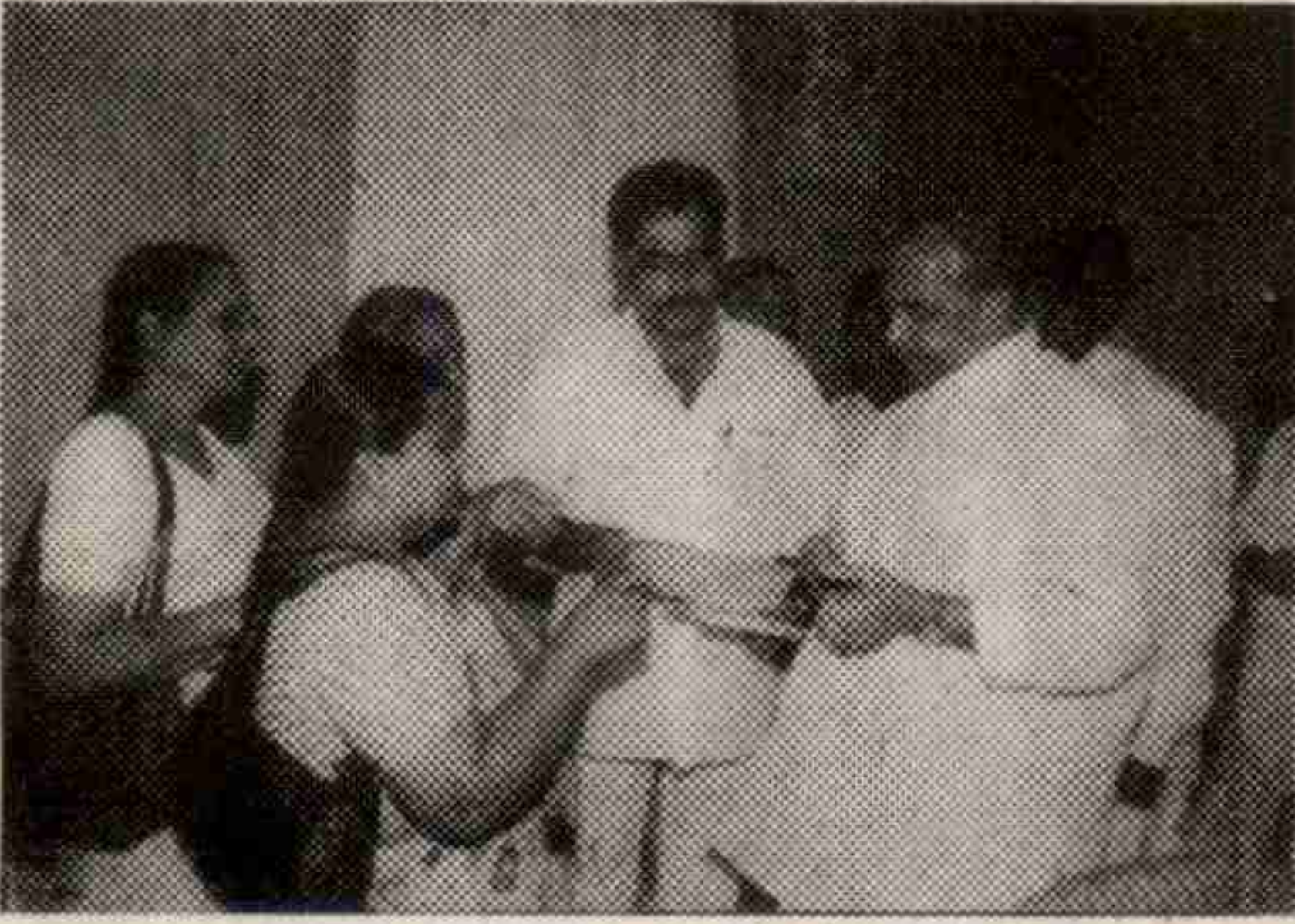
-వార్తప్రసాద్.

ఉద్యమాల బాటలో

ఒంటరి మహిళల సమస్యలపై

రాష్ట్రంలో 35%గా వున్న ఒంటరి మహిళల సమస్యల పరిష్కారం కోరుతూ 29-8-2008 తేదిన ఐదవ రాష్ట్ర కమిటీ

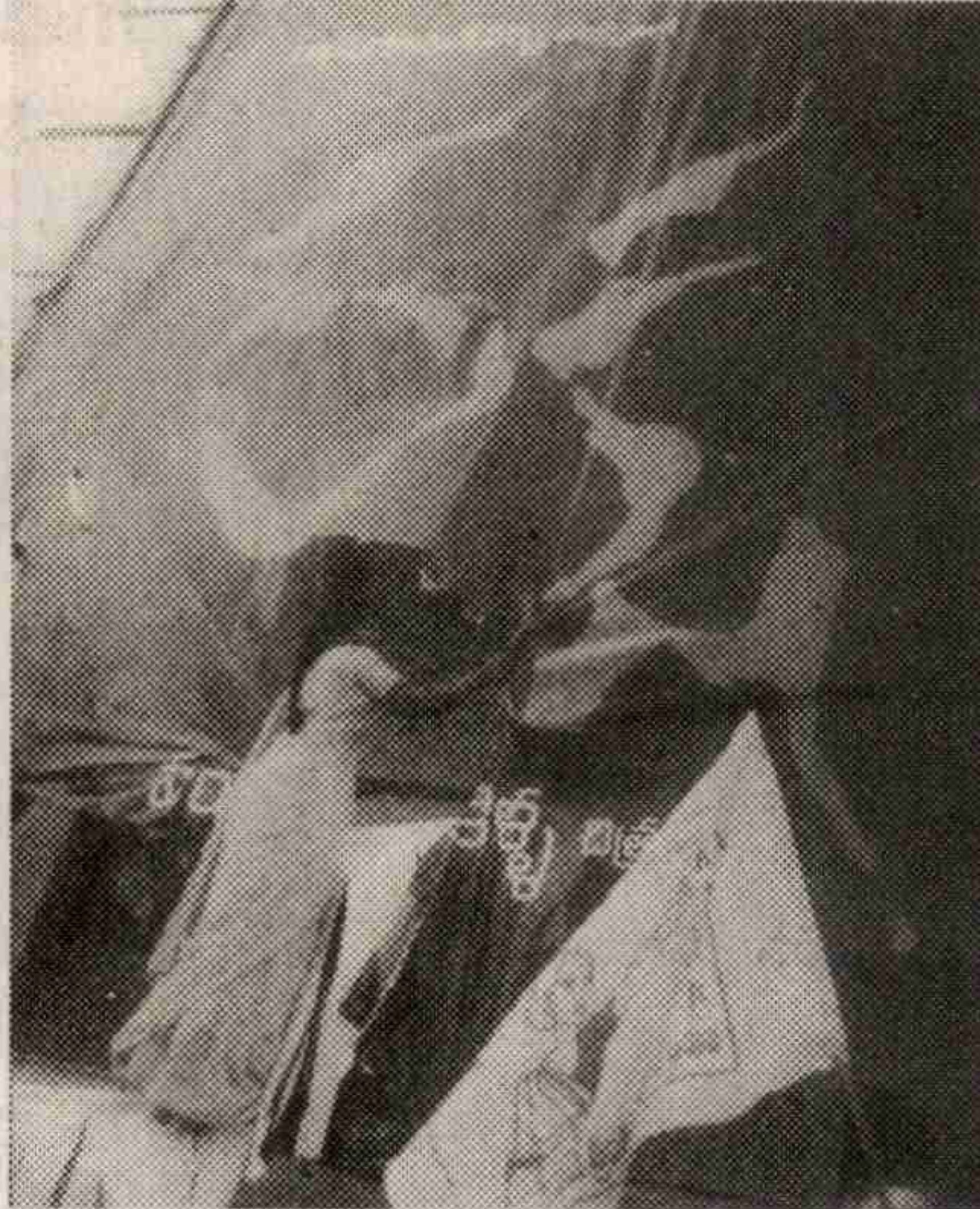
ఆధ్వర్యంలో ముఖ్యమంత్రికి మెమోరాండం సమర్పించారు. ఐదవ రాష్ట్ర కమిటీ 16 జిల్లాలలో ఒంటరి మహిళల సమస్యలపై సర్వే నిర్వహించి సదస్సులు జరిపింది.

ఒంటరి మహిళల సంక్షేమానికి బడ్జెట్లో ప్రత్యేక నిధిని ఏర్పాటు చెయ్యాలని, వితంతువులు, ఒంటరి మహిళలకు పింఛన్లు ఇవ్వాలని, వసతిగృహాలు, హాస్టల్స్ ఏర్పాటు చెయ్యాలని, పిల్లల చదువుకు ప్రభుత్వమే బాధ్యత వహించాలని, వేధింపులు అరికట్టాలనే డిమాండ్లతో ముఖ్యమంత్రికి మెమోరాండం సమర్పించడమైనది. ఐదవ రాష్ట్ర కార్యదర్శి కె. న్వరూపరాణి, ఉపాధ్యక్షులు ఎన్. పుణ్యవతి, రమ ముఖ్యమంత్రిని కలిసారు.

రక్ష సినిమాపై:

మూడవ మూకలను పెంచి పోషించేలా వున్న "రక్ష" సినిమాను రిసెన్సార్ చెయ్యాలని, పోస్టర్లను నిషేధించాలని కోరుతూ ఐదవ రాష్ట్ర కమిటీ ఆధ్వర్యంలో సుదర్శన్ థియేటర్ వద్ద పోస్టర్లను చించి తగులబెట్టారు. జన విజ్ఞాన వేదిక, ఐదవ సంయుక్తంగా వివిధ రంగాలలో పనిచేసే

నిష్ఠాతులతో రౌండ్ టేబుల్ మీటింగ్ నిర్వహించడమైనది. సెన్సేషన్, సస్పెన్స్ పేరుతో, నమాజ్ తిరోగమనానికి

దోహదపడే సినిమాలను నిషేధించాలని సెన్సార్ బోర్డును, ప్రభుత్వాన్ని ఐదవ కోరింది.

అణు ఒప్పందాన్ని నిరసిస్తూ:-

భారత్, అమెరికాతో చేసుకున్న అణు ఒప్పందాన్ని నిరసిస్తూ అమెరికన్ సామ్రాజ్యవాదం నశించాలని ఐదవ, డివైఎఫ్ఐ సంయుక్తంగా కాగడాల ప్రదర్శన నిర్వహించాయి. చిక్కడపల్లి నుండి ప్రారంభమైన ఈ ప్రదర్శన, గోల్కొండ చౌరస్తా వద్ద ముగిసింది. భారతదేశ స్వాతంత్ర్యాన్ని, సార్వభౌమత్వాన్ని అమెరికాకు తాకట్టుపెట్టవద్దనే నినాదాలు ప్రదర్శనలో మార్మోగాయి.

ఐదవ ఆధ్వర్యంలో వరంగల్లులో 100, విజయవాడలో 100మందితో ప్రదర్శనలు జరిగాయి. విశాఖలో 27మందితో కాగడాల ప్రదర్శన జరిగింది.

ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థ పటిష్ఠం చెయ్యాలని:-

నిత్యావసర వస్తువులు, కూరగాయల ధరలు ఆకసాన్నంటడంతో, సామాన్య, మధ్య తరగతి ప్రజానీకానికి ఊపిరాడని పరిస్థితి. ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థను పటిష్ఠం చెయ్యాలని, రేషన్ షాపుల ద్వారా 15 రకాల నిత్యావసర వస్తువులను సరఫరా చెయ్యాలని కోరుతూ ఐదవ రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా రేషన్ షాపుల పరిధిలో ప్రజలలో షాపు డీలర్స్ వద్ద సర్వే నిర్వహించింది.

రేషన్ షాపులు నెలలో 10 రోజులు మాత్రమే తెరిచి వుంచుతున్నారు. బియ్యం

నాసిరకంగా వుండటంతోపాటు ఒక్కొక్కరికి 4 కెజిలు మాత్రమే ఇస్తున్నారు. ఒక సిలిండర్ వున్న వారికి 2 లీటర్లు కిరోసిన్ ఇస్తున్నారు. సరఫరా చేసే తూకాల్లో అక్రమాలు జరుగుతున్నాయి.

సిలిండర్ బుక్ చేస్తే 20 రోజులకు గాని రావడం లేదు. పై సమస్యలన్ని పరిష్కరించాలని ఐదవ ఆధ్వర్యంలో 16 జిల్లాల్లో జిల్లా కలెక్టరేట్ ఆఫీసులను దిగ్బంధనం చేసారు. దాదాపుగా 4,000మంది ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు.

పొదుపు గ్రామ సమస్యలు పరిష్కరించాలని:-

రాష్ట్రంలో పొదుపు గ్రామాలు 7,60,000 వున్నవి. పావలా వడ్డీ ఋణాలు అందరికీ అందడంలేదు. ఇచ్చిన ఋణాలకు

1రూ||వడ్డీ తో ముందుగా కట్టించుకుంటున్నారు. పావలా వడ్డీతోనే ఋణాలు కట్టించుకోవాలని మహిళలు కోరుతున్నారు. గ్రామాలకు రివాల్వింగ్ ఫండ్, సబ్సిడీ లోన్లు ఇవ్వడం లేదు. గ్రామాలకు లోన్లు ఇచ్చినపుడు బ్యాంకులు కుటుంబ సభ్యుల పాత అప్పులకు లోన్లు జమ చేసుకుంటున్నారు. జనశ్రీ బీమా యోజన పేరుతో గ్రామ సభ్యురాలి నుండి 253రూ||లు బలవంతంగా వసూలు చేస్తున్నారు. కొత్త గ్యాస్ కనెక్షన్లు లేవు.

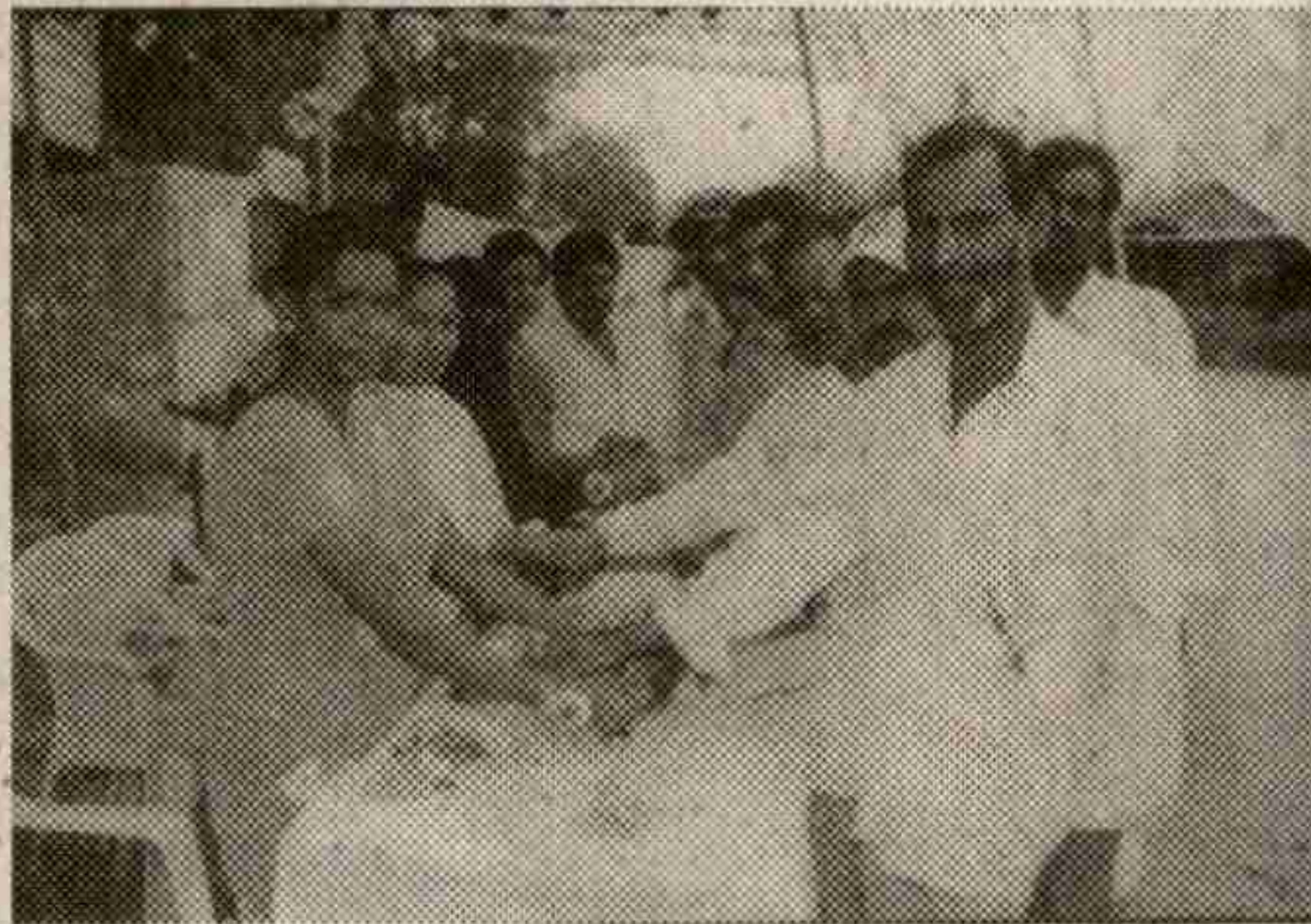
పై సమస్యల పరిష్కారానికి, వరంగల్లు నగరంలో మున్సిపల్ కమీషనర్ ఆఫీసు ముందు 2,500, కలెక్టరాఫీసు ముందు 800మందితో జిల్లా ధర్నా, భద్రాచలంలో 9,300, కర్నూలు 2,000, విశాఖ 700, గుంటూరు 800, కాకినాడ 300, నెల్లూరు 600, తెలకపల్లి, నాగర్ కర్నూల్, బిజినేపల్లి మండలాల్లో 300మంది తో ధర్నాలు జరిగాయి.

23-10-08తేదిన ఇందిరాపార్కు వద్ద ఐదవ రాష్ట్ర కమిటీ ఆధ్వర్యంలో 14 జిల్లాల నుండి వచ్చిన 3,000మంది గ్రామ సభ్యులతో ధర్నా జరిగింది. ఐదవ జాతీయ నాయకులు మల్లు స్వరాజ్యం, ఉపాధ్యక్షులు పుణ్యవతి, రాష్ట్ర ఆఫీస్ బేరర్లందరూ పాల్గొన్నారు.

నెల రోజుల పాటు జరిగిన ఈ ఆందోళనా కార్యక్రమాలవల్ల స్థానికంగా కొన్ని పొదుపు గ్రామాలు సమస్యలు పరిష్కారమయ్యాయి.

రక్షాబంధన్ కార్యక్రమం:-

‘ఉగ్రవాదాన్ని అరికడుదాం, దేశ సమైక్యతను కాపాడుదాం’ అనే నినాదంతో మెదక్ జిల్లా, పటాన్ చెరువు కమిటీ ఆధ్వర్యంలో పట్టణంలో రక్షాబంధన్

కార్యక్రమం జరిగింది. ఐదవ ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమానికి స్థానికుల నుంచి మంచి ఆదరణ లభించింది.

మద్యం పై:-

2008నం||లో 12,000కోట్ల ఆదాయం కోసం ప్రభుత్వం విచ్చలవిడి మద్యం విక్రయాలు కొనసాగిస్తోంది. కనీస నిబంధనలు పాటించటం లేదు. లైసెన్స్ షాపులు, బార్లుగాక లక్ష్మి యాబై వేల బెల్టు షాపులు నడుస్తున్నాయి. చాలా ప్రాంతాలలో స్వచ్ఛందంగా మహిళలు షాపులకి వ్యతిరేకంగా ఆందోళనకు దిగుతున్నారు. రాష్ట్ర కమిటీ సమస్య తీవ్రతను బట్టి మద్యం షాపులకు వ్యతిరేకంగా ఆందోళనా కార్యక్రమాలను నిర్వహించాలని పిలుపునిచ్చింది. మద్యాన్ని నియంత్రించాలని, నివాస ప్రాంతాలు, బడి, గుడి మొదలైన చోట్ల షాపులు పెట్టరాదని, లైసెన్స్ లేని బెల్టు షాపులు రద్దు చేయాలని డిమాండ్ చేస్తూ 20

జిల్లాల్లోని 60 కేంద్రాలలో ఆందోళనా కార్యక్రమాలు జరిగాయి. కర్నూలు, ప్రకాశం జిల్లాల్లో నివాస ప్రాంతంలో ఉన్న షాపులు రద్దు అయ్యే వరకూ పోరాటం చేసి విజయం సాధించారు. లైసెన్స్ లేని బెల్టు షాపుల విక్రయాలను నిరసిస్తూ మద్యం సీసాలు పగులగొట్టారు.

విద్యావైజ్ఞానిక తరగతులు:-

విజయనగరం-2రోజులు-50మంది, అనంత వరం-1రోజు-25మంది, ప్రకాశం-2 రోజులు-60మంది, వరంగల్-1రోజు-120మంది, కర్నూలు-7జోన్స్-900మంది, గుంటూరు-2 రోజులు-72, కృష్ణా-25మందితో జిల్లా క్లాసులు జరిగాయి. విశాఖ-స్టడీ క్యాంపు-3రోజులు 17మంది. ఖమ్మం టౌన్లో ప్రతివారం స్టడీసర్కిల్ 25మందితో జరుగుతుంది.

ప||గోదావరి జిల్లా ఐదవ నూతన భవన ప్రారంభం:-

సెప్టెంబరు 7 వతేది ప||గోదావరి జిల్లా ఐదవ భవనం ఏలూరులో ప్రారంభోత్సవం జరిగింది. మోటూరు ఉదయం మహిళా న్యాయ సహాయ కేంద్రానికి స్వంత భవనం నిర్మించుకున్నారు. జిల్లా సెంటర్లో ఉన్న ఐదవ నాయకుల దీర్ఘకాల కృషితో, ముఖ్యంగా అన్నె అనసూయ గారి ప్రోద్బలంతో భవన నిర్మాణం సాధ్యపడింది. స్థానిక ఎం.పి. ఎం.ఎల్.ఎ.లు నిధుల సహకారం

అందించారు. జిల్లా కలెక్టరు శ్రీమతి జి. విజయలక్ష్మి ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్న ఈ సభలో నగర మేయరు, మార్కెట్ యార్డ్ చైర్మన్, నగర పెద్దలు, మేధావులు, అభిమానులు కూడా పెద్ద ఎత్తున పాల్గొన్నారు. మల్లుస్వరాజ్యంగారు శ్రామిక మహిళా విగ్రహం ఆవిష్కరించగా, అల్లూరి మనోహరి గారు జండా ఆవిష్కరణ చేశారు. కలెక్టరు గారు ఐదవ భవనాన్ని కె. స్వరూపరాణి, లీగల్ సెల్ ఆఫీసులను నగర మేయరు మీటింగ్ హాలును ప్రారంభించారు. ప్రస్తుతం భవనంలో ప్రతి ఆదివారం ఉచిత న్యాయ సహాయ కేంద్రం నడుస్తున్నది.

విశాఖలో మానవ మృగం ఘాతుకం:

ఇళ్ళల్లో పని చేసే లక్ష్మి (13 సం॥) కి తల్లిదండ్రులు లేరు. లక్ష్మిని విశాఖ కార్పొరేషన్ లో టౌన్ ప్లానింగ్ ఆఫీసరుగా పనిచేస్తున్న రాజేశ్వరరావు అనే వ్యక్తి ఇంటిలో పనికి పెట్టుకుని సెక్సువల్ గా ఉపయోగించుకున్నాడు. లక్ష్మి జులై 28న ఒక బిడ్డను ప్రసవించింది. పుట్టిన బిడ్డను చెత్తకుప్పలో పారేయించాడు. ఈ కేసుపై ఐదవ జోక్యం చేసుకుంది. పుట్టిన బిడ్డను స్త్రీ శిశు సంక్షేమ శాఖ వారి ఆధీనంలో ఉంచారు. లక్ష్మి మన సంఘం సంరక్షణలో 15 రోజులు ఉంది. కార్పొరేషన్ ఆఫీసు వద్ద, ఇతర మహిళా సంఘాలతో కల్పి పోలీసు కమీషనరేట్ వద్ద ధర్నాలు జరిగాయి. వివిధ రంగాలలోని ప్రముఖులతో రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం జరిగింది. మన ఆందోళన ఫలితంగా రాజేశ్వరరావును సస్పెండ్ చేశారు. లక్ష్మికి సాంఘిక సంక్షేమ శాఖ నుండి 50,000 రూ॥లు ఆర్థిక సహాయం అందింది. తల్లిని సోషల్ వెల్ఫేర్ హాస్టల్ లో చేర్పించారు.

డి.బి. ఛానల్స్ స్వయం నియంత్రణ కోరుతూ:

ఐదవ ఆధ్వర్యంలో టి.వి. ఛానల్స్ లో వస్తున్న సీరియల్స్, ముఖ్యంగా క్రైమ్

సీరియల్స్ మహిళలపై హింసను పెంచే విధంగా, యువతను పెడత్రోవ పట్టించేవిగా వున్నాయని చెప్తూ, ఛానల్స్ స్వయం నియంత్రణ పాటించాలని ఐదవ రాష్ట్ర

కమిటీ ఆధ్వర్యంలో సెక్రటేరియట్ బస్టాప్ వద్ద బ్యానర్ పై సంతకాల సేకరణ కార్యక్రమం జరిగింది. వివిధ ఆఫీసుల కూడలి అయిన బస్టాప్ లో తీసుకున్న ఈ కార్యక్రమానికి ప్రజల నుంచి మంచి స్పందన వచ్చింది. ఎల్.ఐ.సి. ఉద్యోగినులు, సెక్రటేరియట్ ఉద్యోగినులు పెద్ద సంఖ్యలో పాల్గొన్నారు.

మోటారు ఉదయం ట్రస్టు కార్యక్రమాలు:-

మోటారు ఉదయం గారి జయంతి సందర్భంగా 12-10-08 తేదీన బాగ్లింగంపల్లి, వాంబే కాలనీలోని ట్రస్టు

కార్యాలయంలో ఉచిత వైద్య శిబిరం నిర్వహించారు. ఈ సందర్భంగా 400 మంది మహిళలు, పిల్లలు ఉచిత వైద్య సేవతోపాటు మందులు పొందారు. 6గురు డాక్టర్లు ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు. ట్రస్టు చైర్ పర్సన్ మల్లుస్వరాజ్యంగారు వైద్య శిబిరాన్ని ప్రారంభించారు.

ఈ సందర్భంగా హైదరాబాద్ లోని ఎల్.బి. నగర్, ప్రకాశం జిల్లాలోని

ఒంగోలులో 2 కేంద్రాలలో మెడికల్ క్యాంపులు నిర్వహించారు. ఎల్.బి. నగర్ లో 200 మంది, ఒంగోలులో 400 మంది సేవలను వినియోగించుకున్నారు.

బాలలకు చిత్రలేఖనం, వ్యాసరచన పోటీలు:-

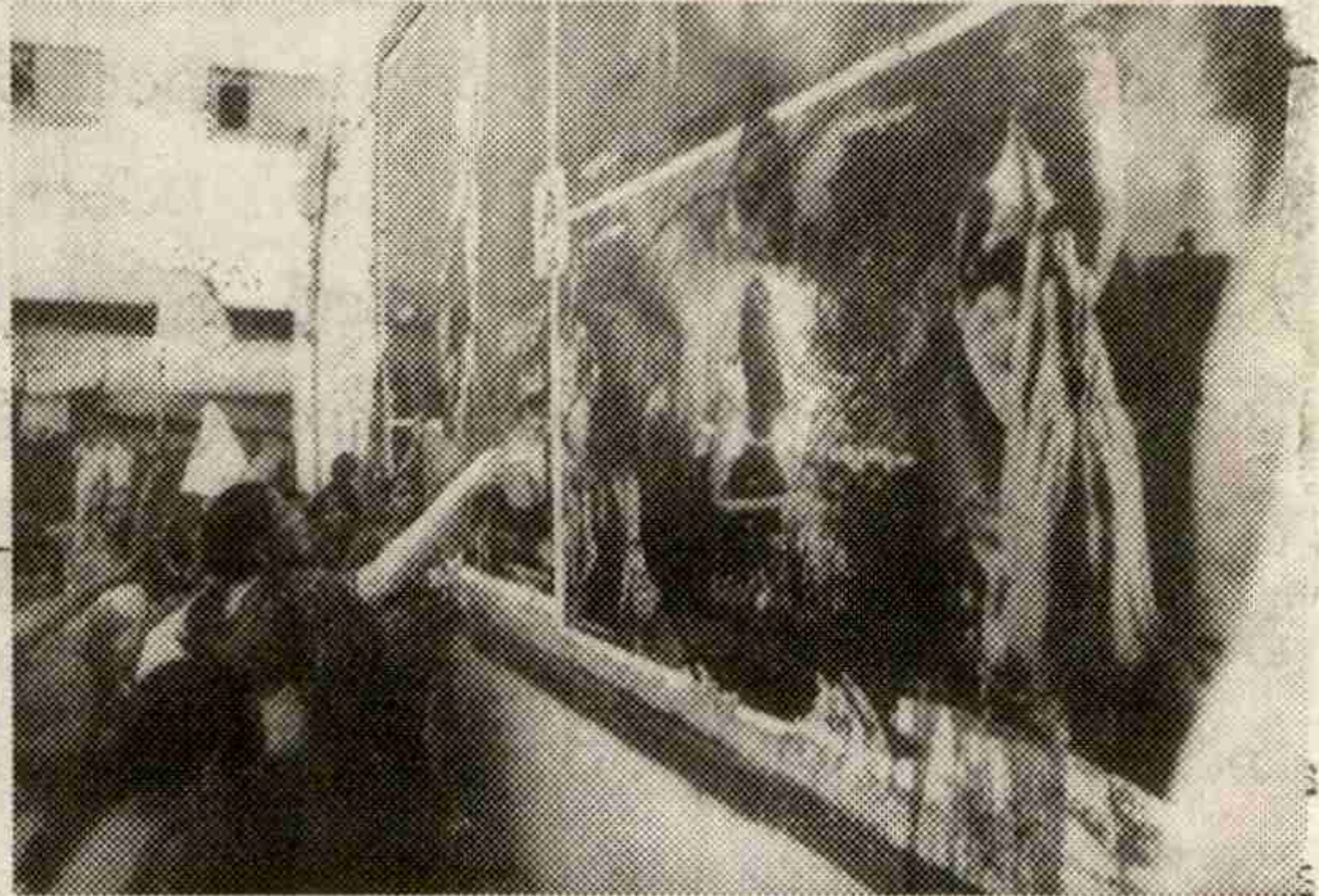

నవంబరు 14, బాలల దినోత్సవం సందర్భంగా 9-11-08 తేదీన బాగ్లింగంపల్లి ట్రస్టు కార్యాలయంలో బాలలకు చిత్రలేఖనం, వ్యాస రచన పోటీలు నిర్వహించారు. 60 మంది బాల బాలికలు ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు. మనము, మన సమాజం అనే అంశంపై నిర్వహించిన వ్యాసరచన పోటీలలో బాలలు బాగా స్పందించారు. పర్యావరణంపై జరిగిన డ్రాయింగ్ పోటీలలో కూడా తమ ప్రతిభను కనపర్చారు. నేటి బాలలే రేపటి పౌరులు. చిన్నతనం నుండే మంచి నడవడికను అలవర్చుకోవలసిన అవసరం గురించి ట్రస్టు చైర్ పర్సన్ మల్లుస్వరాజ్యం, సభ్యులు మనోహరి గారు వివరించారు.

'రక్ష' సమీక్షానికీ శిక్ష

చిత్ర సమీక్ష

రక్ష: మూఢ విశ్వాసాలను రక్షించడానికా?

మూఢనమ్మకాలను ప్రోత్సహించేందుకు కాదంటూనే మూఢ నమ్మకాలను బలోపేతంగా చూపిన రక్ష:

రాంగోపాలవర్మ నమర్పణలో కృష్ణవంశీ ఆకెళ్ళ దర్శకత్వంలో రూపొందిన ఈ సినిమాలో సైన్సు, చేతబడి, దేవుళ్ళు, దేవులు లాంటి అంశాలను కలగాపులగంగా చిత్రీకరించి ప్రేక్షకులను గందరగోళానికి గురిచేయడమే కాకుండా చేతబడులు, వాటికి గురైనా వారిపై దాని ప్రభావం ఎంతగా వుంటుంది అనే అంశాన్ని ప్రధానంగా, తీవ్రంగా చూపించే ప్రయత్నం చేశారు. చేతబడికి గురైన ఒక బాలికను రక్షించడానికి చేసే ప్రయత్నంగా మాంత్రికులచే చేతబడిని ఆపించే ప్రయత్నం ఒక ప్రక్క, బాలిక "డిస్ అసోసియేటివ్ డిజార్డర్" అనే మానసిక జబ్బుకు గురైందని మానసిక వైద్యులతో చికిత్స ఒక ప్రక్క, వినాయక పూజలు మరో ప్రక్క చూపి ప్రేక్షకులను గందరగోళానికి గురి చేసే విధంగా సినిమా చిత్రీకరణ జరిగింది.

కథలోకి వెళితే :-

రాజీవ్ (జగపతి బాబు) ఒక పెద్ద కన్స్ట్రక్షన్ కంపెనీ అధినేత. అతనికి రాహుల్, రక్ష అనే ఇద్దరు పిల్లలు అతని స్నేహితుడు మధు (రాజీవ్ కనకాల). మధుకు ఏ ఆధారం లేని పరిస్థితిలో రాజీవ్ అతనిని చేరదీసి తన కంపెనీలో వ్యాపార లావాదేవీలు చూసుకునే పనిని అప్పగిస్తాడు. అతనిని మంచి స్నేహితునిగా ఆదరిస్తుండగా మధు మాత్రం రాజీవ్ స్నేహాన్ని బలహీనతగా చేసుకొని వ్యాపారంలో నష్టాల పేరుతో కోట్లాది రూపాయలు దిగమింగుతుంటాడు. ఇది గమనించిన సైట్ ఇన్చార్జ్ రాజీవ్ కు సంగతంతా తెలుపగా రాజీవ్ మధును అవమానించి పంపి వేస్తాడు. దానితో రాజీవ్ పై కక్ష పూనిన మధు అతని కూతురికి చేతబడి చేయిస్తాడు. దానితో రాజీవ్ కూతురు రక్ష విచిత్రంగా ప్రవర్తించడం మొదలు పెడుతుంది. స్కూలు బస్సులో వెళ్ళిన రక్ష బస్సు దిగి

స్కూలుకు వెళ్లకుండా ఏకాంత ప్రదేశానికి వెళ్ళి గడవడం, స్కూలులో పరీక్ష హాలులో గట్టిగా మగ గొంతులతో అరవడం, తన బెడ్ రూంలో కిటికీల పైకి ఎక్కి గట్టిగా అరవడం, కాళ్ళు, చేతులు కొట్టుకుంటూ ఊగిపోవడం, తన కాళ్ళు, చేతులనెవరో విరిచేస్తున్నారనడం లాంటి విచిత్ర చేష్టలు చేస్తుంది. ఒక రోజు రాజీవ్ ఇంటి పెరటిలో నిమ్మకాయలు, ఎముకలు కనిపిస్తాయి. దీనితో భయపడిన కుటుంబ సభ్యులు ఇది అరిష్టమని, ఏదో జరగబోతోందని చెప్పినా రాజీవ్ వట్టింపుకోకుండా వాటిని దూరంగా విసిరివేస్తాడు. రాజీవ్ తల్లి ఇది చేతబడి కోసమేనని కూతురి ప్రవర్తన చేతబడి ప్రభావమేనని చెబితే కొట్టిపారేసిన రాజీవ్ కూతురిని సైకియాట్రిస్ట్ కు చూపగా అతను పరిశీలించి ఇది "డిస్సోసియేటివ్ డిజార్డర్" అనే జబ్బుని చెప్పి చికిత్స చేస్తాడు. అయినా ఫలితం లేకపోవడంతో ఇది తనకు అంతుపట్టని జబ్బుని చేతులెత్తేస్తాడు. వేరొక ప్రక్క రాజీవ్ కన్స్ట్రక్షన్ చేయబోయే సైట్ లో తవ్వకుండా వినాయక విగ్రహం లాంటి ఆకారం కనిపించడంతో కుటుంబ సభ్యులు వినాయకుడి గుడి కడదామని రాజీవ్ పై వత్తిడి చేసినా రాజీవ్ కు దేవుడి పై నమ్మకం లేక పట్టింపుకోకుండా అక్కడ తన కన్స్ట్రక్షన్ పూర్తి చేస్తానని చెప్తాడు. కూతురి పరిస్థితి మరి విషమించి డాక్టరు కూడా నీకూతురు బ్రతకదని చెప్పడంతో రాజీవ్ నిజంగానే రక్షకు చేతబడి జరిగిందని నమ్మి చేతబడిని ఆపడానికి బాబా వద్దకు వెళతాడు. తన సైట్ లోని వినాయకుడి విగ్రహానికి తన కూతురిని బ్రతికించమని వేడుకుంటాడు. వినాయక పూజలు జరిపించమని వర్మర్స్ కు చెబుతాడు. చివరికి చేతబడి చేస్తున్న మాంత్రికుడిని పట్టుకొని కొట్టి చేతబడిని ఆపిస్తాడు. వేరొక ప్రక్క డాక్టర్లు ఇండియాలో నెంబర్ వన్ సైకియాట్రిస్ట్ డాక్టర్ సీమా (జయసుధ)ను పిలిపించి చికిత్స

ప్రారంభిస్తారు. ఎట్టకేలకు రక్ష సురక్షితంగా బయట పడుతుంది.

సినిమా మొదట్లోనే ఇది మూఢనమ్మకాలను ప్రోత్సహించడానికి కాదని చెప్పినా సినిమాలో వాటిని ప్రోత్సహించే సన్నివేశాలకే ప్రాధాన్యత కనబడుతుంది. నిమ్మకాయలు, ఎముకలు చూపినపుడు పెద్ద సౌండ్ ఎఫెక్ట్ తో వాటికి ప్రాధాన్యతనివ్వడం, చేతబడి చేస్తున్నపుడు ప్రయోగించే బొమ్మకు కాళ్ళు, చేతులు విరుస్తుండగా ఇక్కడ రక్షకు కాళ్ళు చేతులు విరుస్తున్నట్లుండడం, అంతుబట్టని రోగమని డాక్టర్ల చేత చెప్పించడం చిన్న పిల్లలకు మానవాతితమైన బలమున్నట్లు చూపడం లాంటివన్నీ మూఢ నమ్మకాలను బలపరిచే సన్నివేశాలే.

ఒక ప్రక్క నమాజంలో మూఢ విశ్వాసాలతో, మంత్రాలు ప్రయోగిస్తున్నారనే పేరుతో అమాయకులను, ఒంటరి మహిళలను దారుణంగా హింసించి చంపుతుండగా ఇటువంటి సినిమాలు తీయడం అంధ విశ్వాసాలకు ఆజ్ఞం పోయడం కాదా?

బిగ్ బ్యాంగ్, చంద్రయాన్ లాంటి అనేక ప్రయోగాలతో సైన్సు ఒక ప్రక్క అతివేగంగా పురోగమిస్తూ విశ్వరహస్యాలను ఛేదించే దిశలో పయనిస్తుంటే "మీకెప్పుడైనా చేతబడి జరిగిందా?" అనే కాప్షన్ లతో సినిమా విడుదల చేసి ప్రజల దృష్టిని మూఢ విశ్వాసా వైపు మరల్చి గందరగోళవరచడ బాధ్యతారాహిత్యం కాదా?

ప్రజల్లో అంధవిశ్వాసాలను, అజ్ఞానాని రూపుమాపి శాస్త్రీయ ఆలోచనన పెంపొందించాల్సిన బాధ్యత ప్రభుత్వాలకై వుంది. కనుక సెన్సార్ బోర్డు ఇటువంటి సినిమాలను విడుదలకు ముందు పరిశీలించి వాటిని నిషేదించాలి. భవిష్యత్ లో ఇటువంటివి రాకుండా తగు చర్యలు చేపట్టాలి.

- కె.నాగలక్ష్మి

ఒలింపిక్స్ లో పెరిగిన మహిళా అథ్లెట్లు

నాలుగేళ్లకోసారి జరిగే ప్రపంచ మెగా క్రీడా ఈవెంట్ ఒలింపిక్స్. 204 దేశాలు పాల్గొన్న 29వ ఒలింపిక్స్ ఈ ఏడాది ఆగస్టు 8 నుండి 24వ తేదీ వరకు చైనాలోని బీజింగ్ మహా నగరంలో జరిగాయి. అంగరంగ వైభవంగా జరిగిన ఈ క్రీడాకారులు ప్రపంచ క్రీడాపండితులను సైతం అబ్బురపర్చాయి. గతంలో ఎవరూ చేయనిరీతిలో ప్రారంభోత్సవాన్ని నిర్వహించిన సోషలిస్టు చైనా ముగింపు ఉత్సవాన్ని కూడా అంతే భారీ ఎత్తున నిర్వహించి వ్యతిరేకుల నుండి సైతం 'ఔరా' అనిపించుకుంది. పోటీల నిర్వహణలో ఒలింపిక్ అసోసియేషన్ శ్రద్ధకుడి నుండి ప్రత్యేకంగా ప్రశంసలు అందుకున్న బీజింగ్ ఒలింపిక్స్ లో మహిళా అథ్లెట్లు కూడా పెద్ద ఎత్తున పాల్గొనడం విశేషం. గత అన్ని ఒలింపిక్స్ కంటే ఈ గేమ్స్ లోనే అత్యధిక సంఖ్యలో మహిళా అథ్లెట్లు పాల్గొన్నారు. బీజింగ్ లో మొత్తం 11,196 మంది అథ్లెట్లు పాల్గొనగా అందులో 4,746 మంది అంటే 42 శాతం మంది మహిళా అథ్లెట్లు ఉన్నారు. దీంతో అత్యధిక సంఖ్యలో మహిళలు పాల్గొన్న గేమ్స్ గా బీజింగ్ ఒలింపిక్స్ రికార్డు నెలకొల్పింది. గత రెండు దశాబ్దాలుగా క్రీడల్లో మహిళల పాత్ర పెరుగుతూ వస్తోంది. అంతేకాదు ఫ్లాగ్ బేరర్స్ గా 63 మంది మహిళలు పాల్గొన్నారు. అంటే ఒలింపిక్స్ ప్రారంభమైన ఆగస్టు ఎనిమిదవ తేదీన జరిగిన మార్చ్ ఫాస్ట్ లో తమ దేశ అథ్లెట్లకు 63 మంది మహిళా అథ్లెట్లు నేతృత్వం వహించారన్నమాట.

ఎమ్మన్స్ కు తొలి స్వర్ణ పతకం

ఆ ఒలింపిక్స్ లో తొలి స్వర్ణ పతకం సాధించిన మహిళగా కటేరినా ఎమ్మన్స్ నిలిచింది. చెక్ రిపబ్లిక్ కు చెందిన ఎమ్మన్స్

మహిళల 10మీ. ఎయిర్ రైఫిల్ షూటింగ్ ఈవెంట్ లో ఈ స్వర్ణం హస్తగతం చేసుకుంది. యూరప్ కు చెందిన మహిళా అథ్లెట్లు అత్యధిక పతకాలు సాధించారు. తర్వాతి స్థానం ఆసియా అథ్లెట్లది.

రోమ్ నుండి బీజింగ్ వరకు...

రోమ్ లో 1960లో జరిగిన ఒలింపిక్ గేమ్స్ లో 611 మంది మహిళా అథ్లెట్లు పాల్గొన్నారు. ఆ గేమ్స్ లో మహిళల పాత్ర 11.5 శాతం మాత్రమే. 1980కు వచ్చే సరికి మాస్కో ఒలింపిక్స్ లో 22 శాతం మంది మహిళలు పాల్గొన్నారు. 2000లో జరిగిన సిడ్నీ ఒలింపిక్స్ లో మహిళల పాత్ర 38 శాతానికి పెరిగింది. ఆ ఒలింపిక్స్ లో మొత్తం 10,651 మంది అథ్లెట్లు పాల్గొనగా అందులో మహిళా అథ్లెట్ల సంఖ్య 4,069. నాలుగేళ్ల తర్వాత జరిగిన ఏథెన్స్ ఒలింపిక్స్ (2004)లో 4,306 మంది మహిళలు పాల్గొన్నారు. ఏథెన్స్ లో 28 ఒలింపిక్ క్రీడాంశాల్లో పోటీలు జరగగా మహిళలు 26 క్రీడాంశాలతో పాటు 135 ఈవెంట్లలో పాల్గొన్నారు. బీజింగ్ లోనూ అంతే సంఖ్యలో క్రీడాంశాల్లో పాల్గొన్న మహిళలు 137 ఈవెంట్స్ లోనూ పాల్గొన్నారు.

ఉత్తమ క్రీడాకారిణి నాస్తియా

బీజింగ్ ఒలింపిక్స్ లో ఐదు పతకాలు సాధించిన నాస్తియా ల్యూకిన్ ను ఈ ఏడాది ఉత్తమ మహిళా క్రీడాకారిణిగా మహిళా స్పోర్ట్స్ ఫౌండేషన్ ఎంపిక చేసింది. ఆల్ రౌండ్ జిమ్నాస్టిక్స్ లో దిట్ట అయిన అమెరికాకు చెందిన 18 ఏళ్ల ల్యూకిన్ బీజింగ్ లో మూడు స్వర్ణాలు, రెండు రజతాలు, ఒక కాంస్య పతకం సాధించింది. టీం ఈవెంట్ లో ఉత్తమ క్రీడాకారిణి అవార్డు సాఫ్ట్ బాల్ క్రీడాకారిణి జెస్సికా మెండోజాకు దక్కింది.

అతిపిన్న యవస్కురాలు హీ కెజిన్

హీ కెజిన్ అనే 16 ఏళ్ల చిన్నారి జిమ్నాస్టిక్స్ లో రెండు స్వర్ణ పతకాలు సాధించింది. ఒలింపిక్స్ లో పతకం సాధించిన అతిపిన్న వయస్సు గల అథ్లెట్ గా ఆమె రికార్డు నెలకొల్పింది. అన్ ఈవెన్ బార్

ఈవెంట్ వ్యక్తిగత, టీం విభాగాల్లో ఆమె ఈ పతకాలు సొంతం చేసుకుంది. బీజింగ్ ఒలింపిక్స్ లో పతకం సాధించిన అతిపిన్న వయస్సు గల అథ్లెట్ గా చైనాకు చెందిన కెజిన్ రికార్డు నెలకొల్పింది. అయితే ఆమె వయస్సు 14 సంవత్సరాలే అని కొంతమంది నుండి విమర్శలు వచ్చాయి. జిమ్నాస్టిక్స్ లో పాల్గొనేందుకు కనీస వయస్సు 16 ఏళ్లు. కానీ కెజిన్ వయస్సు 16 ఏళ్లైనా వాదించింది.

పారాలింపిక్స్ లోనూ భారీ స్థాయిలో...

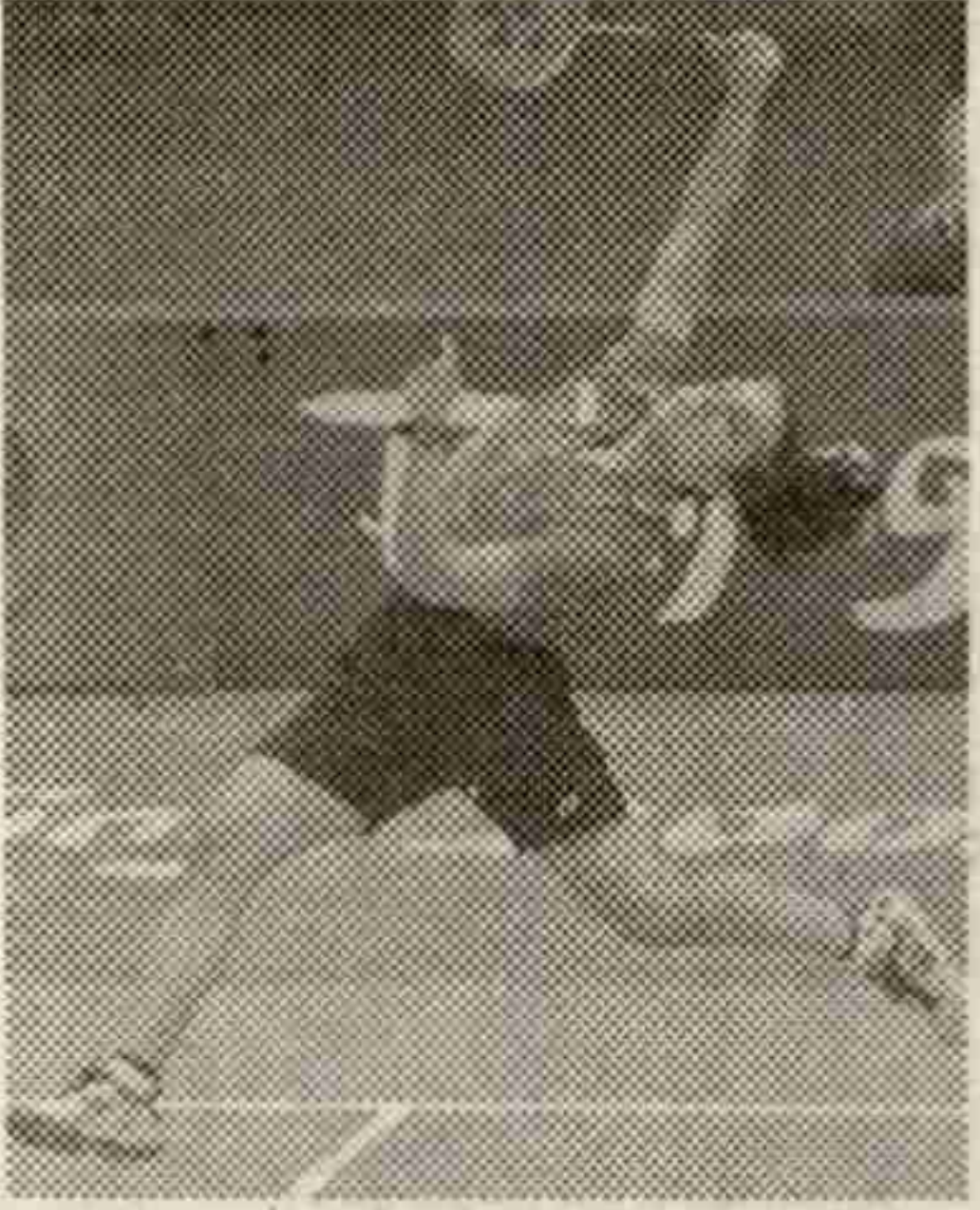
ఒలింపిక్స్ తర్వాత బీజింగ్ లో జరిగిన పారాలింపిక్స్ లోనూ మహిళలు పెద్ద ఎత్తున పాల్గొనడం విశేషం. వికలాంగుల కోసమే నిర్వహించే ఈ పారాలింపిక్స్ లో 1,380 మంది మహిళలు పాల్గొన్నారు. ఆ గేమ్స్ లో

పాల్గొన్న అథ్లెట్లలో మహిళల సంఖ్య 35 శాతం ఉంది. ఏథెన్స్ ఒలింపిక్స్ (2004) నుండి ఇప్పటివరకు నాలుగు శాతం మహిళా అథ్లెట్లు పెరిగారు. యుద్ధంలో అవయవాలు కోల్పోయి వికలాంగులుగా మారిన పురుషుల కోసం ప్రారంభించిన ఈ పారాలింపిక్స్లోనూ మహిళలు క్రమంగా ప్రవేశించి తాము ఎందులోనూ తీసిపోమని నిరూపించారు.

నిరాశపర్చిన భారత అథ్లెట్లు

బీజింగ్ ఒలింపిక్స్లో భారత మహిళా అథ్లెట్లు మాత్రం నిరాశపర్చారు. గత

ఒలింపిక్స్లోనూ పాల్గొని భారీ అనుభవం గడించిన అంజలీ భగవత్, అంజూ బాబీ జార్జ్, జె.జె.శోభ, డోలా బెనర్జీ, సానియా మీర్జా లాంటి అభిమానులు భారీ ఎత్తున ఆశలు పెట్టుకున్నారు. అయితే వారంతా పేలవమైన ప్రదర్శనతో ఆశలు అడియాశలు చేశారు. ఈ సందర్భంగా టీనేజర్ సైనా నెహ్రూ గురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోవాల్సి ఉంది. 18 ఏళ్ల సైనా పతకానికి ఒక అడుగు దూరం వరకూ దూసుకొచ్చింది. ఒలింపిక్స్లో తొలిసారి పాల్గొన్న సైనా అందరి అంచనాలను తలకిందులు చేస్తూ క్వార్టర్ ఫైనల్స్ వరకూ విజయపథాన నడిచింది. అయితే క్వార్టర్స్లో ప్రపంచ 16వ ర్యాంక్ క్రీడాకారిణి మారియా క్రిస్టిన్ యూలియంటి (ఇండోనేషియా) చేతిలో 28-26, 14-21, 15-21 తేడాతో పోరాడి ఓడిపోయింది. ఆ ఒక్క మ్యాచ్లో గెలిస్తే సైనాకు కనీసం కాంస్య పతకం ఖాయమయ్యేది. అయితే పతకం సాధించకున్నా తొలి ఒలింపిక్స్లోనే ఆమె కనబర్చిన పోరాట పటిమ మెచ్చుకోదగింది. సైనాకు ఇప్పటినుండి ప్రత్యేక శిక్షణ ఇస్తూ అన్ని విధాలా సహాయసహకారాలు అందిస్తే 2012లో జరిగే లండన్ ఒలింపిక్స్లో భారత్కు పతకం అందించడం ఖాయం.

- షాహిన్ సుల్తానా

అయిలమ్మ పై ఈర్ష్య పడ్డాం

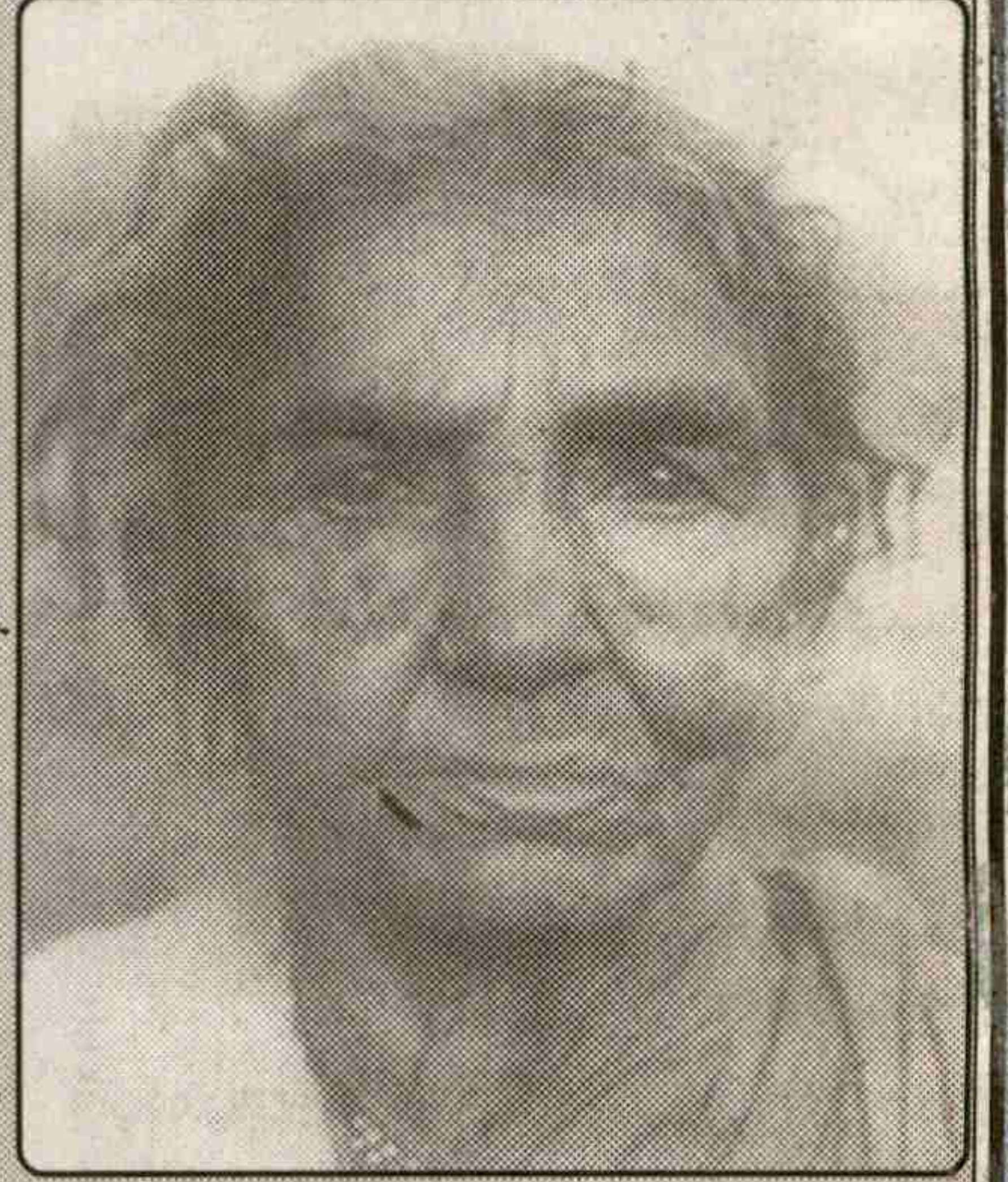
సెప్టెంబరు 10

వీరనారి అయిలమ్మ వర్ధంతి సందర్భంగా....

మౌఖిక కథనం

జీడి సోమేగిరెగయ్య

(తెలంగాణ సాయుధ పోరాట యోధుడు)

“ఆవిడేమి చేసిందయ్యా! మా ఆంటే కమ్యూనిస్టోల్లకి అన్నం పెట్టింది. పోలీసుల కంటపడకుండా నాయకుల్ని దాచిపెట్టింది.... దానికే ఆమెకి అంత పేరా?” అనేటోల్లున్నారు. అయినా ఆ కాలంలో ఆవిడలా చేయటం పెద్దనేరమని చెప్పేవాళ్లు మావూరి దొరలు. ఎదురుగా రావటం, ఎదురు మాట్లాటం కానీ చేస్తే తోలు వాలిచేసే విధంగా వాళ్ళ గూండాలచే తన్నించే వాళ్ళు. ఏ మాటకు ఆ మాటే చెప్పుకోవాలి నిజంగా మాకురానంత పేరు అయిలమ్మకు వచ్చింది. ఆమెతో కలిసి పనిచేసిన. అయిలమ్మ బందూకు పట్టలేదు. నేను బందూకు పట్టిన, దళ కమాండర్గా పనిచేసిన. అయిలమ్మ భూ తగాదాకంటే ముందు మాకున్న కొద్దిపాటి భూమిని లాక్కునేందుకు వచ్చాడ. పాలపర్తి పట్టాభి, విరమనేని శేషగిరిరావు. మాతో గొడవ పడ్డాడు. మాభూమి మాకే దక్కాలని పట్వారి గల్లా పట్టిన. నాకప్పుడు పద్నాలుగేళ్ళు. అప్పటి నుండి ఆంధ్రమహాసభ సంఘంలో పని చేసాను. అయిలమ్మ పండించిన పంటను కాపాడేందుకు చాలా కష్టపడ్డాం. భీమిరెడ్డి నర్సింహారెడ్డి, చకిలం యాదగిరిలతో ప్రజలను సమీకరించాం. పంట దోచుకునేందుకు వచ్చిన దేశముఖ్ గూండాలను తరిమినాము. వరికట్టలు కొట్టి ధాన్యాన్ని బస్తాల్లో అయిలమ్మ ఇంటికి చేరుస్తుండగా మధ్యలో పోలీసులు పట్టుకునేందుకు ప్రయత్నించారు. వాలంటీర్లు వీపులపై బస్తాలు మోస్తూ పోలీసుల కంట పడకుండా అయిలమ్మ ఇంటికి చేరారు. వడ్ల బస్తాలు కామ్రెడ్ యాదగిరిరావు, భీమిరెడ్డి నర్సింహారెడ్డి కూడా మోసారు. అప్పటికే అయిలమ్మ కొడుకులు జైల్లో వున్నారు. అందరిని జైల్లో పెట్టారు. చిత్రహింసలు పెట్టి ఆనందపడ్డారు. నల్లగొండ జైలునుంచి సంఘం నాయకులు చకిలం యాదగిరిరావులను సన్నని దారి సాయంతో తప్పించాను. ఎన్నో త్యాగాలు చేసాము. మాకంటే అయిలమ్మను ఎక్కువ యాద్యేస్తారు. మాకు రానంత గుర్తింపు అయిలమ్మకు వచ్చిందని ఈర్ష్యపడ్డ సందర్భాలున్నాయి. పాలకుర్తి ఐదుగుళ్ళ వడ్ల చెట్టుకు వేలాడదీసి కొట్టించాడు దొర కొడుకు బాబుదొర. కచ్చంకు తాళ్ళతో కట్టి పాలకుర్తి, బమ్మెర, గూడూరు గ్రామాలు పరుగెత్తించి కొట్టారు. నాతోపాటు అయిలమ్మ కొడుకులు చిట్యాల సోమయ్య దళ కమాండర్గా పని చేసాడు. మరో కొడుకు చిట్యాల లచ్చయ్య పోరాటాల్లో చురుకుగా పాల్గొన్నాడు. వారి కుటుంబం మొత్తం పార్టీకి అంకితమై పనిచేసారు.

(డా॥ జీడి సోమేగిరెగయ్య మరణానికి ముందు తీసుకున్న ఇంటర్వ్యూలోని ఓ భాగం)

-మామిండ్ల రమేష్

నవంబర్ 14 బాలల దినోత్సవం సందర్భంగా మోటారు ఉదయం ప్రస్తుత ఆదర్శంలో

జరిగిన చిత్రలేఖనం పోటీలో బహుమతి పొందిన చిత్రాలు

విద్యార్థినిపై హాడ్ మాస్ అత్యాచారయత్నం
హింసపై నిశ్చయం చేబద్దం!

ముగ్గురు పోలీసు అధికారులు
నాపై అత్యాచారం చేశారు
ఓ ఇరాకీ సున్నీ మహిళ ఆరోపణ

కాశ్మీర్ లో మరో కుంభకోణం...!
మహిళా కానిస్టేబుల్స్ పై
లైంగిక వేధింపులు

మిస్ లీగా మారిందా ఎంజీఎ విద్యార్థిని హత

శుక్రవారం 6-7-2007

మానవత్వం మంటకవిసిన వేళ...

సోదరిపై అత్యాచారం
సాఫ్ట్ వేర్ ఇంజనీరు కట్నం వేధింపులు

(ప్రజాశక్తి ప్రతినిధి-హైదరాబాద్)

దగ్గరి వారేశా:

నిమమా ఛాన్స్ పేరుతో అత్యాచారం

రచయిత చిన్నికృష్ణపై నటి ఫిర్యాదు - ఆమె వ్యభిచారిణి: ఇన్ స్పెక్టర్

భార్యను హత
ఇంటర్నేషనల్ పూ

గ్రేహౌండ్

అమెరికాలో హత్యకు గురైన విద్యార్థి కుసుమం అర్పణ

అమ్మను నాన్న చంపేశాడు

భార్యను సజీవ దహనం చేసిన భర్త ★ బయటపెట్టిన పిల్లలు

నారూ... ఆడబిడ్డలకు

భద్రతే లేదా..?

అనుమానాస్పద స్థితిలో
వివాహిత మృతి

ఆరేళ్ల చిన్నారులపై అత్యాచార యత్నం

భర్తే కాల్చి చంపాడు:

నవంబర్ 25, హింసా వ్యతిరేక దినం

మహిళ బలి వరకట్న వేధింపులు తాళలేక మహిళ ఆత్మహత్య

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	CONVOI A 125
పుస్తకం పేరు	తెలుగు పాఠశాల
కారీఖు	21/8/23
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	37
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Sandhya
పేజీలు విడదీసినది	Sandhya
స్కాన్ చేసినది	Sandhya
పరీక్ష చేసినది	AMRUTHA
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యబడినది	
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	good